

VSEBINA

PREDPISI OBČINSKIH SKUPŠČIN

OBČINA KRANJ:

217. Družbeni načrt občine Kranj za obdobje 1976 – 1980

Predpisi občinskih skupščin**Občina Kranj**

217.

Na podlagi 19., 164., 175. in 176. člena statuta občine Kranj (Uradni vestnik Gorenjske, št. 4/74) so skupščina občine Kranj na seji zboru združenega dela, zboru krajevnih skupnosti in družbenopolitičnega zbora dne 14/7-1976 ter skupščine samoupravnih interesnih skupnosti: izobraževalne skupnosti na seji 6/7-1976, kulturne skupnosti na seji 12/7-1976, skupnosti socialnega varstva na seji 9/7-1976, občinske zdravstvene skupnosti na seji 5/7-1976 in občinske raziskovalne skupnosti na seji 28/10-1975 sprejele

**Družbeni načrt
občine Kranj
za obdobje 1976 – 1980****I. ANALIZA REALIZACIJE
SREDNJEROČNEGA NAČRTA
1971 – 1975****1. GOSPODARSTVO****1.1. Samoupravna organiziranost
združenega dela**

Programiranje družbeno-ekonomskega razvoja mora temeljiti na določilih samoupravnega planiranja, ki je uzakonjeno z novo ustavo, družbeno političnimi in samoupravnimi dokumenti X. kongresa ZKJ in VII. kongresa ZKS ter z resolucijo o dolgo-

ročnem razvoju SRS. Ravno tako se morajo upoštevati tudi tiste dolgoročne naloge, ki so že sprejete in so v skladu s tekočimi družbenimi načrti.

Občina kot osnovna samoupravna in družbenopolitična skupnost programira, usklajuje in uresničuje skupno politiko razvoja s sprejetjem družbenega plana. Ta plan mora izhajati iz politike razvoja ter mora biti nujno usklajen s programi razvoja krajevnih skupnosti, temeljnimi organizacijami združenega dela ter samoupravnimi interesnimi skupnostmi. Temeljni nosilci plana so v pogojih planiranja razvoja na osnovi nove ustave delavci v temeljnih organizacijah združenega dela, občani združeni v krajevnih skupnostih ter delavci in občani združeni v samoupravnih interesnih skupnostih. Ti nosilci samoupravno planirajo gospodarski, socialni in prostorski razvoj v celotni družbenopolitični skupnosti ter usklajujejo svoje interese s samoupravnim sporazumevanjem in dogovarjanjem. Oblikujejo in sprejemajo skupno politiko razvoja pri združevanju dela in sredstev in to v okvirih organizacije združenega dela, sestavljene organizacije združenega dela in višjih oblikah povezovanja tako v vertikalnih in horizontalnih smereh, v interesnih skupnostih ter krajevnih skupnostih, da na ta način zagotovijo skladnost razvoja v okvirih razpoložljivih materialnih možnosti. Tako planiranje bo zagotovilo uveljavljanje načela sočasne planiranja pri vseh nosilcih ter s tem medsebojno usklajevanje interesov in možnosti.

V letu 1975 se zaključuje obdobje razvoja v letih 1971–1975 uspešne socialistične graditve ter začetno obdobje uvajanja novih ustavnih načel, ki so pospešeno pripomogla k izboljševanju pogojev življenja in dela delovnih ljudi ter doslednejšemu uveljavljanju samoupravnih socialističnih odnosov v združenem delu in v družbenopolitičnih skupnostih. Za to obdobje je še posebej značilen pospešen gospodarski razvoj kranjske občine, ki se še posebej odraža v rasti osebne in družbenega standarda. Izredna dinamična rast gospodarstva, ki je z novimi investicijami skoraj povsem preoblikovala podobo občine se kaže tudi v izboljšanih možnostih za vzgojo in izobraževanje delovnih ljudi, kakor tudi njihovega kulturnega, zdrav-

stvenega, socialnega in stanovanjskega standarda. Ne glede na to, da so bili ti rezultati doseženi v ne najboljših pogojih gospodarjenja, so se delovni ljudje z odgovarjanjem odločali za nove naložbe. Ustvarjena je bila solidna osnova za nadaljno še pospešeno dograditev samoupravnega socialističnega sistema, kar pomeni, da so se spremenili tudi družbeni odnosi ter prenesli v novo kvaliteto.

Z izvajanjem nove ustave je storjen kvalitativni skok v razvoju samoupravnega socializma, ko je delavec dobil možnost pregleda v procesu ustvarjanja dohodka, kakor tudi možnost odločanja o njegovi dokončni razdelitvi. Svoje mesto v procesu ustvarjanja in delitve dohodka mora delavec uresničiti predvsem z združevanjem in povezovanjem dela in sredstev kakor tudi s svobodno menjavo dela. To temeljno vlogo mora delavec realizirati predvsem v temeljni organizaciji združenega dela, krajevni skupnosti in samoupravni interesni skupnosti ter s tem prenesti svoj vpliv in pravico do odločanja v celotni sistem razširjene družbene reprodukcije s samoupravnim sporazumevanjem, družbenim dogovarjanjem ter planiranjem. Za uspešno uveljavljanje samoupravnega odločanja in planiranja je nujno tudi v okviru občine izdelati in razvijati informacijski sistem, ga prilagoditi možnostim in potrebam družbenopolitične skupnosti, ter zlasti zahtevam neposrednega odločanja delovnih ljudi v temeljnih organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih. S tem bomo dosegli višjo stopnjo odločanja in sporazumevanja s svobodno menjavo dela.

Velika družbena aktivnost je bila na področju oblikovanja pogojev za krepitev samoupravnih pravic v združenem delu. V letu 1973 in 1974 so se ustanovljale temeljne in druge organizacije združenega dela.

Od 47 delovnih organizacij s področja gospodarstva, ki imajo sedež v kranjski občini, jih je 14 organiziralo 62 temeljnih organizacij združenega dela, 33 pa v svojem sestavu teh nima in so organizirane enovito.

Delovne organizacije imajo v svojem sestavu različno število temeljnih organizacij (2–9), število zaposlenih v teh temeljnih organizacijah pa je bilo še bolj različno (5–1566).

1.2. Družbeni proizvod – struktura in delitev

Po obdobju nižje gospodarske rasti v preteklih letih je gospodarska aktivnost v letu 1971 ponovno oživela ter se odvijala na izredno visoki ravni. To je predvsem posledica dinamičnosti celotnega gospodarstva tako na področju proizvodnje kakor tudi porabe. Investicije, ki so se začele že v preteklem letu, so bile v veliki meri realizirane ter dale tudi že prve rezultate. Dinamiko gospodarjenja pa sta istočasno vzpodbujali tudi rast osebnih dohodkov in potrošniških posojil.

Poleg tega se je moralo kranjsko gospodarstvo prilagajati predvsem dogajanjem na zunanjem tržišču. Kriza surovin ter izredna rast cen nekaterih osnovnih surovin

na svetovnem trgu je bila osnovni razlog, da kranjsko gospodarstvo ni dosegalo takih rezultatov, ki bi jih lahko.

Iz te tabele je razvidno, da so se predvidevanja glede na strukturo vlaganj uresničila.

Investicije v osnovna sredstva so dosežale v obdobju 1966–1970 13,9% delež v ustvarjenem družbenem proizvodu, v preteklem petletnem obdobju pa 26,4%.

Industrijska podjetja so investirala v takem obsegu, da zagotavljajo hitrejšo reprodukcijo, kar je odločilno za dinamiko rasti celotnega gospodarstva v občini.

ELEKTRO je izvajal investicije v naprave za prenos in distribucijo električne energije. IKOS je odkupil bivšo Agrario, adaptiral proizvodno halo v Struzevem, največ sredstev vlagal v opremo. ISKRA je zgradila novo tovarno za klasično telefonijo, tovarno za elektronske telefonske centrale in ju opremila, dokončala je lakirnico in galvaniko ter črpalnice za industrijsko vodo. EXOTERM je dogradil proizvodno halo s podaljškom, skladišče gotovih izdelkov, mazutno postajo, vse dograjene objekte opremil in dotrajano opremo zamenjal. KRANJSKE OPEKARNE so dogradile sušilnico za opeko in modernizirale opremo. TEKSTILINDUS je dokončal plemenitilnico in predilnico ter ju opremil. IBI je zgradila predilnico, tkalnico, skladiščne prostore, plemenitilnico in modernizirala opremo. PLANIKA je zgradila skladišče za izdelke, upravne prostore in zamenjala ekonomsko zastarelo opremo. Največ investicij so vložili v gradnjo tovarn izven območja naše občine. KONFEKCIJA TRIGLAV pa je vse investicije vložila v modernizacijo strojnega parka. GORENJSKA OBLAČILA so zgradila tovarno z upravnimi prostori in trgovino ter vse opremila. SAVA je zgradila velo-pnevmatikarno, skladišča gotovih izdelkov, autopnevmatikarne, računski center, objekt za proizvodnjo umetnega usnja in opremila te objekte. GORENJSKI TISK je zgradil novo tovarno z upravnimi prostori in skladišči.

Glede na predvidevanja investicijskih vlaganj v kmetijstvo je KŽK KRANJ zgradil klavnico in predelovalnico, zgradila skladišče semenskega krompirja v Senčurju, adaptiral in razširil mlekarno, adaptiral polnilnico olja, preuredil farmo Hrastje. Investicije kmetijskih zadrug pa so bile usmerjene predvsem v adaptacijo skladišč, zbiralnic mleka, kmetijsko mehanizacijo, dolgoletne nasade in prevedbe osnovne črede.

PROJEKT, je gradil delavnice, separacijo, VODNA SKUPNOST GORENJSKE je razširila poslovno zgradbo, zgradila delavnice, garaže, ostala investicijska sredstva v gradbeništvu so bila namenjena za težko gradbeno in transportno mehanizacijo.

CESTNO PODJETJE je naredilo asfaltno bazo v Naklem, lopo na Primskovem. CREINA je v 1971. letu dogradila hotel v Kranju, žičnico na Kravec, avtopralnico. AERODROM BRNIK je zgradil pristaniško stavbo, povečal pristajalno stezo, ter podaljšal vzletno stezo, zgradil garaže, skladišče in parkirni prostor.

Trgovske organizacije KOKRA, MERKUR, ŽIVILA so dokončale trgovsko hišo Globus. ŽIVILA so dogradile skladišče v Naklem, prodajni center v Bitnjah. MERKUR je preurejal prostore stare Save in gradil skladišče na Gorenji Savi.

GOSTINSTVO se ni razvijalo v skladu s potrebami. Investicijska vlaganja v osnovna sredstva v primerjavi s preteklim petletnim obdobjem so se v strukturi po panogah zmanjšala od 2,4% na 0,7%.

ELEKTROTEHNIŠKO PODJETJE je zgradilo novo poslovno stavbo, KOVINSKO PODJETJE pa je dogradilo proizvodne prostore.

KOMUNALNI SERVIS je zgradil obrtne delavnice na Primskovem. GORENJSKI SEJEM je zgradil razstaviščno halo.

CELOTNI DOHODEK IN NJEGOVA DELITEV V LETIH 1970 IN 1975

	Reali- zacija 1970	Reali- zacija 1975	Struktura		Indeks 1975 1970	Stop. rasti 1971-1975
			1970	1975		
Celotni dohodek	1.997.595.407	8.621.933.046	100,0	100,0	431,6	34,0
Materialni stroški	1.185.618.196	5.946.243.701	59,4	69,0	501,5	38,0
Družbeni proizvod	811.977.211	2.675.689.345	40,6	31,0	329,5	26,9
Amortizacija	104.932.772	339.351.940	5,3	3,9	323,4	26,5
Dohodek	707.044.439	2.336.337.405	35,3	27,1	330,4	27,0
Družb. pr. gospod.	811.977.211	2.675.689.345	100,0	100,0	329,5	26,9
Pogodbene obveznosti	51.537.048	244.975.707	6,3	9,2	475,3	36,6
Zakon. in samoupr. obv. iz dohod.	43.408.086	162.580.250	5,3	6,1	374,5	30,2
Sred. za pokriv. os. potr. zaposl.	511.922.715	1.633.819.177	63,0	61,0	319,2	26,1
1. bruto OD	466.075.529	1.467.465.947	57,3	54,8	314,9	25,8
– neto OD	336.506.532	1.034.563.493	41,4	38,6	307,4	25,2
– prisp. iz OD	129.568.997	432.902.454	16,0	16,2	334,1	27,3
2. stan. prisp.	18.436.267	88.047.957	2,3	3,3	477,6	36,7
3. sklad sk. porabe	27.410.919	78.305.273	3,4	2,9	285,7	23,3
Amort. in posl. skl.	206.228.040	634.314.211	25,4	23,7	307,6	25,2

Celotni dohodek je v preteklem petletnem obdobju naraščal poprečno po 34,0% letni stopnji. Planirana je bila 16% letna stopnja rasti. Razlika med planirano in realizirano dinamiko rasti gre na račun cen proizvodov, ki so rastle hitreje kot v preteklem obdobju.

Izdatki so rastle po 38,0% letno, planirana pa je bila 14,6% letna rast. Izrazita inflacija materialnih stroškov je bila posebno v drugi polovici obravnavanega obdobja.

Družbeni proizvod je rastle na leto poprečno po 26,9%, planirana je bila 17,9% rast.

V preteklem petletnem obdobju je rastle celotni dohodek nominalno skoraj dvakrat hitreje kot je bilo predvideno, družbeni proizvod pa le eno in polkrat hitreje od planiranega. Družbeni proizvod je odtekal z izvozom proizvodov v vseh obravnavanih letih, posebno pa v letu 1974, ko se je cena za uvoženi reprodukcijski material bistveno bolj povečala kot cena za izvožene izdelke. To je razlog, da ni bila rast družbenega proizvoda na zaposlenega delavca v gospodarstvu tolikšna, kot bi morala biti glede na doseženo rast produktivnosti, računano na količinsko proizvodnjo v industriji.

Pogodbene obveznosti so naraščale hitreje od družbenega proizvoda, po 36,6% letno, zato se je njihov delež povečal od 6,3% na 9,2%.

Zakonske obveznosti so rastle počasneje od pogodbene obveznosti in sicer po 30,2% letno, v strukturi delitve družbenega proizvoda se je njihov delež povečal od 5,3% na 6,1%.

Sredstva za bruto osebne dohodke so rastle po 25,8% poprečni letni stopnji, v strukturi delitve je njihov delež padel od 57,3% na 54,8% kar kaže na pozitivni učinek samoupravnega sporazumevanja o delitvi dohodka in osebnih dohodkov zaposlenih v združenem delu.

Reprodukcijska sposobnost gospodarstva je naraščala po 25,2% letni stopnji, v strukturi delitve družbenega proizvoda se je njen delež zmanjšal od 25,4% na 23,7%.

Iz prikazanih podatkov je razvidno, da je reprodukcijska sposobnost gospodarstva rastle z nižjo stopnjo letne rasti kakor dohodek in to zaradi bistveno povečane rasti,

pogodbeneh in zakonskih ter samoupravno dogovorjenih obveznosti. Istočasno pa je bila relativno nižja tudi rasto bruto osebnih dohodkov zaposlenih.

1.3. Investicije

Investicijska vlaganja v osnovna sredstva gospodarstva v obdobju 1971–1975, so dosegla na območju naše občine 2.040,79 milijonov din, v okviru delovnih organizacij pa vsoto 2316,43 milijonov din. Družbeni plan investicij v gospodarske zmogljivosti je bil dosežen s 125,0%. Obseg investicij pa ni bil v celoti izpolnjen zaradi porasta cen, kar je razumljivo. Iz lastnih virov je bilo pokrito 1254,08 milijonov din ali 541% vlaganj, iz kreditov pa 1062,35 milj. din ali 459%.

Planirana udeležba lastnih sredstev v razmerju do porabljenih kreditov zaostaja za 10%.

Inozemski krediti v skupni petletni investicijski vsoti znašajo 57,47 milj. din ali 2,5%.

Struktura po namenu investicijskega vlaganja znaša za gradnjo 211,43 milijonov din ali 36,4%, za opremo 331,59 milijonov din ali 61,4%, v zemljišča 2,69 milijonov ali 0,3% in ostale investicijske naložbe 18,65 milijonov din ali 1,9%.

Struktura investicijskih vlaganj v osnovna sredstva po panogah v %.

	Plan 1971–1975	Realizacija 1971–1975
Industrija	65,8	65,2
Kmetijstvo	4,3	5,3
Gozdarstvo	0,8	1,7
Gradbeništvu	2,7	2,8
Promet in zyeze	14,0	14,4
Trgovina	5,8	5,2
Gostinstvo	0,7	0,7
Obrt	1,9	1,0
Komunala	4,0	3,7

V objekte družbenega standarda je bilo v tem srednjeročnem obdobju investirano 195,8 milijonov din od 111,2 milijonov din predvidenih. Za nakup stanovanj je bilo iz sklada skupne porabe dano 83,74 milijonov din, za počitniške domove in menze pa je bilo porabljeno 10,61 milj. din, iz teh sredstev pa je Tekstilindus zgradil samski dom v Stražišču, IBI in Komunalni servis sta zgradila samska domova na Primskovem, Projekt ga je zgradil na severnem delu mesta, Vodna skupnost pa je preuredila in povečala stanovanjsko hišo v samski dom. Za posojila delavcem je bilo dano 101,45 milj. din.

Struktura investicij v %:

	1971 - 1975 din	1971 - 1975
za osnovna sredstva	2.040.793.544	62,9
za družbeni standard	195.787.620	6,0
za obratna sredstva	733.567.766	22,6
naložbe izven podjetja	275.635.064	8,5

SKUPAJ: 3.245.783.994 100,0

Realizirana struktura investicij se precej razlikuje od strukture v prejšnjem petletnem obdobju. Povečuje se udeležba vlaganj v osnovna sredstva, zmanjšuje pa se v obratna sredstva in družbeni standard, medtem ko se je delež vlaganj izven podjetij povečal.

1.4. Zaposlenost

Zaposlovanje v občini Kranj je v zadnjih letih naraščalo s tako stopnjo, da se to ni več moglo pokrivati z naravnim prirastom prebivalstva niti ne z ustreznimi strukturnimi spremembami. Obseg doseljavanja iz drugih območij je znatno presegel meje dosežene pred letom 1971.

Leta 1971 je bilo po popisu 31. 3. na območju občine 56.355 prebivalcev, 31. 12. 1975 pa že 60.784. Delež aktivnega prebivalstva znaša v letu 1975 54,0 %, kar je bistveno nad republiškim povprečjem. Delovne organizacije so v letih 1970-1975 zaposlile na območju občine povprečno 3,1 % novih delavcev letno, v industriji pa povprečno le 2,4 %. V nekaterih industrijskih panogah (tekstilna) se je število zaposlenih celo znižalo. V kmetijstvu in gozdarstvu se število zaposlenih ni bistveno spremenilo. Bistveno se je povečalo število zaposlenih v panogi promet in zveze in to v povprečju kar za 5,8 % letno. V gradbeništvu je razvoj tehnologije vplival tako, da se stopnja rasti zaposlenosti ni povečala. Trgovina je v tem obdobju povečevala število zaposlenih za 9,1 % letno, kar je posledica razširjene dejavnosti (Globus) in povečanega obsega števila poslovnih trgovskih delovnih organizacij s sedežem izven občine. V ostalih terciarnih panogah je bila povprečna stopnja zaposlovanja tudi večja od povprečja v gospodarstvu, kar je v skladu z razširjenostjo zmogljivosti v teh panogah.

Vasako povečanje zaposlenosti v gospodarstvu zahteva tudi dodatno zaposlovanje v družbenih dejavnostih.

1.5. Izvoz - uvoz

Industrijska proizvodnja Kranja, ki je v pretežni meri predelovalnega značaja, je bila sorazmerno močno usmerjena na izvoz gotovih izdelkov, istočasno pa v veliki meri vezana na uvoz surovin, ki se ne morejo nadomestiti z domačimi surovinami. V letu 1971 je predstavljal izvoz 12,5 % celotnega dohodka industrije, uvoz pa 11,7 %, kar pomeni, da je bil izvoz večji za 0,8 % kakor uvoz. Delež izvoza v celotnem dohodku industrije se je v letu 1975 povečal na 14,0 %, kar pomeni, da je delež izvoza rasel hitreje kakor celotni dohodek.

Delež uvoza v celotnem dohodku industrije se je istočasno povečal na 17,1 %. Tako povečanje deleža uvoza je deloma posledica izredne podražitve osnovnih surovin na svetovnem tržišču, še posebno ob surovinski krizi v letu 1974 in pa dejstva, da naša predelovalna industrija ni uspela teh višjih cen surovin realizirati pri izvozu. Posledica je, da v letu 1975 izvoz pokriva le 82,2 % uvoza. V tem obdobju je rasel izvoz po povprečni letni stopnji 24,1 %, uvoz pa 26,7 %.

1.6. Kazalci gospodarjenja

Družbeni proizvod na zaposlenega v gospodarstvu se je v tem obdobju povečal za 185,3 % in to od din 38.236 v letu 1970 na din 109.078 v letu 1975, kar pomeni, da je povprečna letna stopnja rasti 23,3 %. Nadpovprečne letne stopnje rasti so dosegle panoge: industrija 25,6 %, kmetijstvo 24,2 %, gradbeništvo 25,1 % in obrt 24,3 %. Povprečne stopnje rasti pa niso dosegli: gozdarstvo 20,4 %, promet in zveze 19,0 %, trgovina 15,8 %, gostinstvo 21,7 % in komunala 4,9 %.

Dohodek na zaposlenega v gospodarstvu je v tem obdobju rasel s povprečno letno stopnjo 22,9 %. V letu 1970 je znašal din 33.994, - v letu 1975 pa din 95.244, -.

Količinska proizvodnja v industriji, izračunana po stalnih cenah, je rasla v tem obdobju po povprečni letni stopnji 16,6 %. Povprečna letna stopnja rasti za zaposlene v industriji, izračunana na podjetniškem principu, znaša 2,4 %. Na taki osnovi izračunana stopnja rasti produktivnosti znaša 13,9 %, kar je v glavnem posledica novih investicij v tem obdobju.

Kljub temu, da so amortizacija in skladi rasli s povprečno letno stopnjo 25,2 %, se je akumulativnost celotnega gospodarstva, računana na celotni dohodek, znižala. Zmanjšana akumulativnost je posledica izredno visoke stopnje rasti materialnih stroškov in pogodbenih obveznosti ter družbeno dogovorjenih obveznosti iz dohodka.

2. URBANIZEM IN KOMUNALNO GOSPODARSTVO

2.1. Urbanizacija občine

Novi regionalni aspekti (gorenjska avtocesta, letališče itd.), lokalni gospodarski pokazatelji, nova zemljiška politika in zakonodaja, zaščita kmetijskih površin,

nova prostorska ocena, neresena prometna problematika in ne nazadnje racionalnejša izraba prostora v stanovanjski gradnji - v blokovni kot individualni, vse to je v preteklem obdobju sprožilo iniciativo za temeljito presojo in revizijo obstoječe urbanistične dokumentacije občine Kranj. Rezultat tega dela je novelacija urbanističnega programa občine in urbanističnega načrta mesta Kranja, ki ju je občinska skupščina po predhodnih temeljitih in poglobljenih javnih razpravah na vseh nivojih, sprejela v juliju 1975. S temi dokumenti je skupščina izvedla in uzakonila novo urbanistično prakso, postavljeni so temelji permanentnemu procesu urbanističnega planiranja v Kranju, v njegovem okviru pa učinkovitejši urbanistični politiki.

Vzporedno s sprejemanjem osnovne urbanistične dokumentacije, je bila organizirana tudi novelacija urbanističnih načrtov za Preddvor, Šenčur in Cerklje, pri čemer je bila upoštevana nova vloga krajevnih in samoupravnih interesnih skupnosti, delovnih organizacij ter občanov.

Zazidalni načrt mestnega centra Kranja, sprejet v juliju 1975, predstavlja, časovno usklajeno in dozorelo idejo, dano z javnim natečajem leta 1970, kjer je idejna rešitev dobila prvo nagrado. Prav tako je zazidalni načrt šolski center Zlato polje odraz splošnih družbenih potreb in koristi.

Pri izvajanju urbanistične politike v preteklem obdobju, je bila posebna pozornost usmerjena k organizirani stanovanjski gradnji - blokovni kot individualni. Poleg večjega števila zazidalnih načrtov, ki so bili izdelani in sprejeti v tem času, je občina s svojimi strokovnimi službami pristopila k razlaščenju nekaterih zazidalnih območij in komunalnemu opremljanju teh zemljišč. Pri tem pa so se pojavile nekatere težave, posebno pri postopku razlastitve. Nekateri zazidalni načrti za ta območja so bili izdelani že pred več leti, izdelovali in sprejemali so se rutinsko, pri javnosti pa niso imeli podpore. Kljub težavam pa bo v kratkem na razpolago dovolj stavbnega, komunalno opremljenega zemljišča, s katerim bo zadoščeno trenutnemu velikemu interesu. Kompleksi, za katere je uveden postopek razlastitve so: v Šenčurju (S-5), Stražišču (ZS-1, ZS-6), Gorenje, Hrastje, Pešnica, Mlaka, Naklo.

Pomembno vlogo pri urbanizaciji v preteklem obdobju je imelo kranjsko gospodarstvo. Na podlagi dolgoročnih razvojnih načrtov posameznih delovnih organizacij, so bili izdelani pomembni zazidalni načrti, kot so za: Iskro, Savo, Gorenjski sejem, Komunalno servisne cone itd.

Ker ima Kranj obeležje turističnega centra, je bil v letu 1973 izdelan in sprejet urbanistični načrt za Krvavec in pa številni zazidalni načrti za gradnjo počitniških hišic, s katerimi bo zadoščeno precejšnjemu interesu za tovrstno gradnjo.

Poseben problem v preteklem obdobju so predstavljale nedovoljene gradnje in nedisciplin pri upoštevanju lokacijskih pogojev. Temu je bila vzrok nepopolna zakonodaja na tem področju in ne nazadnje neuspešna urbanistična inšpekcija. Stanje se je v zadnjem času precej izboljšalo zaradi novih predpisov (prepeved priključkov itd.), prekrški pa se še vedno pojavljajo v odročnih poredelih, kjer si posamezniki v kratkem času zgradijo počitniško hišico, pri čemer je kakršnokoli ukrepanje inšpekcije ponavadi brezuspešno.

Glede na zgoraj opisano lahko ugotovimo, da so bile naloge, postavljene s srednjeročnim planom 1970-1975, v pretežni meri realizirane.

2.2. Komunalna opremljenost občine

Ko analiziramo realizacijo nalog na

področju komunalnih dejavnosti v preteklem planskem obdobju, lahko ugotovimo, da je velik del nalog v povprečju izvršen. Če pa analiziramo opravljene naloge po dejavnostih vidimo, da je v primerjavi med dejavnostmi realizacija precej različna. Vzroki za razlike so predvsem v tem, ker se posamezne dejavnosti zelo različno financirajo, ker naloge v preteklem planskem obdobju niso bile popolnoma usklajene z viri financiranja, ker so bile podražive po dejavnostih različne in ker so se med izvajanjem plana pokazale potrebe po drugih nujnih delih in so bila sredstva uporabljena za ta dela. Posamezne dejavnosti so se financirale iz različnih virov in sicer preko cene za posamezne komunalne storitve, iz prispevka na uporabo mestnega zemljišča, iz pristojbine na cestna motorna vozila, iz udeležbe na dohodku od republiškega prometnega davka na goriva ter iz proračuna. Ker ta sredstva v nobenem primeru niso zadoščala, so se zbirala sredstva še na druge načine in sicer za vodno gospodarstvo preko občinskega vodnega sklada v katerega kranjsko gospodarstvo prispeva sredstva po zasebni pogodbi, iz republiškega vodnega sklada, iz kreditnih sredstev ter namenskih sredstev skupščine občine Kranj.

Ceprav so bila v preteklem obdobju vložena v komunalno dejavnost znatna sredstva, ne moremo trditi, da je komunalna opremljenost občine zadovoljiva. Vedno večja rast urbanih območij zahteva vedno večja sredstva za komunalno opremljenost in povečana sredstva za vzdrževanje.

Kvaliteta dela in storilnost delovnih organizacij s tega področja ni bila vedno na željenem nivoju in to predvsem zaradi slabše organiziranosti, nezadostne mehanške opremljenosti in precejšnjega pomanjkanja kadra in delovne sile nasploh ter deloma zastarele tehnologije.

Kako je bil realiziran plan po posameznih področjih je podrobneje prikazano v naslednjih poglavjih.

Vodovodno omrežje in naprave

V razdobju do leta 1975 je bila tej komunalni dejavnosti postavljena naloga, da zgradi zadostne akumulacijske naprave za nemoteno oskrbo z vodo in da zgradi glavne cevovode do razdelilnih omrežij. Zgrajen je bil cevovod Srednja vas - Vodovodni stolp, vodovod na Šenturski gori, cevovod do novega naselja na Planini, obnovljen cevovod do Vopovelj in Praprotnice police, v okviru programa stanovanjske gradnje je bilo zgrajeno razdelilno omrežje na novih stanovanjskih kompleksih, do konca letošnjega leta bo zgrajen še del cevovoda Tupaliče - Olševek - Adergas, do avgusta meseca pa bo dano v obratovanje tudi novo črpalnišče na Gorenji Savi, ki bo pokrilo vse potrebe po pitni vodi. Poleg navedenih del je bil preurejen tudi vodovod ob obvoznici s premostitvijo reke Save in obnovljen cevovod ob rekonstrukciji Gregorčičeve ulice.

Od programiranih del ne bo zgrajen del cevovoda Tupaliče - Olševek - rezervoar Trata in pa rekonstrukcija cevovoda proti Hrastju in Prebačevem. V skupnem pa je realizacija programa razvoja vodovodnega omrežja in naprav zadovoljiva, ker se z opravljenimi deli zagotavlja redna preskrba s pitno vodo.

Kanalizacijsko omrežje in naprave

Slabo razvito kanalizacijsko omrežje je narekovalo, da se je v obravnavanem petletnem obdobju pristopilo k zbiranju sredstev iz drugih virov in da so se izdelale generalne rešitve tega omrežja in čistilne naprave.

Poleg naloge, da se s kanalizacijo sledi v novozgrajene stanovanjske soseske, je bila

postavljena naloga, da se čimprej zgradi primarno kanalizacijsko omrežje in prične z gradnjo centralne čistilne naprave. Programirana je bila izgradnja glavnega zbiralnika GZ-4 oziroma sušnega zbiralnika S in prva etapa čistilne naprave. Sušni zbiralnik je letos v gradnji in bo zgrajen od lokacije čistilne naprave do starega savskega mostu, za čistilno napravo pa bo letos izdelan glavni izvedbeni projekt.

Z zbiranjem sredstev iz širših virov, kot jih je določil občinski odlok, se je omogočilo gradnjo glavnega zbiralnika S do savskega mostu, dočim sredstva za čistilne naprave še niso zagotovljena.

Glede na prevelik zastoj v razvoju kanalizacijskega omrežja v tem petletnem obdobju ni bilo mogoče izpolniti v zadovoljivi meri programiranih nalog, opravljene pa so bile vse potrebne priprave tako za izdelavo projektne dokumentacije kot za zbiranje sredstev in podane osnove za pospešeno gradnjo teh komunalnih naprav v bodoče.

Javna snaga in odvoz smeti

V okviru planskih predvidevanj je ta dejavnost razširila svoje poslovanje na obrobna območja mesta in naselja ter organizirala tudi odvažanje kosovnih odpadkov in materiala. V tem obdobju je bila tudi določena lokacija za centralno odlagališče za smeti in industrijske odpadke in to v Udin borštu. V letošnjem letu bo nabavljen tudi stroj za pometanje ulic. Za izgradnjo smetiščne jame in za nabavo stroja za pometanje ulic so bila zagotovljena sredstva iz rezervnega sklada in drugih virov.

Za to obdobje je značilno, da se je služba te dejavnosti organizirala za večji obseg poslovanja in da je v stanju prevzemati vse smeti in industrijske odpadke in jih neškodljivo odlagati v novi centralni smetiščni jami. Poleg navedenega pa bo z nabavo nove mehanizacije modernizirana. Programske naloge dejavnosti so v zadovoljivi meri izpolnjene.

Rekonstrukcija in modernizacija občinskih cest in mestnih ulic

V obravnavanem obdobju je bilo rekonstruirano in modernizirano vozišče ceste Zg. Bela - Bašelj, v teku pa so enaka dela na cesti Tenetiše - Trstenik in Cerklje - Zalog. Razširjena je bila tudi cesta na Šentursko goro in bo usposobljena s tem tudi za prevoz šoloobveznih otrok z avtobusom.

Zaradi pomanjkanja sredstev ni bila opravljena programirana modernizacija vozišča ceste Srednja vas - Luže, sanirana protiprašna prevleka na cestah Kranj - Trboje - Naklo - Duplje, (rekonstrukcija ceste Besnica - Jamnik je bila opravljena le na najbolj kritičnem odseku Nemilje - Podblica), rekonstrukcija ceste Cerklje - Smartno - Glinje - Zalog in modernizacija vozišča na cestah Šenčur - Voklo, Šenčur - Trata in odcep od Škofjeloške ceste do Samopostrežne trgovine v Zg. Bitnju.

Od mestnih ulic je bila modernizirana Levstikova ulica, Partizanska cesta, Savska cesta do mostu pri Planiki, cesta Kranj - Kokrica, rekonstruirana bo letos cesta 31. divizije, za Vodopivčevo ulico z odcepom na sejmišče pa bodo letos izdelani glavni projekti, rekonstrukcija Delavske ceste je trenutno zaključena. Obseg opravljenih del na modernizaciji ulic je lahko zadovoljiv kljub temu, da niso bila opravljena predvidena dela na Vodopivčevi ulici in na Stražiški ulici kot delu Krožne ceste v Stražišču.

Vzdrževanje občinskih cest in mestnih ulic

Cestno vzdrževalna služba je za

povečanje storilnosti organizirala svoje delo ekipno z razpoložljivo mehanizacijo. Glede na povečan promet kljub temu ni bila v stanju tekoče vzdrževati najbolj obremenjene makadamske ceste in to posebno spomladi in jeseni, ko so ta vozišča razmočena. Stroški vzdrževanja teh cest hitro naraščajo in kažejo, da bo potrebno vozišča makadamskih cest modernizirati čimprej.

Na občinskih cestah so bili v obravnavanem obdobju obnovljeni vsi slabi mostovi, v precejšnji meri pa je obnovljena tudi že vertikalna prometna signalizacija z novimi znaki.

Vzdrževanje javnih zelenic

Tekom zadnjih let je občinski proračun prevzel financiranje vzdrževalnih del tudi na zelenicah ob stanovanjskih blokkih. Zaradi pomanjkanja sredstev niso bile zajete v vzdrževanje nove površine, kar velja predvsem za novo obvožno cesto in za zelene površine ob cesti I 1 proti Laboram.

Vodogradbena dela

V planskem obdobju so bila zaključena regulacijska dela v Žarici in zavarovano obrežje reke Kokre ob izlivu v reko Savo. Pristopilo se je k izdelavi regulacijskega načrta za potok Reka, Pšata in Doblič in izvedlo že nekaj manjših regulacijskih del na tem območju. V letošnjem letu se bo pričela regulacija potoka Žabnica in to na območju občine Škofja Loka, kot je bilo v srednjeročnem planu predvideno. Izven programa je bilo zaradi nujnosti potrebno pričeti s sanacijo Majdičevega jezua, ki je že toliko saniran, da ni več nevarnosti porušitve.

Ocena realizacije programa teh del je zadovoljiva. Izvršena so bila vsa programirana dela, obseg del je bil še povečan.

3. STANOVANJSKA GRADNJA

Izvajanje družbenega plana občine na področju stanovanjske gradnje v letih 1971 - 1975 je bilo uspešno in skladno z izhodišči, sprejetimi s planom.

Spremembe v stanovanjski gradnji in povečan obseg se pojavi od leta 1973 dalje kot rezultat predhodnih temeljitih priprav že od leta 1971. dalje. Število naseljenih stanovanj v blokkih se je v letu 1973 in 1974 napram letu 1971 - 1972 več kot podvojilo. V petletnem obdobju 1971 - 1975 se je napram prejšnjemu obdobju 1966 - 1970 število zgrajenih stanovanj v blokkih podvojilo, pri čemer pa se obseg zgrajenih stanovanj v individualnih hišah ni zmanjšal.

Spremenila se je struktura uporabnikov zgrajenih stanovanj, tako da se ponovno gradi več najemnih stanovanj, kar omogoča reševanje stanovanjskih problemov tistih občanov, ki nimajo možnosti, da bi s svojim deležem v večji meri prispevali h gradnji stanovanj.

Izvajanje blokovne gradnje stanovanj po srednjeročnem planu občine Kranj 1971 - 1975 daje predvidene rezultate predvsem glede obsega gradnje stanovanj. Prav tako pa se je začela uspešno realizirati gradnja stanovanj v novi soseski S-5, zaključena pa je gradnja stanovanj v kompleksu Planina PS II. in ST-12. V obdobju 1971 - 1972 je bilo zgrajenih 292 stanovanj, v obdobju 1973 - 1975 pa 1026 stanovanj. V tem obdobju je bilo zgrajenih tudi 1219 individualnih stanovanjskih zgradb

Družbenopolitična akcija za pospešeno gradnjo stanovanj je pripomogla, da so se na tem področju v večji meri angažirali družbeno-politični dejavniki ter da smo uspeli postavljene programe hitreje realizirati.

Srednjeročni program stanovanjske gradnje v občini za obdobje 1973-1977 se uspešno izvaja, k čemur so pripomogli:

- urejeni prostorski problemi, izdelana urbanistična dokumentacija ter urejene zemljiške zadeve za blokovno gradnjo stanovanj,

- sprejeti samoupravni sporazum o zagotavljanju sredstev za stanovanjsko graditev, združevanje sredstev v poslovni banki in ustanovitev solidarnostnega sklada,
- podpisani družbeni dogovor o usmerjeni blokovni gradnji stanovanj po srednjeročnem programu občine Kranj.

- samoupravna organiziranost in odločanje v samoupravni stanovanjski skupnosti občine Kranj.

Doseženi rezultati so nastali predvsem, ker smo se zavedali, da programiranje stanovanjske gradnje v občini ne pomeni samo ugotavljanje potreb in ekonomskih možnosti za realizacijo, temveč programiranje dela in povezovanje vseh dejavnikov, katerih aktivno vključevanje zagotavlja fizično realizacijo programov stanovanjske gradnje.

4. DRUŽBENE DEJAVNOSTI

Razvoj družbenih dejavnosti v občini Kranj v preteklih letih ima naslednje splošne značilnosti:

- vpeljan je bil sistem družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja pri oblikovanju sredstev za potrebe družbenih dejavnosti

- za vsa področja družbenih dejavnosti so bile ustanovljene samoupravne interesne skupnosti, katerih skupščine delujejo po delegatskih načelih, vključene pa so v skupščinski sistem

- občinska skupščina in skupščine samoupravnih interesnih skupnosti so si prizadevale, da bi z dolgoročnejsimi razvojnimi programi za posamezno področje zavzele stališča do dosedanjega razvoja in nakazale smer bodočega razvoja ob upoštevanju resolucij X. kongresa ZKS in VII. kongresa ZKS, z namenom, da bo zagotovljena večja učinkovitost družbenih služb in da bodo vlaganja v te službe omogočila tudi boljše delo v organizacijah združenega dela na področju gospodarstva

- razvijali in poglobljali so se samoupravni odnosi na tem področju tako v samih delovnih organizacijah kot v samoupravnih interesnih skupnostih v skladu z novimi ustavnimi določili

- z uporabniki sredstev so bili uveljavljeni pogodbeni odnosi

- sprejeti so bili samoupravni sporazumi o delitvi osebnih dohodkov delavcem po posameznih področjih družbenih dejavnosti.

4.1. Vzgoja in izobraževanje

Razvoj vzgoje in izobraževanja v občini Kranj v obdobju 1971-1975 označuje poleg splošnih značilnosti za celotno področje družbenih dejavnosti še zlasti naslednje:

- krepitev materialne osnove šolstva in izboljšanje pogojev dela,

- povečanje prostorskih zmogljivosti za izobraževanja in vzgojo ob izvajanju petletnega programa gradnje šol in vrtcev,

- nadaljevanje začete akcije za izenačevanje pogojev za šolanje,

- sprememba mreže osnovnih šol,

- uvajanje inovacij na področju izobraževanja,

- povečana skrb za idejnost vzgoje in izobraževanja,

- širjenje varstvene dejavnosti in začetek uvajanja celodnevne šole,

- razvijanje številnih izvenšolskih dejavnosti,

- povečana skrb za duševno in telesno motene otroke,

- nekatere ukrepi za delno izboljšanje razmer v srednjem šolstvu,

- kadrovske problemi in začetek njihovega reševanja.

Iz povzetka bistvenih značilnosti preteklega obdobja lahko ugotovimo, da smo s srednjeročnim načrtom predvidene naloge uresničevali in to v bistveno večjem obsegu.

Izvršene so bile organizacijske spremembe, ki jih je terjala ustavna koncepcija o samoupravni organiziranosti šolskih zavodov. Spremenil se je sistem oblikovanja sredstev za vzgojo in izobraževanje v okviru skupne porabe. Vzgoja in izobraževanje sta postali del združenega dela in se financirata na podlagi svobodne menjave med delavci v OZD kot uporabniki in prosvetnimi delavci kot izvajalci. Samoupravni sporazum o delitvi OD v šolstvu je v znatni meri omogočil, da so se OD učiteljev in vzgojiteljev vsaj do neke mere približali OD delavcev v proizvodnih dejavnostih. Izjemni učinek lahko pripišemo kongresnima resolucijama o vzgoji in izobraževanju, ki sta bolj kot katerikoli dokument poprej opredelili položaj vzgoje in izobraževanja v naši socialistični družbi. Kot zaključek najbolj izrazitih in vplivnih dogodkov v preteklem obdobju pa lahko označimo ustanovitev samoupravne interesne skupnosti za izobraževanje v skladu z ustavo in na delegatskih načelih. Ob vsem tem pa ne smemo prezreti še posebne značilnosti občine - izvajanje programa gradnje osnovnih šol in vrtcev, saj so povečane prostorske zmogljivosti omogočile hitrejši in globlji vsebinski razvoj.

V občini Kranj so bili v zadnjih letih na področju otroškega varstva doseženi lepi uspehi. Posebna pozornost je bila namenjena dnevnemu varstvu otrok. Zgrajenih oz. adaptiranih in opremljenih je bilo 17 novih enot in sicer 5 samostojnih vrtcev, 7 pri osnovnih šolah, 5 enot pa je bilo pridobljenih z adaptacijami starejših poslopij; v novih enotah je skupaj 46 oddelkov (40 mest za dojenčke in 840 mest za otroke od 2. do 6. leta). Vse naštetje je bilo zgrajeno s samopriskevkom občanov, prispevkom organizacij združenega dela, sredstvi bivšega sveta za otroško varstvo pri temeljni izobraževalni skupnosti, VVZ Kranj in osnovnih šol.

V organizirano predšolsko varstvo je v letu 1975 zajetih 1847 ali 24,79 % predšolskih otrok, od tega 133 dojenčkov; v letu 1971 je bilo v varstvu zajetih 1.010 otrok oziroma 13,93 %, od tega 96 dojenčkov.

Porast zajetja otrok v organizirano predšolsko varstvo je rezultat širjenja prostorskih zmogljivosti, pri čemer se je spremenila tudi sestava otrok v vrtcih, kar je posledica sprejete socialne politike, ki se izraža v diferenciranem plačevanju oskrbnin.

Kljub pospešeni graditvi prostorov za varstvo predšolskih otrok pa potreb po tej obliki varstva ni bilo mogoče zadovoljevati sproti. Vzroke za povečane potrebe je treba iskati v velikem številu zaposlenih žensk (delež žensk v skupnem številu zaposlenih v letu 1975 je skoraj 50 %), porastu števila mladih družin, ekstenzivnem zaposlovanju

oz. doseljevanju. Organiziranega varstva je v občini Kranj po oceni potrebni še cca 950 otrok.

Najbolj pereče je bilo v vseh letih varstvo dojenčkov (leta 1974 cca 1.000 rojstev); glede na to, da so zmogljivosti od leta 1971 porasle od 6 na samo 10 odstotkov v letu 1975.

Oddelki predšolskega varstva otrok so razmešeni po vsej občini, v 21 krajevnih skupnostih, kjer so bile potrebe po varstvu in vzgoji največje; na podeželju je v organizirano varstvo zajetih 12,88 % otrok, v mestu pa 37,31 %.

Začetih je bilo več akcij, ki naj bi omilile problem varstva in vzgoje (varstvo otrok v drugih družinah, popoldanske interesne dejavnosti), vendar niso uspeli. Uspeli so le potujoči vrtci, v katere je bilo vključenih skupaj 70 otrok.

Z večanjem števila oddelkov varstva se je zaostрил problem kadra. Reševal se je z intenzivnim štipendiranjem, vendar šole niso dajale toliko kadra, da bi lahko zadostili vsem potrebam. V vzgojnem delu v VVZ in VVO je zaposlenih 163 delavcev, od tega 74 vzgojiteljev s strokovno izobrazbo, 13 medicinskih sester in 76 varuhinj.

V malo šolo, ki je v letu 1974/75 trajala 120 ur (leta 1971/72 - 70 ur), je bilo vključenih 1.235 otrok (313 v vrtcu in 922 v osnovnih šolah), oziroma vsi otroci, ki naj bi v naslednjem šolskem letu vstopili v 1. razred osnovne šole.

V letu 1974 je bilo sistematično zdravstveno pregledanih 270 (25,6 %) triletnih otrok.

Tudi skrb za varstvo razvojno motenih otrok v občini Kranj ni bila zanemarjena. V predšolsko vzgojo je v letu 1975 pri Posebni osnovni šoli vključenih 23 duševno manj razvitih otrok in spastikov (v letu 1974 le 8).

Pomembna oblika skrbi za otroke so letovanja, ki jih v prvi polovici junija in septembra že vrsto let zapored prek Zavoda za letovanje organizirajo VVZ Kranj in Golnik in VVO pri osnovnih šolah. V letu 1974 je v otroških letoviščih Novigrad in Stenjak letovalo iz občine Kranj 400 predšolskih in 600 šoloobveznih otrok.

Pomembno prekretnico na področju otroškega varstva pomeni v letu 1974 ustanovitev občinske skupnosti otroškega varstva, ki je nasledila delo nekdanjega sveta za otroško varstvo pri Temeljni izobraževalni skupnosti.

Na področju osnovnega šolstva smo s postopno uresničitvijo programa gradnje šol in vrtcev pridobili nujno potrebne prostorske zmogljivosti. Po programu smo zgradili 5 štirirazrednih in dve popolni osemletni šoli ter Posebno osnovno šolo, s čimer smo pridobili 50 novih matičnih in kabinetnih učilnic, 3 telovadnice ter več kabinetov in večnamenskih prostorov.

Koeficient učne izmene v osnovnih šolah se s tem ni bistveno zmanjšal, saj se je istočasno povečalo število šoloobveznih otrok od 7.379 v šolskem letu 1970/71 na 7.937 v šolskem letu 1974/75. V istem obdobju se je povečalo tudi število rednih oddelkov od 270 na 300.

Od organizacijskih sprememb preteklih let naj omenimo ukinitve centralne šole na Jezerskem, ki je postala podružnica šole v Preddvoru. Istega leta (jeseni 1971) je bila ukinjena podružnična šola na Trsteniku, katere maloštevilni učenci so bili prešolani na centralno šolo Simon Jenko. V jeseni leta 1975 pa so bili prešolani učenci višjih razredov s Senturške gore v matično šolo Cerklje.

Navedeni premiki na področju osnovnega šolstva so nujno povzročili določene spremembe vsebinskega značaja. Kot pozitivno spremembo lahko označimo povečanje učnega uspeha od 94,9 % v šolskem letu 1970/71 na 98,9 % v šolskem letu 1974/75. V istih letih se je osip zmanjšal od 34 % na 18,5 %. Razen že omenjenih so k tem rezul-

tatom pripomogli še drugi ukrepi. Povečalo se je trajanje male šole od 70 na 120 ur in je zajetje otrok v malo šolo doseglo 100 %. Šolsko varstvo je doživljalo v preteklih letih nenehni razvoj in se je število oddelkov povečalo od 26 v letu 1971 na 43 v letu 1975 ob tem, da imamo že celodnevni pouk v OŠ Predoslje. Svoj delež pri povečanju učinkovitosti izobraževanja so prispevale ure dopolnilnega pouka. V letu 1971 je bilo opravljeno 11.025 tovrstnih ur, v letu 1974 pa kar 16.056.

K poglobitvi vzgojne funkcije osnovne šole so v veliki meri pripomogle številne izvenšolske dejavnosti učencev, ki so postale najbolj množične predvsem na področju telesne kulture. Po vseh šolah so zaživela šolska športna društva, ki so iz leta v leto doživljala večjo masovnost. Tako je v letu 1971 bilo na šolah opravljeno 3.117 ur ŠSD, v letu 1974 pa že 7.085 ur. Vzgojni smotri šole so se uveljavljali tudi prek drugih prostovoljnih dejavnosti, med katerimi zaslužijo posebno pozornost marksistični krožki in klubi OZN, ki vsebujejo veliko mero idejnega usmerjanja učencev.

Za uspešno delovanje vzgojnoizobraževalnih zavodov gre zasluga tudi vzgojni posvetovalnici Kranj, ki deluje od leta 1971 v okviru mentalno-higienskega dispanzerja pri Zdravstvenem domu. Šolske svetovalne službe so tesno sodelovale z vzgojnimi posvetovalnicami v primerih motenosti učencev, razen tega pa so učinkovito posredovale predvsem z akcijami socialnega značaja in v veliki meri prispevale k omilitvi socialnega razlikovanja na ravni obveznega šolanja.

Kadrovski problemi v osnovnem šolstvu so zadnji dve leti dobili zaskrbljujoče razsežnosti. Povečanje števila šoloobveznih otrok, oddelkov in prostorskih zmogljivosti šolstva bi tudi sicer terjali večje število učnega osebja. Ker pa je ta dogajanja spremljal še osip pedagoških vrst, je razumljivo, da so se vrzeli poglobljale. Vse bolj postaja zaskrbljujoče vprašanje kadrovanja v učiteljski poklic. Na razpise štípendij za študij na kadrovskih šolah pedagoške smeri se je prijavljalo vedno manj absolventov osnovnih in srednjih šol kljub dokaj zgodnjemu poklicnemu usmerjanju in sorazmerno zadovoljivim štípendijam. K čisto materialnim razlogom za kadrovske krize v prosveti lahko prištejemo tudi stanovanjske probleme.

Ob analiziranju dosežkov na področju izobraževanja v občini lahko zabeležimo tudi nekaj rešitev na področju srednjega šolstva, čeprav v dokaj skromnejšem obsegu. Pri reševanju te problematike smo bili praviloma vezani na organizacijske in vsebinske rešitve v republiškem merilu. Ker so te kasnile ali jih sploh ni bilo, smo se vsaj nekaterih, najpomembnejših zadev lotevali in jih tudi delno uredili z lastnimi močmi.

Število srednjih šol v občini je že nekaj let nespremenjeno (14), vendar se je povečalo število učencev (od 3.575 v šolskem letu 1970/71) na 3.973 v šolskem letu 1974/75) ter število oddelkov (od 138 na 146).

Povečanje števila učencev v srednjih šolah je zaostrišlo že tako hudo prostorsko stisko. Ta je bila delno omiljena z odstopom trakta osnovne šole (Simon Jenko) Ekonomsko-administrativnemu šolskemu centru. Vzporedno so potekale priprave za gradnjo centra srednjih šol na Zlatem polju, kjer je bilo rezervirano zemljišče ter sprejet zazidalni načrt. V tem centru naj bi dobila svoj prostor večina srednjih šol, Delavska univerza in Visoka šola za organizacijo dela. Izdelane so bile prve finančne konstrukcije. Ker pa ni bilo možno zbrati sredstev iz predvidenih virov, je celotna zadeva še vedno v fazi dogovarjanja. H koncu gre priprava programa razvoja srednjega šolstva na Gorenjskem, iz katerega bi izhajala mreža srednjih šol.

Pomembna pridobitev za občino je bila preosnova Višje šole za organizacijo dela v visokošolski zavod, ki sedaj organizira študij na I. stopnji za naslednje usmeritve: proizvodno-organizacijsko, računalniško-organizacijsko in kadrovsko-organizacijsko, medtem ko ima na II. stopnji študij organizacije proizvodnje, računalništva, kontrole kakovosti in organizacijsko-pedagoško usmeritev.

Viden razvoj je dosegla tudi Glasbena šola Kranj, ki je zajemala v osnovno glasbeno vzgojo vedno več mladine. Razveseljivo dejstvo je, da se je v teh letih širila glasbena kultura na podeželje, saj trenutno delujejo 4 dislocirani oddelki Glasbene šole pri OŠ Cerklje, Preddvor, Šenčur in Predoslje, en oddelek pa je ustanovljen ob OŠ Lucijan Seljak.

V zadnjih petih letih je doživela velik razvoj tudi Delavska univerza v Kranju. Predvsem je povečala število oddelkov za izobraževanje ob delu od poklicnih do visokih šol. Istočasno se je povečal obseg družbenega izobraževanja, čeprav ne tako, kot to zahteva sistem neposrednega samoupravljanja. Delavska univerza se je tudi kadrovske okrepila, nereseno pa je še vedno vprašanje prostorov, kar je tudi največja ovira za nadaljnjo rast njene dejavnosti in kvalitete dela.

4.2. Raziskovalna dejavnost

V letu 1975 novo ustanovljena samoupravna interesna raziskovalna skupnost občine je omogočila, da pridejo tudi na tem področju interesi družbene skupnosti bolj do izraza, predvsem pa da se bo pričel hitreje spreminjati odnos delavcev, združenih v organizacijah združenega dela, do raziskovalne dejavnosti ter da bo v bodoče družbeno ekonomski razvoj občine bolj slonel na rezultatih znanstvenih in drugih raziskav.

4.3. Kultura

Ko ocenjujemo delo v pretečenem obdobju petih let, lahko ugotovimo, da je opravljen dober del pglavitnih nalog.

Z ustanovitvijo kulturne skupnosti je kultura dobila v družbi samoupravni položaj. Kulturna skupnost je povezala, usmerjala in usklajevala razvoj posameznih kulturnih dejavnosti tako v poklicnih kulturnih organizacijah kot tudi v društvi in samostojnih skupinah, ki so združena v zvezi kulturno prosvetnih organizacij. Uveljavljeni so bili pogodbeni odnosi z uporabniki sredstev. Vodila je smotno kadrovske politiko. Ukinila je delovna mesta računovodij in vzpostavila skupno računovodsko službo ter s tem prispevala k boljši organizaciji dela in k racionalnejši porabi sredstev.

V preteklem srednjeročnem obdobju je kulturna skupnost:

— Na področju knjižničarstva spodbujala nakup knjig za razširitev splošno izobraževalnega fonda pri Osrednji knjižnici in pri krajevnih knjižnicah, si prizadevala za modernizacijo knjižnic in njihovega poslovanja ter v okviru knjižničarskega centra skrbela za izobraževanje knjižničarskega kadra. Knjižni sklad se je povečal za 25 %, izposoja pa za 71 %.

— Na gledališkem področju pospeševala uprizoritve slovenskih dramskih del v okviru Tedna slovenske drame, gledališka gostovanja poklicnih gledališč, obisk otrok in mladine v gledališču in omogočila gledališko delovanje amaterskim dramskim

skupinam v občini. Obisk v gledališču se je povečal za 31 %, število predstav pa za 28 %.

— Na glasbenem področju podpirala zlasti koncerte za mladino, ki so dopolnjevali kulturno vzgojo in na katerih so nastopali mladi, ter koncerte iz domače glasbene ustvarjalnosti. Podprla je tudi udeležbo glasbenih in instrumentalnih skupin na različnih festivalih oziroma prireditvah ter revije pevskih zborov in koncertne večere.

— Skrbela za razvoj muzejske in galerijske dejavnosti, spodbujala dopolnjevanje muzejskih zbirk ter podpirala odkup likovnih del.

— Omogočala pomembnejše spomeniško varstvene akcije in delovanje službe arhivskega gradiva. Prezentiran je bil gotski slikani strop v cerkvi na Bregu pri Preddvoru.

— Pospesovala je dejavnosti v Centru za estetsko vzgojo.

— Pri omogočanju kulturne dejavnosti v krajevnih skupnostih zunaj mestnega območja je zagotavljala sredstva za redno dejavnost v društvi in za investicijsko vzdrževanje kulturnih domov, katera je Zveza kulturno prosvetnih organizacij razdeljevala na podlagi opravljenega dela, v skladu s sprejetimi merili.

V prednostnem programu investicij je bila na prvem mestu adaptacija Prešernovega gledališča. Materialne možnosti kulturne skupnosti so omogočile samo ureditev prostorov za občinstvo in igralce (garderobe in prostori za vaje). Ostaja še neizpolnjena obveza — ureditev odra, za kar pa bo potrebno dobiti dodatna finančna sredstva, ker tega kulturna skupnost iz rednih sredstev ne bo mogla pokriti.

Hkrati si je kulturna skupnost prizadevala tudi za postopna popravila kulturnih domov. Vendar se je izkazalo, da bo obnova kulturnih domov terjala ogromna sredstva, ki jih kulturna skupnost sama iz sredstev redne prispevne stopnje ni zmožna zbrati.

4.4. Telesna kultura

V preteklih letih izvajanja srednjeročnega programa je bila najpomembnejši člen naše telesne kulture obvezna telesna vzgoja v šolah in varstvenih zavodih, saj vključuje 19,8 % celotnega prebivalstva. Poglavitni vzrok izboljšanja dela je predvsem v tem, da imajo vse osnovne šole tako telovadnico kot igrišče. Slabše je pri srednjih šolah, saj imata ustrezne objektivne pogoje od 8 šol druge stopnje oz. šolskih centrov le Tekstilni šolski center ter Ekonomsko-administrativni šolski center. Razen tega pa so še vedno nepokrite potrebe po šolskih objektih za Visoko šolo za organizacijo dela.

Na vseh popolnih osnovnih šolah in srednjih šolah v občini pa poleg redne telesne vzgoje delujejo tudi šolska športna društva, ki vključujejo okrog 30 % učencev v dodatno, prostovoljno telesnovzgojno dejavnost.

Telesnokulturna skupnost združuje 40 telesnovzgojnih organizacij. Vanje je vključenih skupaj 7.271 aktivnih članov (v letu 1970 4.309). Številčno najmočnejša organizacija je Športno društvo »Triglava« s 1643 člani. V tem društvu je hkrati prisotno tudi največ športne kvalitete. Sledijo Planinsko društvo (1125 članov), Občinska strelska zveza (808 članov), Občinska zveza tabornikov (609 članov), Športno društvo Sava (350 članov).

V osnovnih organizacijah deluje številni trenerski, vaditeljski in vodniški kader, ki pa ga še ni zdaleč dovolj. Na enega delujočega strokovnega delavca pride 38 aktivnih članov. Tudi stanje s sodniki ni

povsem zadovoljivo, posebno problematično pa je vprašanje organizacijskega kadra. V osnovnih organizacijah deluje skupno 350 organizatorjev, ki opravljajo nad 500 funkcij.

Sportno rekreacijo delavcev v Temeljni organizaciji združenega dela oziroma v sindikatih že nekaj let uspešno povezuje občinski sindikalni svet, ki je tudi pobudnik za manifestativno zelo pomembna občinska sindikalna športna tekmovanja, ki obsegajo sedem letnih in dve zimski panogi in zajemajo kakšnih 2.000 delavcev v koledarskem letu. V posameznih sindikalnih podružnicah so pred občinskim tekmovanjem tudi interna, včasih izbirna tekmovanja, ki pogosto preidejo kasneje v širša republiška srečanja npr. tekstilcev, kovinarjev, usnarjev, gozdarjev itn.

Oblike rekreacijske dejavnosti v temeljni organizaciji združenega dela pa še niso dovolj razvite. Eden izmed vzrokov je gotovo pomanjkanje organizatorjev tako amaterskih kot profesionalnih. V občini Kranj je le ena temeljna organizacija združenega dela, ki ima zaposlenega profesionalnega organizatorja rekreacije.

V občini imajo za društveno telesno vzgojo, tekmovalni šport in rekreacijo na voljo skupaj 13 pokritih in 36 odprtih objektov. Večino teh vzdržujejo društva sama, medtem ko objekte v mestu vzdržuje pretežno služba za vzdrževanje objektov pri telesno kulturni skupnosti Kranj. Poleg tega je v upravljanju šol v občini Kranj 17 telovadnic in 9 igrišč, v upravljanju drugih organizacij pa 12 športnih objektov.

Problematico telesnovzgojnih objektov bi lahko strnili takole:

— številčno in površinsko objekti ne zadostujejo,

— kvaliteta objektov je slaba, zaradi česar bodo potrebne še mnoge adaptacije,

— pomanjkanje družbenih objektov delno blaži souporaba šolskih objektov, vendar se z ozirom na širjenje šolskih športnih društev ta možnost vse bolj zmanjšuje.

Z ustanovitvijo Telesnokulturne skupnosti je bilo v letu 1974 tudi sistemsko urejeno financiranje telesnokulturne dejavnosti.

Pomemben vir pridobivanja potrebnih sredstev so bili prispevki delovnih organizacij na osnovi pokroviteljstva, pogodb za reklamiranje idr. V letu 1973 je bilo teh dohodkov telesno kulturnih organizacij 1.724.000 din. Z novim načinom financiranja telesne kulture pa so prispevki delovnih organizacij manjši in lahko ta vir povsem usahne.

Med ostalimi viri dohodkov je pomembnejši še dohodek iz sredstev športne stave in igre loto, ki se namensko uporablja le za adaptacije in investicije.

4.5. Zdravstveno varstvo

Po začetnih pripravah oz. enoletnem poslovanju začasne samoupravne interesne skupnosti zdravstvenega zavarovanja in varstva (v letu 1974) so bile v letu 1975 ustanovljene občinske in nato še regionalna zdravstvena skupnost, ki so z uvedenim delegatskim sistemom pristopile k novemu načinu obravnavanja in reševanja zdravstvene politike na svojem območju.

V obdobju 1969 do 1974 se je število zdravstvenih delavcev povečalo od 423 na 558 (31,9 %); v Zdravstvenem domu Kranj od 194 na 256, v Inštitutu Golnik od 146 na 202, v Bolnišnici za ginekologijo in porodništvo Kranj od 59 na 64 in v Zavodu za zdravstveno varstvo Kranj od 24 na 28. Število zdravnikov se je povečalo v Zdravstvenem domu od 33 na 46, v Inštitutu Golnik od 25 na 40, v Bolnišnici za ginekologijo in porodništvo Kranj od 10 na

12, medtem ko je v Zavodu za zdravstveno varstvo Kranj ostalo nespremenjeno (4). Zvišano število zdravnikov ni okrepilo ordinacij splošne medicine, ampak le popolnilo tista mesta, s katerih so zdravniki odhajali na specializacijo.

Upoštevač vse zdravnike je prišel 1 zdravnik na 580 prebivalcev, 1 bolnišnični zdravnik na 1.065 prebivalcev, 1 zdravnik v Zdravstvenem domu na 1.273 prebivalcev. Upošteva je samo zdravnike splošne medicine, ki jih je bilo 21, pa je na 1 zdravnika bilo 2.788 prebivalcev.

Osnovno zdravstveno varstvo je zagotavljal Zdravstveni dom (TE) Kranj s svojimi strokovnimi enotami. Specialistično varstvo so nudile okulistična, ortopedska, psihiatrična in nevrološka ambulanta, ter še internistična (ki organizacijsko pripada Inštitutu Golnik) in otološka (ki pripada Splošni bolnici Jesenice) ambulanta. Za ostale specialistične storitve so bili občani pretežno vezani na ljubljansko polikliniko. Dolge čakalne dobe in druge nevšečnosti bi morale biti vzpodbuda za kompletiranje specialističnih pregledov.

Bolnišnično zdravljenje občanov so zagotavljali v regiji interni in pulmološki oddelek inštituta Golnik in ginekološko-porodniški oddelek Bolnišnice za ginekologijo in porodništvo Kranj ter Psihiatrična bolnica Begunje za psihiatrične primere; v manjši meri pa tudi Splošna bolnica Jesenice (predvsem otološki primeri). Ves manjkajoči del varstva je bil zagotovljen v Kliničnih bolnišnicah. V celoti je bila realizacija oskrbnih dni manjša kot bi lahko bila glede na veljavne normative.

V letu 1974 so občani realizirali v regijskih bolnišnicah 74.743 oskrbnih dni, kar odgovarja 215 posteljam ali 3,67 posteljam na 1000 prebivalcev. V ostalih t.j. izven regijskih bolnišnicah so realizirali 3,10 postelje (179 postelj) ali skupaj 6,77 postelj na 1000 prebivalcev (- 394 postelj). Z upoštevanjem republiškega normativa (7,43 postelje na 1000 prebivalcev) bi lahko realizirali 429 postelj oz. 35 več kot so jih. Ta ugotovitev zavrača neutemeljene pomsleke o pretirani hospitalni potrošnji. Še zlasti ob primerjavi s stopnjo hospitalizacije v ostalih občinah ali regijah.

V regijskih bolnišnicah je od vseh oskrbnih dni pripadlo občanom Kranja v Bolnišnici za ginekologijo in porodništvo Kranj 51 %, na Golniku 18 %, v Begunjah 17 % in na Jesenicah 11 % oskrbnih dni.

V okviru preventivnega zdravstvenega varstva je Zavod za zdravstveno varstvo opravil v letu 1973 naslednje higiensko-epidemiološko delo: 435 pregledov v živilskih obratih, 463 odvzemov in pregledov pitnih in drugih voda, 856 deratizacij, 82 dezinsekcij in 42 dezinfekcij. Z bakteriološkimi in serološkimi preiskavami je dopolnjeval terensko delo in sistematske akcije. Epidemiološki oddelek je odigral pomembno vlogo v letu 1972, ko je zaradi pojava črnih koz v naši državi izvajal cepljenje in vse ostale potrebne ukrepe.

V lekarni je bilo v letu 1973 izdanih 18 zdravil na 1 prebivalca, od tega 5 na recepte in 13 v ročni prodaji.

V letu 1972 pričeta investicijska vlaganja v materialno osnovo zdravstvene službe je omogočilo dograditev prizidka Zdravstvenemu domu Kranj, v katerem so zagotovljeni boljši pogoji dela dispanzerja za predšolske in šolske otroke in dispanzerja za medicino dela, prometa in športa. Tudi inštitut Golnik in Bolnišnica za ginekologijo in porodništvo Kranj sta v preteklem obdobju dobila del finančnih sredstev za najnujnejšo opremo. Golnik je v tem obdobju preuredil oddelek za intenzivno nego.

Cepprav je po 1/1-1971 prenehala zakonita vloga oz. funkcija regionalnega zdravstvenega centra, je v celotnem preteklem obdobju deloval podoben organ - Zdravstveni svet, ki je nadaljeval z že vtečenim

delom. Pomembno vlogo je odigral zlasti pri izdelavi investicijskega programa 1972 - 1976.

4.6. Socialno varstvo

Socialno delo, ki je v občini že od leta 1973 organizirano na samoupravni osnovi in poteka pod širokim samoupravnim vplivom delovnih ljudi, je dokaj razvito. Vzporedno s hitrim družbenoekonomskim razvojem je v zadnjih petih letih raslo število problemov in hkrati število koristnikov storitev socialnega skrbstva (letno približno za 10 %). Kljub dokaj razvitemu socialnemu delu na vseh področjih človekovega življenja in dela (šola, delovna organizacija, krajevna skupnost) pa je bila socialna aktivnost omejena predvsem na kurativno ukrepanje. Siromašnejše je bilo delovanje v preventivnem in analitičnem smislu. Vzrok za tako stanje je pomanjkanje socialnih delavcev. Na enega socialnega delavca v občini odpade 7500 prebivalcev, dočim je republiški normativ 4500 prebivalcev.

Socialno skrbstveni organ je obravnaval vedenjsko in osebnostno motene otroke in mladoletnike ne glede na starost in vrsto problematičnosti. V letu 1974 je skrbstveni organ obravnaval 244 mladoletnih oseb. V primerjavi s preteklimi leti število obravnavanih mladostnikov rahlo narašča. Naraščanje gre v pretežni meri na račun mlajših polnoletnikov, dočim je močno upadlo število obravnavanih otrok zahvaljujoč dobro organizirani socialni službi na osnovnih šolah.

Vsesplošni napredek človeštva podaljšuje življenjsko dobo ljudi, zato je število ostarelih občanov v preteklem obdobju naraščalo v absolutnem in relativnem smislu. Po podatkih popisa prebivalstva iz leta 1971 je bilo v kranjski občini 9,2 % prebivalcev starejših od 60 let. Toda primerjava med mestom in podeželjem pokaže občutno razliko. Dočim je po starostni strukturi mogoče šteti prebivalstvo v občini med zrelo, je mogoče šteti podeželje že za staro. Med ostarelimi je bila več kot polovica upokojencev, vse ostale kategorije pa so predstavljale glede na materialno varnost problematično skupino. Leta 1972 je bilo v domačem varstvu 105 ostarelih občanov ali 1,8 % ustrezne populacije (po mednarodnih izkušnjah bi bilo potrebno tako varstvo zagotoviti za 5 %). 70 jih je bivalo v domu za ostarele v Preddvoru, ostalih 35 pa je bilo nameščenih po drugih tovrstnih domovih v Sloveniji. Ker je bil dom v Preddvoru v slabem stanju in ni zagotavljal primernih življenjskih pogojev, so ga pričeli leta 1974 adaptirati. Adaptacija bo predvidoma zaključena leta 1976, dom pa bo obdržal isto kapaciteto. Naraščajoče potrebe so narekovale poleg tega še gradnjo novega in sodobnega tovrstnega zavoda v Kranju. Dom je sprejel prve varovance že leta 1973. Zato beležimo v preteklih 5 letih nagel porast števila ostarelih v domačem varstvu. Tega je bilo leta 1974 deležnih že 171 oseb, in sicer 105 v obeh kranjskih domovih ter 66 v drugih slovenskih domovih. Z dograditvijo novega objekta se je letno odločalo za domsko varstvo 20 do 25 ostarelih oseb.

Naloga socialne službe je, da vsem občanom, katerih gmotni položaj je slab, zagotovi vsaj najnujnejša finančna sredstva potrebna za življenje. Zato je 1971 stalno družbeno denarno pomoč prejemale 186 občanov. Naslednje leto se je število prejemnikov povečalo za 5 %, medtem ko je leta 1974 prejemale družbeno denarno pomoč 18 % manj upravičencev.

Rejništvo predstavlja eno najučinkovitejših oblik varstva mladoletnih otrok, ki zaradi kakršnihkoli razlogov na morejo ži-

veti v lastni družini. V zadnjih letih število otrok v reji stalno upada in leta 1975 je v reji le še 20 otrok. Upadanje števila rejniških družin je predstavljalo resen problem, s katerim se je v teh letih soočalo socialno skrbstvo.

V skladu s širokim družbenim prizadevanjem, da se vsem otrokom zagotovijo enaki temeljni pogoji za življenje in delo, imajo tudi otroci iz socialno ogroženih kmečkih družin od leta 1972 dalje pravico do prejemanja otroških dodatkov. Leta 1972 je prejemale otroški dodatek 51 otrok, leta 1975 pa ga prejema 79 kmečkih otrok. Večinoma so to otroci družin iz višinskih predelov.

Socialno skrbstvo igra pomembno vlogo pri preprečevanju družbeno negativnih pojavov, tako tudi alkoholizma. Začetek organiziranega dela na področju alkoholizma predstavlja leto 1971, ko je prišlo do enotnega obravnavanja alkoholikov tako z medicinskega kot socialnega vidika. Ustanovljen je bil dispanzer za alkoholizem in narkomanijo, ki je v sodelovanju s socialno službo začel z načrtno strokovno obravnavo alkoholikov. Leta 1970 je socialna služba obravnavala 35 alkoholikov in njihovih družin, dve leti pozneje pa že 115. Število obravnavanih alkoholikov je tudi v naslednjih letih naraščalo; vzpodbudnejši pa so tudi rezultati obravnavanja. Socialna služba je pri odkrivanju alkoholikov reševala njihove probleme v družinskem in delovnem okolju, vključevala alkoholika v zdravljenje ter aktivno spremljala potek zdravljenja. V občini je bilo v tem obdobju ustanovljenih 5 klubov zdravljenih alkoholikov, v katerih je vključenih nad 100 bivših alkoholikov.

5. KRAJEVNE SKUPNOSTI

Krajevne skupnosti so z novo ustavo postale temeljne samoupravne družbene skupnosti delovnih ljudi in občanov, v katerih delovni ljudje in občani v sodelovanju z drugimi temeljnimi samoupravnimi organizacijami in samoupravnimi skupnostmi zadovoljujejo svoje osebne in skupne potrebe, odločajo o uresničevanju svojih skupnih interesov, sodelujejo pri odločanju o zadevah skupnega pomena v krajevni skupnosti, občini in širši družbeno politični skupnosti.

Uveljavitev ustavnega koncepta krajevne skupnosti torej pomeni, omogočiti delovnim ljudem in občanom, povezanih v združenem delu – v temeljnih organizacijah združenega dela, uveljavljati njihov interes in realizirati njihove potrebe na vseh področjih družbenega življenja.

V skladu z ustavnimi določbami je večina krajevnih skupnosti v občini že sprejela nove statute in konstituirala nove organe. Pri pregledu teh statutarov je bilo ugotovljeno, da so nekateri statuti preveč posplošeni in načelno obravnavajo zadovoljevanje skupnih potreb delovnih ljudi in občanov, premalo konkretno pa je poudarjen odnos krajevnih skupnosti do temeljnih organizacij združenega dela in s tem v zvezi združevanje potrebnih sredstev za zadovoljevanje teh potreb. Krajevne skupnosti ob pripravi statutarov tudi niso ocenile in preverile ekonomske sposobnosti svojega nadaljnjega razvoja. Ker te ocene ni bilo, niso razmišljale o eventualnem preoblikovanju, ali konkretno o združevanju v večje – močnejše krajevne skupnosti, ki bi bile sposobne učinkovito zadovoljevati skupne življenjske potrebe in interese, odločati o medsebojnih odnosih in učinkovito vplivati na reševanje širših družbenih vprašanj v samoupravni interesni skupnosti, v občini in v širših družbeno-političnih skupnostih. V teh skupnostih zato ostaja odprto vprašanje razvojnih programov in planov, nimajo možnosti in ne organiziranih strokovnih služb za neposredno pripravo in izvrševanje sklepov organov krajevne skupnosti.

Da bodo krajevne skupnosti lahko v celoti uresničevale ustavna načela, morajo biti ustrezno organizirane glede na prostorski okvir, ekonomski položaj delovnih ljudi in občanov, na možnosti konkretnega povezovanja s temeljnimi organizacijami združenega dela, ki je izhodišče povezovanja celotnih družbenih interesov, podani morajo biti interesi za povezovanje v skupnosti krajevnih skupnosti, kjer prihaja do izraza zadovoljevanje skupnih potreb zlasti na področju osnovnega šolstva, izobraževanja, otroškega varstva, osnovne preskrbe, stanovanjskega gospodarstva, splošnega ljudskega odpora, družbene samozaščite itd. Krajevne skupnosti morajo postati iniciator družbenega planiranja na vseh področjih ter v ta namen imeti svoje programe razvoja in plane, ki morajo odražati potrebe in interese delovnih ljudi in občanov v krajevni skupnosti. Prav ti programi in plani, usklajeni v občini, morajo postati osnova za sporazumevanje in dogovarjanje o sredstvih, ki jih bodo delovni ljudje v združenem delu namenili za financiranje svojih potreb v krajevni skupnosti.

Izhajajoč iz teh ugotovitev je treba ponovno proučiti, ali so sedanje krajevne skupnosti tudi prostorsko tako oblikovane, da bodo sposobne v celoti prevzeti nove funkcije in naloge ter vsebinsko krepiti nadaljnji razvoj krajevne skupnosti. V občini je bilo že leta 1964 ustanovljenih 37 krajevnih skupnosti, k tem sta se v letu 1971 priključili dve novi, v letu 1974 pa nadaljnji dve tako, da je danes v občini skupno 41 krajevnih skupnosti. Od vseh krajevnih skupnosti je:

– do 500 prebivalcev	8 krajevnih skupnosti
– od 500 do 1000 prebivalcev	15 krajevnih skupnosti
– od 1000 do 2000 prebivalcev	8 krajevnih skupnosti
– od 2000 do 3000 prebivalcev	4 krajevne skupnosti
– od 3000 do 5000 prebivalcev	4 krajevne skupnosti
– nad 5000 prebivalcev	2 krajevne skupnosti

Tolikošnje število krajevnih skupnosti so občani ustanovili predvsem zaradi dotadaj neurejenih komunalnih problemov na svojih območjih in v pričakovanju, da bo občina skozi občinski proračun krila vse njihove potrebe. Želje in potrebe občanov so aktivirale večino krajevnih skupnosti, da so z družbenimi sredstvi in s sredstvi občanov razrešile vrsto komunalnih problemov. Večina občanov danes sicer ocenjuje uspešnost delovanja svoje krajevne skupnosti po komunalnih akcijah, manj pa po stopnji samoupravne razvitosti in upravljanja drugih nalog. Takšna je tudi ocena družbeno-političnih organizacij. Sedanja številčnost in razdrobljenost krajevnih skupnosti v občini, z nezadostnim ekonomskim ozadjem, prostorskimi problemi in nekaterimi drugimi težavami narekujejo koncept večjih krajevnih skupnosti, ki bodo učinkovitejše pri uresničevanju in zadovoljevanju skupnih potreb v krajevni skupnosti.

II. TEMELJNA IZHODIŠČA IN CILJI RAZVOJA 1976 – 1980

Brez dvoma bo moralo vsako prizadevanje delovnih ljudi za hitrejši in učinkovitejši razvoj najti svoj temelj, pot in cilj v ustavnih določilih leta 1974 sprejete nove ustave. Po skoraj dveh letih izkušenj je prihodnje razdobje tisto, ki naj vse novosti, ki jih prinaša ustava, polno uveljavi. Odgovorno vlogo imajo pri tem delovni ljudje v temeljni organizaciji združenega dela, ki naj preko skupščinskega sistema, interesnih skupnosti, krajevnih skupnosti in vseh svojih temeljnih organizacij obvladajo celotno, enostavno in razširjeno družbeno reprodukcijo. Le na tak način si bo družbenopolitična skupnost zagotovila tak razvoj, ki bo odgovarjal interesom delavskega razreda in vseh delovnih ljudi.

Ne glede na to, da smo v preteklem letu že oblikovali osnovne celice naše samoupravne socialistične družbe, pa vendarle proces oblikovanja ni dokončen in bo potrebno stalno preverjanje vsebinske skladnosti krajevne skupnosti temeljnimi organizacijam združenega dela z duhom nove ustave. Razen na področju vsebinske realizacije ustavnih določil nas čaka še ogromno dela, če hočemo, da bo delovni človek dejansko vzel v svoje roke pogoje in rezultate svojega dela.

Gospodarska stabilizacija je prav gotovo rdeča nit, ki se mora vleči skozi vseh 5 let. V prihodnji petletki moramo odstraniti nekatera neskladja iz preteklosti, predvsem pa se z vsemi sredstvi upreti visoki inflaciji, ki grozi zrušiti precejšen del bodočih prizadevanj in rezultatov. Eden izmed osnovnih pogojev za doseglo urejenejših razmer v gospodarstvu je prav gotovo spoštovanje družbenih dogovorov, sporazumov in uveljavljenih norm poslovanja in obnašanja. Le dosledno spoštovanje le-teh bo omogočilo veliko bolj enotne starte vsem temeljnim organizacijam in kar je še posebej pomembno, zagotovilo pridobivanja dohodka, v skladu s sposobnostmi in prispevkom delovnega človeka v temeljni organizaciji združenega dela.

Stabilnejši, dinamičen in učinkovit gospodarski razvoj bo moč realizirati predvsem s povečanjem produktivnosti celotnega družbenega dela z zvišanjem ekonomičnosti poslovanja ter boljšo izrabo obstoječih zmogljivosti, ob istočasnem izboljšanju delovnih pogojev, racionalnim zaposlovanjem, izboljšanjem kvalifikacij-

ske strukture zaposlenih in ne nazadnje z boljšo organizacijo dela. V okviru opredeljenih obveznosti republiškega družbenega načrta za obdobje 1976-1980 bo težišče razvojnih naporov kranjskega gospodarstva pospeševanje proizvodnje hrane ter surovin v okviru naravnih pogojev. Ravno tako bo moralo gospodarstvo v okviru samoupravnih sporazumov zagotoviti sredstva za izgradnjo gospodarske infrastrukture, predvsem na področju energetike in prometa v celoti.

Posebne podpore bosta v tem času deležna kmetijstvo in gozdarstvo in sicer družbeni in zasebni sektor. Združevanje dela in sredstev celotnega kmetijstva ter med kmetijstvom, živilsko predelovalno industrijo in trgovino bo temeljna naloga, ki bo pripomogla k hitrejši preobrazbi kmetijske proizvodnje ter z nadaljnjim razvijanjem kooperantske proizvodnje, ki bo zagotavljala specializirano tržno proizvodnjo. Družbenopolitična skupnost bo taka prizadevanja podpirala predvsem s tako davčno politiko, ki bo stimulirala kmečke proizvajalce, da preusmerijo svoje kmetije. Gozdarstvo bo moralo v okviru možnosti zagotoviti optimalno surovinsko osnovo lesno-predelovalni industriji.

V okviru sekundarnega sektorja bodo imele največjo podporo tiste dejavnosti, ki imajo možnosti vključevanja v mednarodno menjavo ter s tem na osnovi dolgoročnega poslovno-tehnološkega sodelovanja s tujino bistveno povečati izvoz in realne možnosti za zamenjavo uvoženih surovin in reprodukcijskih materialov z domačimi. Tako usmerjenost bo moč doseči v veliki meri tudi z investicijsko politiko, ki bo zamenjavo zastarelih strojev zviševala produktivnost ter s tem tudi konkurenčno sposobnost na tujih trgih. V srednjeročnem obdobju bo nujno realizirati tudi ugodnejšo regionalno strukturo izvoza in uvoza. Posebnega pomena bo zlasti sodelovanje z deželami v razvoju.

Poleg izvoza gotovih izdelkov bo izrednega pomena tudi neblagovna menjava s tujino, predvsem inozemski turizem ter tudi obmejno gospodarsko sodelovanje.

Našo pozornost v prihodnjih petih letih bomo morali v veliki meri usmeriti na programski izbor novih investicij, kajti vemo, da korenite spremembe nastajajo le ob novih vlaganjih. Vsako novo vlaganje bo moralo v bodoče doživeti družbeno verifikacijo; to pa zato, ker eventualne negativne posledice v taki skupnosti, kot je naša, ne nosijo samo delovni ljudje v posamezni temeljni organizaciji združenega dela, ampak celotna družbenopolitična skupnost. Zato mora biti pred pričetkom vsake večje investicije ta skupnost seznanjena s programi, usmeritvijo in predvidenimi rezultati, ki naj jih prinesejo nova vlaganja. Pri presojanju koristnosti in primernosti novih vlaganj moramo na prvo mesto postaviti kriterij, koliko živega dela bo potrebno ob aktiviranju. Naša usmeritev mora biti, da je moč odpirati le visoko produktivna delovna mesta, na katerih je možno v čimvečji meri avtomatizirati tehnološki proces z minimalno udeležbo živega dela. Prav tako mora novo vlaganje doseči take finančne rezultate, da bomo z njimi lahko v celoti pokrili poleg osebnega tudi ustrezni pripadajoči del družbenega standarda.

Naslednji kriterij, ki je prav tako izredno pomemben, je presoja novega vlaganja, stališča in bodoče orientacije na izvoz oz. uvoz. Stremeti bomo morali, da bodo novo zgrajene zmogljivosti v čim manjši meri odvisne od uvoza surovin, po drugi strani pa, da bodo ustvarjene možnosti za večanje izvoza.

Kljub temu, da smo v preteklih 5 letih dosegli precejšnje rezultate na področju povezovanja dela in sredstev, pa je vendarle v občinskem gospodarstvu še veliko razdrobljenosti. Zato bomo morali vlagati še

večje napore za tako oblikovanje in povezovanje združenega dela, ki bo najbolj odgovarjalo interesom delovnih ljudi. To povezovanje je še posebej aktualno na področju terciarja, kjer stojijo pred skupnostjo velike naloge, ki pa jih razdrobljeno gospodarstvo ni v stanju zadovoljivo rešiti. Tesnejše povezovanje temeljnih organizacij in organizacij združenega dela bo potrebno tudi zaradi zagotovitve manjkajočih surovin, repromateriala, energije in na tujih tržiščih tudi zaradi uspešnega plasmana blaga.

Obstoječe investicije, ki so bile v precejšnji meri usmerjene tudi v zgradbe in energetiko, omogočajo v prihodnjih letih nadaljnje povečevanje proizvodnje, seveda ob ustreznem izboljševanju tehnologije in organizacije dela.

V prihodnjih letih bomo morali obvladati tudi strukturo neskladja kranjskega gospodarstva, ki se kaže predvsem v tem, da terciarni sektor ne dohaja ostalih sektorjev gospodarstva. Ker bi počasnejša rast povzročila precejšnje negativne posledice na celoten razvoj skupnosti, moramo terciarnemu sektorju posvetiti do leta 1980 veliko več pozornosti, prav tako pa zagotoviti večje možnosti v obliki kreditov. Izkoriščanje nekaterih rezerv bo še vedno nujna, kajti ugotavljamo, da še vedno obstajajo možnosti produktivnejšega zaposlovanja, racionalnejšega obračanja zalog, boljšega izkoriščanja delovnega časa in seveda tudi bolj stimulativnih osebnih dohodkov.

Stanovanjska izgradnja bi morala imeti v celotni družbeni reprodukciji še vedno izjemen položaj predvsem zato, ker zgrajena stanovanja še vedno zdaleka ne dosega nastalih potreb. Prav tako pa se zavedamo, da stanovanje predstavlja temelj osnovnega standarda in tudi pogoj za uspešno produktivno delo na delovnem mestu. S hitro gradnjo novih stanovanj bomo morali nadaljevati verjetno skozi celotno razdobje, dokler se ekstenzivno zaposlovanje ne umiri. Smatramo, da bo še vedno potrebno združevati sredstva, morda ne v tolikšni meri kot doslej, vendar združena sredstva zagotavljajo načrtno in hitro pridobivanje stanovanj. Posebno pozornost bomo morali posvetiti zagotavljanju stanovanj za vse tiste kategorije občanov, ki pridobijo stanovanje iz dosežanega solidarnostnega sklada, poleg njih pa bo potrebno iz združenih sredstev zagotoviti tudi stanovanja za tiste kadre, ki so izjemnega pomena za celotno družbenopolitično skupnost (vzgoja, izobraževanje, zdravstvo, varstvo ipd.). Usmerjanje blokovne gradnje in usmerjanje individualne gradnje, ki smo jo začrtali že v preteklih letih, bo tudi v prihodnje predstavljalo glavni najpomembnejši način gradnje stanovanj v občini. Še vedno si bomo morali prizadevati za uskladitev stanarin z realnimi potrebami po vzdrževanju in gradnji novih stanovanj in seveda le-te uskladiti z dvigom osebnih dohodkov. Z družbenimi dogovori bomo poskušali stabilizirati cene stanovanj, ki so do sedaj skokovito rastle.

S tem, ko so z novelirano osnovno urbanistično dokumentacijo postavljeni temelji nadaljnega urbanističnega planiranja, se kot prva postavlja naloga: organizirati urbanistično službo v smislu vzpostavitve permanentnega procesa urbanističnega planiranja, ter vzpostavitev sistema opazovanja prostorskih pojavov in sprememb.

Skladno z določili urbanističnega programa, ki določa načine urejanja posameznih naselij in območij, bo treba pristopiti k pripravi podrobnih določil za urbanistično urejanje manjših naselij.

Osnova za nadaljnje izvajanje urbanistične politike v občini so vsekakor urbanistični in zazidalni načrti, ki bodo morali biti izdelani na podlagi določil in smernic urbanističnega plana. Pri tem bo

treba vključiti v sodelovanje poleg občinskih strokovnih služb še samoupravne interesne skupnosti, krajevne skupnosti (politične aktive, delegacije) ter občane.

Kot je bilo nakazano že v srednjeročnem planu za preteklo obdobje, bo še nadalje potrebno vso pozornost posvetiti usmerjeni (organizirani) stanovanjski gradnji, blokovi kot individualni, ter kompleksnemu komunalnemu urejanju zemljišč.

Za uspešno izvajanje urbanistične politike v občini, bo potrebno vzporedno z zgoraj opisanimi nalogami, v prihodnjem obdobju pripraviti in sprejeti vrsto novih odlokov, oziroma obstoječe spremeniti in jih uskladiti z novo zakonodajo. Novi odloki bodo pripomogli k hitrejšemu in učinkovitejšemu delu upravnega organa pri odločitvah na področju urejanja prostora. Za učinkovitejšo delo upravnega organa bo potrebno težiti k poenostavitvi oziroma skrajšanju postopkov za pridobivanje lokacijskih, gradbenih in ostalih dovoljenj.

Vzporedno z realizacijo zazidalnih načrtov in izgradnjo komunalnih naprav, bo potrebno pristopiti k izdelavi temeljite prometne študije, ki bo osnova za etapne plane izgradnje cestnega omrežja. Posebno pozornost je usmeriti načrtovanju in izgradnji gorenjske avtoceste.

Ena izmed pomembnejših nalog v prihodnjem obdobju bo razreševanje problematike nedovoljenih gradenj, ki so se množično pojavljale v preteklih obdobjih in ker je bila urbanistična inšpekcija nemočna. To problematiko bo potrebno reševati skupno z bodočo novoustanovljeno urbanistično službo, urbanistično inšpekcijo in upravnim organom. Pri tem pa se ne bo smelo izločiti krajevnih in drugih dejavnikov.

Nadaljnji družbeni in gospodarski razvoj občine, rast mesta in naselij, bosta v veliki meri odvisna od stanja in razvoja komunalnega omrežja, vodnogospodarskih ureditev ter razvoja cestno prometnega omrežja. Urejena komunalna oskrba je namreč eden prvih pogojev za normalno funkcioniranje vsakega sodobnega naselja kakor tudi vsake gospodarske dejavnosti in njene normalne rasti. Ne glede na to pomembnost urejene komunalne oskrbe, je ta pri nas posebno v nekaterih vrstah komunalnih dejavnosti, premalo razvita. Zamujeno bo potrebno nadoknaditi s hitrejšo graditvijo teh naprav v skladu z urbanističnim urejanjem širšega in ožjega prostora. Potrebne manjkajoče komunalne naprave bodo morale biti zajete v vseh dispozicijskih in asanacijskih urbanističnih načrtih srednjeročnega planiranja z zagotovljenimi sredstvi za njih izgradnjo.

Delovne organizacije tega področja bodo morale izboljšati kvaliteto dela in povečati storilnost, modernizirati tehnologijo in mehansko opremljenost ter izboljšati organizacijo dela. Na področju samoupravljanja je največja naloga ustanoviti in organizirati samoupravno interesno komunalno skupnost, ki naj na tem področju zagotovi neposredno enakopravno odločanje uporabnika in izvajalca pri zbiranju in trošenju sredstev za komunalno dejavnost.

Na podlagi danih ugotovitev bo potrebno v naslednjem obdobju prioriteto realizirati vse komunalne objekte in naprave, ki niso bili realizirani v preteklem planskem obdobju, zagotoviti večja sredstva, pospešiti manjkajočo izgradnjo in rekonstrukcijo obstoječih komunalnih naprav v naseljih, zagotoviti skladnost razvoja novih naseljenih območij ter težiti k čimbolj osredotočeni gradnji.

Za zagotovitev zadostne oskrbe prebivalstva in gospodarstva z vodo bo potrebno pojačati vzdrževalno službo obstoječih naprav in glede na trenutno zadostne akumulacijske zmogljivosti za pitno vodo bo

potrebno pospešiti izgradnjo novih in rekonstrukcijo obstoječih cevovodov do razdelilnih omrežij, opremiti vodovodno omrežje z merilnimi aparaturami in urediti avtomatiko za nemoteno delovanje novega črpališča na Gorenji Savi.

Z generalnim projektom odvajanja in čiščenja odpadnih voda na območju mesta, ki je izdelan na osnovi potreb v okviru urbanističnega načrta, so opredeljeni vsi glavni elementi, pomembni za urejanje kanalizacijskega omrežja in gradnje čistilne naprave. V okviru tega projekta in začetih del na tem področju bo potrebno z njimi še hitreje nadaljevati in zagotoviti realizacijo I. etape v planiranem obdobju. Glede na to, da bo večina sredstev angažirana v ta namen, bo možno graditi le še najnujnejše rajonske in druge kanalizacijske zbiralnike v obstoječih in novih naseljih in po možnosti zagotavljati zanje sredstva iz drugih virov.

Področje javne snage bo potrebno usmerjati v modernizacijo tehnologije, jo z nabavo potrebne mehanizacije usposobiti za uspešno opravljanje predvidenih nalog. Dokončno je potrebno urediti odlagalnišče odpadkov v Udinborštu. Nujno je razširiti dejavnost tudi na druga naselja občine. Postopoma bo potrebno poskrbeti za sortiranje odpadkov z namenom, da bodo ponovno uporabljeni v predelavi. To nalogo bo možno reševati samo na regionalni ravni.

Ker je družbeno gospodarski razvoj in rast mesta v veliki meri odvisna od prometne strukture in prometne dejavnosti, v kateri ima cestno omrežje vse bolj pomembno vlogo, ga bo potrebno razširiti in modernizirati do takšne mere, kot to narekuje današnje in bodoče potrebe. Z urbanističnim načrtom mesta je obravnavano osnovno cestno omrežje, planiranje podrobnih prometnih ureditev pa zahteva izdelavo podrobnejše prometne študije, ki bo podala podrobne elemente urejanja, etapnosti rekonstrukcij in novogradenj cest za daljše obdobje. Za to srednjeročno obdobje se glede na obstoječe stanje cest in glede na pričakovana razpoložljiva sredstva predvideva, da bodo opravljene le rekonstrukcije in modernizacije obstoječih cest, ne bodo pa se gradili novi odseki, katerih etapnost gradnje bo šele dala prometna študija.

V obravnavanem obdobju bo potrebno poskrbeti za modernizacijo cestne vzdrževalne službe s potrebno mehanizacijo za ekipno vzdrževanje; stremeti bo za to, da se preobremenjena makadamska vozišča čimprej modernizirajo in se s tem razbremenijo služba za izvajanje drugih cestno-vzdrževalnih del, ki so potrebna, vendar se danes ne izvajajo zaradi premajhnih sredstev za vzdrževanje.

Programirati je treba načrtno urejanje javnega zelenja, ki bo zajelo vse glavne neurejene mestne površine in tudi rekreacijske objekte (otročja in športna igrišča itd.). Dejavnost vzdrževanja javnega zelenja mora v tem obdobju povečati kvaliteto v izvajanju del in prevzeti nove zelenice ob obvoznici, Ljubljanski in Delavski cesti; parkovni gozd na Planini ter vse zelenice ob novozgrajenih stanovanjskih kompleksih z otroškimi igrišči ter ostale neurejene zelene površine na območju mesta.

Za uspešno realizacijo programa vodnogospodarskih del v preteklem obdobju so tudi za bodoče jasne programske naloge. Na območju mesta je potrebno vsa razpoložljiva sredstva občinskega in republiškega vodnega sklada kot sredstva iz sofinanciranja usmerjati v gradnjo primarne kanalizacije in čistilne naprave, od vodneregulacijskih del pa v večja regulacijska dela na potoku Zabnica in na potokih vodozbirnega območja od Cerkelj do Zalo-ga. Poleg tega pa bo potrebno zagotoviti

tudi sredstva za redno in investicijsko vzdrževanje manjših vodotokov in obstoječih vodnih objektov.

Dosedanja izgradnja električnega omrežja in naprav je osnova za nadaljnjo predvideno urbanizacijo mesta in naselij in za razvoj gospodarstva. Naloga te dejavnosti je, da programira izgradnjo naprav skladno s predvidenimi potrebami.

Razvoj PTT naprav bo potrebno programirati v okviru ostalih komunalnih naprav in zagotoviti nastajajoče potrebe. Ob ugotovitvi, da posamezna obrobna naselja in večina gorskih naselij na območju občine nima nobene telefonske povezave, je potrebno za to srednjeročno obdobje sprejeti načelo, da se s telefonskim omrežjem povežejo naselja v občini.

Za predvideni dinamični razvoj občine Kranj v prihodnjem obdobju postaja vse bolj pomembno hitro povečevanje obsega in kvalitete storitev vseh tistih družbenih dejavnosti, ki predstavljajo činitelje družbenoekonomskega razvoja, kot tudi razreševanje drugih nalog, ki oblikujejo pogoje dela in življenja delovnih ljudi in tako neposredno ali posredno vplivajo na povečanje produktivnosti dela. Na doseženi ravni družbenih dejavnosti pričakujejo delovni ljudje, gospodarstvo in druge dejavnosti predvsem večjo učinkovitost strokovnega dela, vzgojnoizobraževalnega procesa, zdravstvenega in drugega varstva, istočasno pa na posameznih področjih tudi povečan obseg storitev in zmogljivosti, da bi na ta način zagotovili skladne pogoje družbene reprodukcije. V novih pogojih samoupravnega sistema bodo delavci in delovni ljudje v okviru interesnih skupnosti te potrebe bolj organizirano zadovoljevali in sooblikovali ustrezno politiko. Ob tem je prav gotovo potrebno poudariti nekatere pereče probleme, ki imajo velik razvojni pomen.

Glede na širši pomen vzgoje in varstva predšolskih otrok bo nujno v prihodnjem razdobju posvetiti nadaljnjo skrb intenzivnemu razvijanju otroškega varstva. Osnovni smoter take politike je, da poskušamo s solidarnostjo in vzajemnostjo naših delovnih ljudi zagotoviti vsem otrokom čim bolj enake pogoje za življenje in njihov osebnostni razvoj. Istočasno s tem pa zaposlenim staršem omogočamo čim bolj produktivno delo, družbeno udejstvovanje in strokovno usposabljanje. Glede na doseženo raven, probleme ter potrebe bi bilo potrebno v prihodnje vložiti ves napor v to, da bi ob koncu tega srednjeročnega plana zagotovili ustrezno vzgojo in varstvo za najmanj 30 % vseh predšolskih otrok.

V naslednjem srednjeročnem obdobju bo potrebno posvetiti vso skrb izobrazbeni strukturi zaposlenih, saj vemo, da je le-ta danes dokaj neugodna. Pri izvajanju srednjeročnega plana 1971-75 smo dosegli zadovoljive rezultate pri povečanju prostorskih zmogljivosti v osnovnem šolstvu, močno pa zaostajamo na področju srednjega in visokega šolstva. Zato bo na tem področju potrebno vložiti mnogo večje napore za izpolnitev nalog, ki izvirajo iz potreb po tovrstnih kadrih v organizacijah združenega dela naše občine. Pri tem pa bi morali več skrbni posvetiti regionalnemu medobčinskemu sodelovanju že pri samem planiranju. V interesu združenega dela je, da na osnovi svojih razvojnih potreb po kadrih v okviru samoupravne interesne skupnosti opredeli politiko in potrdi take programe, ki bodo vodili k občutnemu povečanju obsega in kvalitete izobraževanja, istočasno pa skrbni za priliv kadrov s srednjo strokovno in poklicno izobrazbo in za nadaljnje povečanje priliva kadrov z višjo in visoko izobrazbo.

V naslednjem srednjeročnem obdobju bo potrebno še intenzivneje skrbeti za podaljšano bivanje otrok v šoli in istočasno predvideti postopen prehod na celodnevno šole povsod tam, kjer to dopuščajo pro-

storske kapacitete. Tako kot je reforma zajela osnovno šolo, bo potrebno reformirati v naslednjem obdobju srednje in visoko šolstvo. V tem obdobju je potrebno zasnovati mrežo dvoletne splošno izobraževalne stopnje kot podlage nadaljnega poklicnega in srednjega strokovnega izobraževanja. Ob tem pa je potrebno razviti tudi mrežo večjih izobraževalnih centrov za usposabljanje srednjih strokovnih kadrov, pri čemer bi se morala občina povezovati z regijo. Taka povezava in še širša (v okviru Slovenije) pa bi morala biti tudi pri nadaljnjem razvoju visokega šolstva v občini Kranj.

V neposredni povezavi z izobraževanjem je tudi raziskovalna dejavnost. Ta dejavnost terja precej večja vlaganja v kadre in opremo. Glavni delež raziskav bodo planirale in izvajale ter tudi financirale organizacije združenega dela same. Zato bi bilo potrebno v prihodnje v te namene nameniti več sredstev in tudi več strokovno usposobljenih kadrov. Organizacije združenega dela bi morale razvijati tak sistem nagrajevanje po delu, ki bi spodbujal interese za inovacijsko in raziskovalno delo.

V razvijanju kulture bo potrebno v naslednjem obdobju gojiti ne le svobodo ustvarjanja, temveč tudi pravico do uživanja kulturnih dobrin, ki človeka notranje bogate. Pristopiti je potrebno k hitrejšemu širjenju predvsem tistih kulturnih dejavnosti, ki so dostopne najširšemu krogu prebivalstva in ki najbolj prispevajo k širjenju moralno etičnih vrednot in socialistične zavesti. Odpravljati je treba razlike v kulturnem življenju med mestnim in manj razvitim okoljem. Preučene bodo možnosti za ustanovitev lokalne radijske postaje v Kranju.

Bistvena sestavina socialne politike ter pomemben dejavnik obrambne sposobnosti je učinkovito zdravstveno varstvo. Kljub delovnim uspehom na tem področju stojimo še naprej pred nekaterimi zahtevnimi nalogami. Treba je odpravljati razlike med delavci in kmeti v pogledu zdravstvenega varstva, okrepiti preventivno zdravstveno službo, okrepiti zobozdravstveno službo in odpraviti dolge čakalne dobe, učinkovito izkoriščati obstoječe zmogljivosti in skrbeti za ustrezen zdravstveni kader. Istočasno pa je v tem srednjeročnem obdobju potrebno povečati prostorske zmogljivosti za to dejavnost.

Z ustanovitvijo samoupravne interesne skupnosti za socialno skrbstvo bo omogočeno učinkovitejše urejanje posameznih perečih problemov s področja socialnega skrbstva. V prihodnjem obdobju bi ta skupnost poleg že ustaljenega dela morala poskrbeti za nadaljnje zaposlovanje in rehabilitacijo socialno ogroženih in prizadetih oseb, povečati zmogljivosti domov za upokojence (graditev depandance v Pred-dvoru) in glede na zahtevnost nalog v socialnem skrbstvu okrepiti in razviti strokovne službe. Kranjsko prebivalstvo kaže tip demografske strukture s sorazmerno visokim deležem skupin starejšega prebivalstva. Taka struktura predpostavlja učinkovito urejanje problemov na področju družbenega varstva.

Pomemben dejavnik hitrejšega in skladnejšega razvoja je tudi telesna kultura, ki prav gotovo vpliva na sposobnost delovnih ljudi za produktivno delo, dvig zdravstvene ravni in obrambne pripravljenosti. Samoupravna interesna skupnost za telesno kulturo in njen program za bodoče naj predstavljata načrtnejše in učinkovitejše uresničevanje razvojnih nalog telesne kulture. V zvezi s tem je potrebno predvsem pozornost usmeriti v pridobivanje novih površin za telesno kulturo in rekreacijo kot tudi v pridobivanje ustreznih amaterskih in profesionalnih strokovnih in organizacijskih kadrov.

Obseg nadaljnega razvoja družbenih

dejavnosti je pogojen z materialnimi možnostmi, ki jih opredeljujeta družbeni proizvod in standard, naša ustvarjalnost ter kadrovska zmogljivost.

Nekontrolirani razvoj sodobne tehnologije, povečana urbanizacija in ostali dejavniki sodobne civilizacije povzročajo onesnaževanje našega okolja, ki se kaže v treh glavnih smereh: onesnaževanje zraka, onesnaževanje voda in onesnaževanje tal.

Okolje ni le fizično, ampak ima tudi določeno vrednost in sicer tolikšno kolikor moramo vlagati človeškega dela, da ga ohranimo kljub povečani civilizaciji dobre za našega občana.

Varstvo okolja ni več samo pasivna oblika, ampak aktivna oblika politike okolja, ki ne vsebuje več samo varstva, temveč tudi preventivno sanacijo celotnega okolja. Politika okolja mora postati v naslednjem obdobju ekonomska kategorija, ki naj se odraža tudi pri delitvi dohodka kot samoupravna pravica vseh občanov na območju občine. Ekonomija okolja naj torej v bodoče postane eden izmed elementov družbenega planiranja na vseh nivojih od krajevene skupnosti, temeljne organizacije združenega dela in družbenopolitičnih skupnosti.

Za sanacijo obstoječega stanja glede varstva okolja bomo v naslednjem obdobju izhajali predvsem iz dveh izhodišč:

1. samoupravne organiziranosti občanov,

2. permanentnega planiranja stroškov za varstvo okolja.

V občini naj se ustanovi samoupravna interesna skupnost za okolje kot celota, ki naj povezuje vse interese politike okolja. Le tako bomo lahko zagotovili ustvarjalni odnos med potrošniki (občani krajevene skupnosti) in uporabniki (onesnaževalci) kot so: občani sami in organizacije združenega dela oz. temeljne organizacije združenega dela v industriji, energetiki itd.).

Materialna osnova take skupnosti naj bi izvirala na prispevkih, zbranih v družbenim dogovorom med organizacijami združenega dela in prispevkih, zbranih pri občanih.

Problematika okolja, oziroma sanacija posameznih kategorij (zrak, voda, tla), naj bo v naslednjem obdobju sestavni del kratkoročnih družbenih načrtov. Zaradi obstoječega stanja bo treba izdelati ustrezne materialne bilance in ugotoviti planske stroške, ki bodo bremenili ustvarjeni narodni dohodek. Tako bi ugotovili minimalna potrebna sredstva za posamezno plansko obdobje.

Letni plani okolja naj slonijo na planih oz. programih organizacij združenega dela, krajevnih skupnosti in samoupravne interesne skupnosti za okolje. Investicije predvidene v družbenih planih, naj v bodoče zajemajo tudi stroške za razne očiščevalne naprave. Urbanistično programiranje v občini naj v bodoče postane učinkovit instrument vpliva na zboljšanje in ohranitev okolja.

Že v preteklosti, predvsem pa lahko trdimo za naslednje plansko obdobje, bo stanje onesnaževanja okolja kritično predvsem na območjih, ki so populacijsko zgoščena, ki imajo visok odstotek urbanizacije in industrializacije, kar velja tudi za območje naše občine.

Kljub temu, da bomo obravnavali politiko okolja kompleksno, ima primarno vlogo pri onesnaževanju okolja zrak, posredno pa tudi odpadki vseh zvrsti, tisti, ki gredo v vodo, zrak in tla. Onesnaževanje voda je več ali manj še dejstvo; tu se lahko ugotavljajo povzročitelji onesnaževanja in se jih lahko zaveže k plačevanju ustreznih dajatev oz. k uvedbi čistilnih naprav. Sanacija onesnaževanja zraka pa je najbolj kritična, zaradi tega bo potrebno posvetiti na območju občine vso pozornost razreševanju tega problema.

V zvezi z določili sprejetega zakona o varstvu zraka v letošnjem letu, je občina Kranj v III. območju (onesnaženost zraka nad dovoljeno, vendar pod kritično mejo). Zato je potrebno pristopiti k sanaciji obstoječega stanja in temu primerno vgraditi tudi ekonomske instrumente za novogradnje in rekonstrukcije objektov v zvezi s čistilnimi napravami.

Izhodišča za izdelavo občinskih družbenih načrtov za področje ljudske obrambe so:

– smernice za obrambo SFRJ pred agresijo, ki jih je izdalo predsedstvo SFRJ,

– vojno-politična ocena občine Kranj,

– zakonske in druge obveznosti občine v odnosu na oborožene sile in druge komponente splošnega ljudskega odpora

– obveznosti občine in potrebe pri usmeritvi in prilagajanju splošnega razvoja in krejitvi proizvodno-materialne baze v skladu s predvidenimi vojnimi potrebami in načrti,

– potrebe in nujnost hitrejšega in vsestranskega razvoja območja občine, posebno hribovitih predelov, zlasti v krajevnih skupnostih, ki predstavljajo bazno območje za splošni ljudski odpor, je potrebno z ustreznimi olajšavami in drugimi elementi zagotoviti izvajanje zaščitne politike.

Vsi nosilci planiranja v občini (temeljna organizacija združenega dela organizacija združenega dela, krajevna skupnost, samoupravna interesna skupnost in drugi) bodo v svojih planih razvoja morali posvetiti posebno pozornost za splošni ljudski odpor, civilno zaščito in družbeno samozščito. Konceptija splošnega ljudskega odpora nalaga družbeno političnim skupnostim, samoupravnim organizacijam, posebno tudi upravnim organom vrsto nalog s področja vojnih priprav. V petletnem obdobju se mora zagotoviti, da se izvedejo vojaške priprave in izdelajo vojni načrti v vseh strukturah, ki so pomembne za uspešno vodenje splošnega ljudskega odpora.

Civilna zaščita je kot del sistema ljudske obrambe najširša oblika organiziranja, pripravljanja in udeležbe občanov, delovnih ljudi, krajevnih skupnosti, temeljnih in drugih organizacij združenega dela, samoupravnih skupnosti in družbenopolitičnih skupnosti pri zaščiti in reševanju prebivalstva in materialnih dobrin pred vojnimi učinki ter ob naravnih in drugih nesrečah. Civilna zaščita obsega samozščito delovnih ljudi in občanov, skupne zaščite in ustanavljanje enot in štabov civilne zaščite. Glede na to je potrebno:

– civilno zaščito številčno in organizacijsko okrepiti, kar še posebno velja za krajevne skupnosti mesta Kranja,

– zagotoviti maksimalno usposobljenost enot, poveljniškega kadra in štabov za civilno zaščito, za opravljanje predvidenih nalog v vojnem času in ob naravnih in drugih nesrečah,

– poseben poudarek je dati gasilskim enotam v okviru civilne zaščite ter jih opremiti s sodobnimi gasilskimi napravami in sredstvi za reševanje, da bodo sposobne za gašenje obsežnih požarov, ki bi nastali v vojnem času in ob velikih nesrečah; celotno civilno zaščito, posebno RBK enote je potrebno v strokovnem pogledu pripraviti in usposobiti za uspešno delovanje v jedrsko-biološki vojni,

– strokovno in tehnično usposobiti enote prve pomoči za delovanje pri poškodbah prebivalstva, ki bi nastale zaradi zračnega in drugega napada.

V naslednjem obdobju je potrebno poskrbeti, da se v mestu Kranj izvaja program izgradnje zaklonišč javnega pomena in zaklonišč v delovnih in drugih organizacijah. Poleg gradnje zaklonišč se mora izvršiti adaptacija obstoječih zaklonišč v mestu in zaklonišč, ki so v delovnih organizacijah. Pri gradnji in adaptaciji zaklonišč je potrebno poskrbeti, da nudijo zaščito tudi

pred radiacijsko biološko kemijskimi sredstvi.

Službo OJOA tehnično in organizacijsko posodobiti in jo opremiti za širše osnove ter jo usposobiti za zahtevne naloge v vojnem času. Urjenju, pomlajevanju in strokovnemu odboru kadra je potrebno posvetiti večjo pozornost.

Zamisel ljudske obrambe predvideva najširše sodelovanje občanov in delovnih ljudi v vseh oblikah odpora proti napadalcu. Tako najširše sodelovanje prebivalstva je možno le, če je za te naloge vsestransko pripravljeno. Na tem področju so naloge v prihodnjem petletnem obdobju naslednje:

– z intenzivno strokovno vzgojo in vajami se mora doseči, da bodo vse strukture splošnega ljudskega odpora usposobljene in pripravljene za uspešno vodenje splošnega ljudskega odpora na vseh področjih,

– z rednim, izrednim in dopolnilnim poukom se mora zagotoviti primerna strokovna in pedagoška raven učiteljev obrambe in zaščite na vseh šolah v krajski občini in doseči boljši uspeh pri pouku tega predmeta,

– s temeljitim in kakovostnim poukom izvenšolske mladine se mora zagotoviti vsestranska pripravljenost za sodelovanje v raznih oblikah odpora in v civilni zaščiti.

S poukom o borbenih veščinah in z drugimi oblikami obrambnega usposabljanja se mora zagotoviti, da bo moška mladina osmih razredov osemletk in vseh srednjih šol ter kmečka mladina v najširšem obsegu usposobljena za oborožene oblike odpora že pred odhodom na odsluženje vojaškega roka v JLA.

Izvesti je preusmeritev pouka obrambe in zaščite na vseh stopnjah šolanja v skladu z novimi programi tega predmeta.

Posebno pozornost je posvetiti organizaciji odborov za splošni ljudski odpor in izboru kadra v te odbore, opremljenosti in strokovnemu usposabljanju za delovanje v vojnem času.

V naslednjem obdobju se mora posvetiti več pozornosti pridobivanju mladine za vojaške poklice in šole za rezervne starešine. V tej smeri je potrebno najširše sodelovanje z vsemi družbenimi in političnimi organizacijami.

Družbena samozščita je z ustavo SFRJ, v SR Sloveniji pa z ustavo SRS dobila značaj neodtujljive pravice in dolžnosti vseh delovnih ljudi in občanov, ki jih zavezuje, da zgradijo enoten in vsestransko učinkovit varnostni sistem. Dosledno izvajanje načel družbenega samoupravljanja na vseh področjih gospodarskega in družbenega življenja, zahteva tudi na področju varnostnega sistema samoupravno angažiranost vseh delovnih ljudi in občanov. Varnostni sistem, to je varovanje ustavnih pravic in dolžnosti, varovanje premoženja, družbenega in zasebnega, varnost v cestnem prometu, požarna varnost itd., ne more več biti klasična funkcija države, ki jo le-ta izvaja z administrativnimi ukrepi, temveč mora postati sestavni del celovitega samoupravnega delovanja.

Skladno s temi izhodišči smo ob oblikovanju novih skupščinskih organov ustanovili tudi komisijo za družbeno samozščito pri izvršnem svetu. Naloga komisije je, da v času svojega mandata sodeluje pri oblikovanju posrbnih teles v okviru samoupravnih skupnosti, ki naj bodo pobudniki družbene samozščite v svojem okolju. Ta dejavnost se je že pričela in v letu 1975 bodo v krajevnih skupnostih in temeljnih organizacijah združenega dela imenovane ustrezne komisije ali odbori, ki se bodo posvetili delovanju na tem področju.

V prihodnjih letih bomo morali družbeno samozščito razvijati v organizacijskem in poglobljati v vsebinskem smislu.

Pri tem bomo morali vključiti v aktivno delovanje čimveč občanov v krajevnih skupnostih, odnosno čimveč delovnih ljudi v temeljnih organizacijah združenega dela. Razumljivo je, da bo praksa dnevno porajala novo problematiko, prav tako pa tudi metode in načine, kako se moremo in kako se moramo obnašati, da bo naš samoupravni sistem deloval vsestransko učinkovito. V prihodnjih letih bomo morali razviti posebne oblike in vsebino družbene samozaščite na specifičnih področjih, kot npr. v šolstvu, v zdravstvu, v državnih in upravnih organih in v drugih samoupravnih organizacijah, katerih delo ima posebne značilnosti.

Delovni ljudje in občani v samoupravnih skupnostih se bodo morali še v večji meri posluževati pomoči strokovnih služb organov za notranje zadeve, ki so dolžni nuditi pomoč, oziroma izvajati ustrezne ukrepe, kadar je to potrebno. Prav tako pa je dolžnost teh organov in služb, da se postopno in v vedno večji meri vključujejo v delo samoupravnih teles za družbeno samozaščito in da usmerijo svoje delovanje v učinkovito in etno aktivnost.

Občinska skupščina in izvršni svet bosta v prihodnje spremljala nastajanje in delovanje samoupravnih teles, ki delujejo na področju družbene samozaščite in bosta po potrebi sprejemala ustrezne predpise, odnosno spodbujala aktivnost za družbeno dogovarjanje in samoupravno sporazumevanje tudi na tem področju.

Naša skupna prizadevanja bodo usmerjena v resnično podružbljanje obrambnega in varnostnega sistema, saj se moramo vsak trenutek zavedati, da je temeljni pogoj nadaljnjega razvoja samoupravne socialistične družbe prav mir na naših mejah in varnost delovnih ljudi in občanov pri njihovem tvornem delu v združenem delu in okolju, kjer živijo.

V naslednjih petih letih moramo dati več pozornosti razvoju teritorialnih enot, štabov in narodne zaščite. Več pozornosti moramo posvetiti kadrovske politiki, urjenju enot ter vključevanju mladine v enote teritorialne obrambe. V temeljnih in drugih organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih se morajo organizirati enote narodne zaščite kot sestavni del teritorialne obrambe. Tako kot v enotah teritorialne obrambe je potrebno tudi v enotah narodne zaščite izvršiti opremljenost enot in posvetiti večjo pozornost pri izbiri kadrov v enote in izvajati pouk po določenih programih in smernicah občinskega štaba teritorialne obrambe.

V teku so prizadevanja, da se področje društvenih dejavnosti tehnične kulture bolj usklajeno vključi v programe družbenega in gospodarskega razvoja zaradi potrebe po višji ravni tehnične kulture, višji produktivnosti in množičnejši udeležbi delovnih ljudi v uvajanju in ustvarjanju nove tehnike in tehnologije ter skladnejšemu in širšemu razvoju inovacijskih dejavnosti, v uresničevanju specifičnih nalog, pomembnih za krepitev obrambne sposobnosti v okviru zasnov splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite, to je na področju, ki je izrednega pomena za nadaljnji napredek in varnost naše samoupravne socialistične skupnosti.

Zveza organizacij za tehnično kulturo Kranj si v srednjeročni program postavlja naslednje namene in cilje:

- vzpodbujati in krepiti interes članov socialistične skupnosti, zlasti otrok, mladine, proizvajalcev in drugih za aktivno udejstvovanje v tehničnih dejavnostih, za doseganje znanstvenih in tehničnih znanj ter sposobnosti in njihove praktične uporabe;
- prispevati k reševanju problemov politehnične in proizvodne delovne vzgoje

prostovoljnih, znanstveno tehničnih dejavnosti na šolah, zaradi uvajanja in razvijanja delovnih navad, spoznanju proizvodnih procesov ter odkrivanju in vzpodbujanju nadarjenih pionirjev in mladincev ter izboljševanju pogojev za njihov razvoj;

- uresničevati dejavnost na področju tehnične vzgoje in izobraževanja v realizacijo zasnov splošnega ljudskega odpora in družbene samozaščite;

- prispevati k razvoju in napredku tehničnih športov in rekreacije;

- vzpodbujati konstrukterstvo, iznajditeljstvo in novatorstvo; organizacije tehnične kulture naj bodo pobudnik za konkretne akcije v razvoju inovacijske dejavnosti za reševanje aktualnih gospodarskih problemov;

- pospeševati in organizirati prototipske dejavnosti;

- vključevati v programe dela tehnično izobraževanje krajanov v okviru krajevnih skupnosti zaradi modernizacije delovne vsebine oblik in delovnih metod;

- vzpodbujati občane, da se po svojih nagnjenjih aktivno ukvarjajo s tehnično kulturo in tehničnim izobraževanjem na vseh področjih ustvarjalnih dejavnosti po načelih amaterizma;

- vzgajati občane v duhu vdanosti socialističnim načelom, v ljubezni do svoje domovine ter v duhu bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti.

III. NAČRT RAZVOJA OBČINE 1976 - 1980

1. GOSPODARSTVO

1.1. Uvod

Osnovna naloga vseh delovnih ljudi mora biti usmerjena na izpopolnjevanje družbenih odnosov na osnovi nove ustave, kar pomeni dati človeku - delavcu tisto veljavo in možnost vsestranskega razvoja, ki jo nudi samoupravni socialistični sistem. Za doseg tega cilja je najino vzpostaviti stabilni gospodarski sistem ter odpraviti neskladnost v razvoju posameznih področij človekove dejavnosti. Zaradi tega je glavna naloga družbenega plana razvoja občine v letih 1976-80, da bodo nosilci planiranja usklajevali skupne cilje in naloge za doseg končnega cilja.

Struktura in predvidena delitev družbenega proizvoda in dohodka

	Realizac. 1975	Plan 1980	Struktura		Indeks 1980 1975	Stop. rasti 76-80
			1975	1980		
Družbeni proizvod	2.675.689	4.117.885	100,0	100,0	153,9	9,0
Amortizacija	339.352	604.035	12,7	14,7	178,0	12,2
Dohodek za razdelitev	2.336.337	3.513.850	87,3	85,3	150,4	8,5
Dohodek za razdelitev	2.336.337	3.513.850	100,0	100,0	150,4	8,5
Pogodb. in sam. dogovor. obv.	495.604	724.573	21,2	20,6	146,2	7,9
Bruto OD	1.467.466	1.807.918	62,8	51,5	123,2	4,3
Poslovni skladi	373.267	981.359	16,0	27,9	262,9	21,3

Dinamična rast gospodarstva je osnova za stabilizacijo in s tem tudi za nadaljnjo hitrejšo rast realnega osebnega in družbenega standarda. Dinamična rast gospodarstva pa mora temeljiti predvsem na boljšem izkoriščanju proizvodnih zmogljivosti, produktivnosti dela ter vključevanju v mednarodno delitev dela. Na ta način se bo povečala tudi reprodukcijska sposobnost gospodarstva in omogočila razširjena reprodukcija. Struktura investicij v tem obdobju mora biti usklajena med gospodarskimi sektorji in postati odraz celotnih potreb družbenopolitične skupnosti za njen nadaljnji razvoj.

Dinamična rast gospodarstva nikakor ne sme biti posledica novih vlaganj v delovno intenzivne panoge industrije, ampak vlaganj v modernejšo tehnologijo in organizacijo dela.

Nove naložbe naj ne bodo vzrok za hitrejšo zaposlovanje novih delavcev, ki nujno znižujejo družbeni standard že zaposlenih, ampak mora biti v prihodnje novo zaposlovanje selektivni element pri odločitvah za nove investicije.

1.2. Družbeni proizvod, struktura gibanja in predvidena delitev

Ocena možnosti razvoja gospodarstva občine je izdelana na osnovi analize srednjeročnih kazalcev razvoja temeljnih organizacij združenega dela in tistih organizacij združenega dela, ki v svojem sestavu nimajo TOZD in na osnovi ocene možnosti razvoja.

Analiza kaže, da bo v družbenem sektorju gospodarstva rasel družbeni proizvod za 9,0% in dohodek delovnih organizacij za 8,5%. Taka gospodarska rast v prihodnjem razdobju kaže na usklajeno gibanje osnovnih ekonomskih kategorij, ki bo omogočilo ugodnejše finančne rezultate gospodarstva v celoti. Taka ugodna gibanja so delno posledica naložb v osnovna sredstva, realiziranih v letih 1973 do 1975 kakor naložb, ki so predvidene v letih 1976-80 v modernizacijo tehnoloških procesov, ki dajejo realno možnost boljše družbene organiziranosti in večje učinkovitosti pri gospodarjenju z družbenimi sredstvi v prihodnjem obdobju. Tako usklajena gibanja bodo omogočila povečano akumulativnost in reprodukcijsko sposobnost gospodarstva ter realizacijo povečanja družbenega standarda zaposlenih.

Družbeni proizvod bo po predvidevanjih temeljne organizacije združenega dela v prihodnjem obdobju po poprečni letni stopnji rasti 9,0%. Taka rast družbenega proizvoda bo realizirana z 2,0% stopnjo rasti zaposlenih v gospodarstvu ter rastjo produktivnosti po stopnji 7,0.

Stopnje rasti elementov delitve družbenega proizvoda v obdobju 1976–1980 so v skladu z zahtevami družbenopolitične skupnosti. Bruto osebni dohodki zaposlenih se bodo v strukturi zmanjšali za 18,0%, vendar pa se bodo realni bruto osebni dohodki zviševali po letni stopnji 4,3%, kar pomeni pri 2,0% rasti zaposlenosti zviševanje realnih osebnih dohodkov zaposlenih na približno 2–25% letno.

Reproduktivna sposobnost gospodarstva se bo zaradi ugodnih strukturnih sprememb bistveno dvignila, saj bo po predvidevanih stopnja letne rasti znašala 15,3%.

Razvoj zasebnega sektorja kmetijstva bo potekal po programu, ki ga predvideva Družbeni dogovor o uresničevanju dolgoročnega razvoja kmetijstva v SR Sloveniji za obdobje 1974–1980, katerega je podpisala tudi skupščina občine Kranj. Ta dogovor temelji predvsem na pospeševanje govedoreje (mlečna proizvodnja in pitanje ter vzreja plemenske živine), sadjarstva, proizvodnje semenskega krompirja in zelenjave.

Istočasno z usmerjanjem sredstev v primarno proizvodnjo pa je s tem dogovorom tudi določeno urejanje kmetijskih zemljišč, zlasti izvedba programov osuševanja in namakanja, da se izboljša izkoriščanje zmogljivosti kmetijskega zemljišča.

Z neposredno materialno podporo za izvajanje kmetijske zemljiške politike, ki jo

vodi Kmetijska zemljiška skupnost, bo skupščina občine zagotovila smotrnejšo rabo kmetijskih zemljišč, varstva kmetijskih zemljišč pred neekmetijsko rabo. Še posebno skrb bo občina posvetila izgradnji vaške infrastrukture in melioracijam ter drugim posegom za izboljšanje kmetijskih zemljišč.

Tržni viški in reprodukcijski material, ki so odraz celotnega dohodka v dejavnosti kmetijskih organizacij na področju občine, se bodo povečevali sorazmerno tudi z intenziviranjem proizvodnje.

Predvideva se, da se bo v nadaljnjem petletnem obdobju porast žive teže govedi namenjene za trg povečal za 22,2%, količina mleka za 35,4% in krompirja za 81,8% (zaradi izpada proizvodnje).

Živina in mleko, ki sta poleg krompirja najvažnejša proizvoda v občini, bosta poraščala po letni stopnji, in sicer živina 4,3%, mleko 6,3% in krompir 12,7%.

Družbeni sektor bo pri glavnih pridelkih udeležen pri živini z 9,8%, mleku 20% in krompirju 21,7% in se bo proizvodnja mleka na tem sektorju povečevala po 2,8% letni stopnji.

V petletnem obdobju se predvideva tudi porast odkupa prašičev za 27,3%, medtem ko bodo tržni viški perutnine in jajc v kooperaciji ostali enaki.

Realizacija tržnih viškov v obdobju do leta 1980 je v veliki meri odvisna od že preusmerjenih kmetij in novih 250 kmetij, katere se bodo preusmerile: polovica v čisto mlečno proizvodnjo s 15 molznicami na kmetijo in polovica kombinirano proizvodnjo: mleko-meso s poprečno 40 glavami goveje živine na kmetijo.

Po srednjeročnem razvoju programa gozdarstva bi morali v občini Kranj v družbenem sektorju do leta 1980 dvigniti sečnjo za povprečno 10% pri iglavcih in listavcih ali po stopnji 1,4% letno.

V zasebnem sektorju pa bo treba dvigniti sečnjo skupno za 19% ali po poprečni stopnji 4,5% pri tržni blagovni proizvodnji, z ozirom na dosedanje zaostanke sečenj, predvsem pri listavcih.

Za učinkovitejši družbeno gospodarski razvoj in postopno odpravljanje neskladnosti v gospodarski strukturi, bo v tem obdobju imelo pomembno vlogo prizadevanje za pospešitev razvoja malega gospodarstva. Pri tem gre predvsem za pospešen razvoj tistih strok malega gospodarstva, ki se lahko hitreje prilagajajo kratkoročnim in srednjeročnim potrebam in so sposobne vitalnega gospodarjenja na temelju majhnih vendar učinkovitih naložb. Razvoj malega gospodarstva v občini v tem srednjeročnem obdobju bo temeljil seveda na tem, kar še obstoja, sam razvoj pa naj bo prilagojen potrebam po proizvodih in storitvah do leta 1980.

Ker predstavlja zasebni sektor 55% (računano na ustvarjeni družbeni proizvod) malega gospodarstva v kranjski občini, moramo tudi v prihodnjem obdobju računati pri pokrivanju potreb predvsem z razvojem teh dejavnosti malega gospodarstva.

Razvoj malega gospodarstva v občini Kranj naj v tem obdobju temelji tako na združenem delu s sredstvi, ki so družbena lastnina, kot tudi na osebnem delu s sredstvi, ki so v zasebni lasti.

Osebnostno delo s sredstvi, ki so lastnina občanov, je treba razvijati ob tesnem povezovanju z združenim delom in z družbenimi sredstvi preko različnih oblik kooperacije in poslovnega sodelovanja. Pri tem je treba osebno delo usmerjati ter vzpodbujati ustanavljanje pogodbenih organizacij združenega dela, v katerih veljajo v skladu z določbami o združevanju dela in družbenih sredstev v načelu enaki samoupravni in družbeno ekonomski odnosi in splošni pogoji poslovanja kot v organizacijah združenega dela.

V skladu s cilji družbenega dogovora o pospeševanju razvoja malega gospodarstva bodo poslovne banke odobravale kredite posojiljemalcem s področja malega gospodarstva pod ugodnejšimi pogoji, vendar v skladu z interesi občinske razvojne politike. Posebne podpore bo deležna deficitarna storitvena obrt z namenom, da se tako zagotovi enakomeren razvoj storitvenih dejavnosti na območju celotne občine.

TRŽNI VIŠKI

	Družb. sektor			Kooperacije			Skupaj		
	1975	1980	Index 80/75	1975	1980	Index 80/75	1975	1980	Index 80/75
Govedo									
– ton	160	208	130,0	1585	1924	121,4	1745	2132	122,2
Mleko									
– 000 l	2943	3380	114,8	9527	13500	141,7	12470	16880	135,4
Krompir									
– ton	2647	4200	158,7	7996	15150	189,5	10643	19350	181,8
Prašiči									
– ton	–	–	–	220	280	127,3	220	280	127,3
Perutnina									
– ton	37	40	108,1	70	70	100,0	107	110	102,8
Jajca									
– 000 kom	370	410	110,8	3000	3000	100,0	3370	3410	101,2

1.3. Investicije

Glavna usmeritev investicijske dejavnosti gospodarstva mora biti v prihodnjem obdobju usmerjena predvsem v modernizacijo in avtomatizacijo tehnoloških procesov, v izboljšano organizacijo dela ter v izboljšanje strukture zaposlenih. Nove naložbe ne smejo biti vzrok za pretirano povečevanje zaposlenih, ampak morajo biti usmerjene v kapitalno intenzivne panoge gospodarstva. Panoge gospodarstva, ki so tehnološko vezane na delovno intenzivnost pa bodo morale usmeriti svoje naložbe v ostala območja Slovenije, kjer je na razpolago delovna sila.

To pomeni, da bo postopoma potrebno preseljevanje tistih dejavnosti, ki zahtevajo veliko delovne sile na takozvana nerazvita območja. Pri tem ne gre le za tipično delovno ekstenzivne dejavnosti, ampak tudi za vso tisto proizvodnjo, ki bi jo lahko po načelih kooperacije brez škode prenesli na sorodne delovne organizacije na neraz-

vitih območjih, ne da bi s tem ogrozili osnovno dejavnost delovnih organizacij občine.

Po predvidevanjih temeljnih organizacij združenega dela in organizacij združenega dela bodo investicije v tem obdobju v osnovna sredstva znašale 3.455 milijonov din, v obratna sredstva 1.656 milijonov din, v družbeni standard pa 1.293 milijonov din. Za investicije v osnovna sredstva bodo delovne organizacije zagotovile iz lastnih sredstev 54,6 %, 35,3 % so bančni krediti in 10,1 % inozemski krediti.

ELEKTRO KRANJ bo v okviru podjetja za celotno Gorenjsko v tem petletnem obdobju investiral 360 milijonov din in to v gradnjo daljnovodov s priključki, razdelilne transformatorske postaje, rekonstrukcija HE in ostala delovna sredstva.

ISKRA ELEKTROMECHANIKA KRANJ bo na območju občine investirala 1.290 milijonov din, in sicer 725 milijonov din v osnovna sredstva in 566 milijonov din v obratna sredstva:

– TOZD ATC 398 mil. v osnovna sredstva za proizvodnjo avtomatskih telefonskih central.

– TOZD TEA 250 mil. dinarjev predvsem v osnovna sredstva za proizvodnjo ročnih in avtomatskih telefonskih central.

– TOZD – števeci 170 mil. din v nabavo delovnih strojev in naprav.

– TOZD Električnega ročnega orodja 125 milijonov din za rekonstrukcijo zgradbe in za zamenjavo in modernizacijo delovnih strojev.

– TOZD stikala 119 mil. din v nabavo delovnih strojev in naprav.

– TOZD Skupna proizvodnja 44 mil. din v nabavo termoplastov in ostalega orodja.

– TOZD Orodjarna 36 mil. din v nabavo obdelovalnih strojev in ostala delovna sredstva.

– TOZD Vzdrževanje 37,6 mil. din v nabavo strojev.

– TOZL Merilne naprave 29 mil. v nabavo električnih in preciznih aparatov.

– poleg navedenega pa še 82 mil. din za izgradnjo skladišča na Gorenji Savi.

SAVA KRANJ bo investirala na območju občine v celoti 1.442 mil. dinarjev; v osnovna sredstva 948,7 mil. din, v obratna pa 493,2 mil. dinarjev.

– TOZD Tehničnih izdelkov 205,5 mil. v osnovna sredstva za proizvodnjo prevlek za valje, cevi, klinastih jermenov, transportnih trakov, velopnevmatika in drugo.

– TOZD Umetno usnje 98,6 milijonov din v nabavo strojev za proizvodnjo umetnega usnja.

– TOZD Avtopnevmatika 1.028 milijonov din za realizacijo projekta avtopnevmatike.

– TOZD KET 53,7 mil. din v izgradnjo nove mehanične delavnice in nabavo parnega kotla.

– TOZD Prodajna organizacija 55,8 milijonov din v razširitev lastne trgovske mreže.

TEKSTILINDUS KRANJ bo investiral 258 mil. din, od tega: v osnovna sredstva 175 milijonov in v obratna sredstva 83 milijonov din:

– TOZD Tkalnica 61,1 milijona din za modernizacijo opreme in 20 mil. din za kritje manjka trajnih obratnih sredstev.

– TOZD Plemenitilnica 69,8 mil. din v nabavo strojev za dodelavo tkanin in 40 mil. din za kritje manjka trajnih obratnih sredstev.

– TOZD Predilnica 44,3 mil. din za modernizacijo opreme, 20,6 mil. din za kritje manjka trajnih obratnih sredstev.

PLANIKA KRANJ bo investirala 127,6 milijona din, in sicer za proizvodnjo obutve 60,7 milijona in za razširitev trgovske mreže 66,9 milijona dinarjev; na območju naše občine bo investirala 60,7 mil. din.

IBI KRANJ bo investiral v opremo –

zamenjava tehnološko zastarelih strojev in izgradnjo čistilne naprave za odpadne vode v višini 157 mil. din in 50 mil. din v obratna sredstva.

IKOS KRANJ bo zgradil novo tovarno na obstoječem prostoru in jo opremil v skupni predračunski vrednosti 63 mil. dinarjev.

EXOTERM KRANJ bo moderniziral obrat za proizvodnjo pomožnih livarskih sredstev, zgradil obrat za proizvodnjo aluminijevega prahu in ostala infrastruktura v predračunski vrednosti 90 mil. din v osnovna sredstva in 19 mil. din v obratna sredstva.

TOZD KRANJSKE OPEKARNE bodo zgradile z lastnimi sredstvi novo zorišnico za glino in podaljšali krožno peč v vrednosti 6,5 mil. dinarjev.

TEKSTILNA TOVARNA ZVEZDA bo investirala v modernizacijo strojev in naprav v znesku 25 mil. din in to vse z lastnimi sredstvi.

KONFEKCIJA TRIGLAV bo nabavila z lastnimi sredstvi nove stroje v vrednosti 5 mil. dinarjev.

GORENJSKI TISK bo nabavil nove stroje v vrednosti 40 milijonov dinarjev, 38 mil. din pa bo investiral v obratna sredstva – vse iz lastnih sredstev.

ALPETOUR TOZD Proizvodnja kmetijske mehanizacije bo začela z izgradnjo novih proizvodnih zmogljivosti v vrednosti 38 milijonov dinarjev.

KŽK KRANJ bo investiral 208 milijonov din in to:

– TOZD Kmetijstvo 68 milijonov din v modernizacijo mlečnih farm, rastlinjak, melioracije in ureditev gozdnih poti, gradnja sortirnice krompirja.

– TOZD Mlekarna bo investirala 62 milijonov dinarjev v novogradnjo in opremo sirarne, razširitev skladišč, gradnja upravnih prostorov.

– TOZD Klavnica 16 milijonov din v novo hladilnico, hlev za goveda in prašiče, kurilnico in za rekonstrukcijo predelave mesa.

– TOZD Oljarica 62 mil. din v rekonstrukcijo skladiščnih prostorov in rafinerije, hidrirnico, novi rezervoarji, oprema polnilnice.

GORENJSKA KMETIJSKA ZADRUGA bo v prihodnjem obdobju investirala v novogradnjo skladišča krompirja za prodajo, adaptacijo skladišča za gnojila, hlevov, kisarno zelja, zbiralnic mleka, kmetijsko mehanizacijo, prevedba osnovne črede, dolgoletne nasade, melioracijo zemljišč in kreditiranjem kmetov kooperantov v skupni vsoti 37 mil. din v osnovna sredstva in 11,6 mil. din v obratna sredstva.

SGP PROJEKT bo investiral iz lastnih sredstev 75 milijonov dinarjev pretežno v nabavo nove gradbene mehanizacije in transportnih sredstev.

GOZDNO GOSPODARSTVO KRANJ bo investiralo 14,5 milijonov dinarjev v pogozdovanje, graditev gozdnih cest ter gozdarsko in transportno mehanizacijo, rekonstrukcijo mehaničnih delavnic, skladišč in garažnih prostorov.

PTT bo investiral 115 milijonov dinarjev v modernizacijo PTT prometa, gradnjo skladišča in garaž, novogradnjo pošte v Predvoru in telefonske centrale v Predvoru, za razširitev telefonskih in telegrafskih zmogljivosti ter za povečanje spojnih poti med posameznimi centralami.

AERODROM LJUBLJANA-PULA, TOZD BRNIK bo v prihodnjem obdobju investiral 172 milijonov din v izgradnjo nove vzletno-pristajalne steze, v modernizacijo letalskih naprav, gradnjo transformatorske postaje, parkirnih prostorov, gradnjo blagovnega skladišča ter delavnice in garaž do II. faze.

CESTNO PODJETJE bo investiralo v nabavo moderne mehanizacije 107 milijonov dinarjev.

ALPETOUR ŠKOFJA LOKA – TOZD POTNIŠKI PROMET bo investiral 99 mi-

lijonov din za nabavo 127 avtobusov.

ZIVILA bodo investirala 97,6 milijonov dinarjev in to: novogradnja hladilnice in spremljajočih objektov v Naklem, gradnja poslovnih centrov na Planini, Kokrici, Naklem, Golniku, gradnja mlečne restavracije na Planini ter razširila in modernizirala obstoječe trgovske objekte.

KOKRA bo v celoti investirala 50,8 milijona din in to:

– TOZD Engro 23 milijonov v izgradnjo poslovnih prostorov v komunalni coni,

– TOZD Detajl 27,8 milijonov v trgovsko mrežo.

MERKUR bo investiral 108 milijonov dinarjev, od tega:

– TOZD Prodaja na debelo 45 milijonov v izgradnjo visokoregalnega skladišča, etažnega stolpiča in opremo,

– TOZD Prodaja na drobno v razširitev maloprodajne mreže 44,6 milijona din,

– TOZD Trgovske storitve 18,6 milijona din v gradnjo servisno garažnega objekta, razširitev topl. postaje, transportne opreme.

ELITA bo investirala 15 milijonov din v obratna sredstva.

AERODROM LJUBLJANA-PULA, TOZD GOSTINSTVO bo v prihodnjem obdobju začel z izgradnjo samopostrežne restavracije v znesku 3 milijone din.

CENTRAL KRANJ bo zgradil hotel na Jezerskem z bazenom, motel ob avto cesti, samopostrežno restavracijo na Planini, moderniziral gostinske in trgovske lokale v skupni predračunski vrednosti 70 milijonov dinarjev.

JELEN KRANJ bo investiral 55 milijonov din v povečanje nočitvenih kapacitet in moderniziral obstoječe.

ALPETOUR ŠKOFJA LOKA – TOZD GOSTINSTVO bo gradil depandanso pri hotelu Creina v vrednosti 19 milijonov din.

– TOZD RTC Krvavec 52,4 milijona din za gradnjo žičnic in vlečnic.

OBRTNE DELOVNE ORGANIZACIJE bodo investirale 67,8 milijona din za nakup novih strojev in gradnjo novih obratov.

KOMUNALNO, GRADBENO IN OBRTNO PODJETJE bo investiralo 40 milijonov dinarjev v nabavo osnovnih sredstev in ureditev smetiščne jame.

VODOVOD bo investiral 7 milijonov din v vodogradbeno mehanizacijo.

KINO PODJETJE bo investiralo 12,8 milijona v novogradnjo kino dvorane na Planini.

GORENJSKI SEJEM bo zgradil upravne prostore in novo razstaviščno halo v vrednosti 17,8 mil. din.

1.4. Zaposlenost

Zaposlovanje ni vzrok ampak posledica gibanj v gospodarstvu, je posledica odločitve razvojne in poslovne politike. Če se v prihodnjem obdobju ne bo menjala poslovna politika delovnih organizacij ni pričakovati umiranja stopnje rasti zaposlenih. Predvidena modernizacija obstoječe proizvodnje in nove investicije v modernejšo tehnologijo in organizacijo proizvodnje bodo nujno pripeljale do zmanjšane stopnje rasti zaposlenih. Z modernizacijo je potrebno selekcionirati proizvodni asortiman ter zagotoviti, da se hitreje osvaja proizvodnja novih izdelkov, kar v končni posledici vodi k preusmeritvi obstoječe proizvodnje. Taki procesi so v mnogih delovnih organizacijah že prisotni, potrebni pa so še v vseh drugih delovnih organizacijah kot stalen proces prilagajanja tehnološkim in tržnim spremembam.

Boljše izkoriščanje proizvodnih zmogljivosti in razpoložljivega delovnega časa je ukrep, ki lahko v krajšem razdobju omogoči večje poslovne uspehe.

Polna zasedenost delovnih mest, boljše izkoriščanje delovnega časa že zaposlenih, boljše izkoriščanje zmogljivosti (novih in starih) so dejavniki, ki lahko povečajo dosežene uspehe. Investicije v nova delovna mesta ne smejo povzročiti, da se obstoječe kapacitete slabše izkoriščajo, da slabi delovna disciplina, s tem pa tudi organizacija dela in poslovanja.

Zagotoviti je potrebno takšno organiziranost združenega dela, da ne bo v nasprotju s samoupravno organiziranostjo po načelih nove ustave. Interes delavcev za razvoj delovne organizacije je neposredno povezan z možnostjo odločanja in s tem vplivanja na lastni položaj. Povezava teh posamičnih interesov s skupnimi interesi poteka preko poslovne in samoupravne organiziranosti in medsebojne usklajenosti. Pravna in ekonomsko urejena razmerja med temeljnimi organizacijami združenega dela v okviru organizacije združenega dela so pogoji, da bodo maksimalno uresničeni posamični in skupni interesi zaposlenih v delovnih organizacijah in občini.

Po predvidevanjih delovnih organizacij bo rasla zaposlenost v naslednjem petletnem obdobju po poprečni letni stopnji 2,0% (457 delavcev letno), kar predstavlja bistveno nižjo stopnjo rasti kakor bo stopnja rasti družbene produktivnosti, ki bo 7,0%.

Gozdarstvo predvideva celo manj zaposlenih kot v letu 1975. Panoge, ki ne bodo dosegle poprečne stopnje rasti zaposlenosti so:

industrija 1,5%, kmetijstvo 0,5% in promet in zveze 1,6%. Nad poprečjem pa bodo panoge: gradbeništvo 2,4%, komunalno podjetje 3,1%, trgovina 3,5%, gostinstvo 3,6% in obrt 3,9%.

1.5. Izvoz in uvoz

V petletnem obdobju 1976–1980 je predvidena letna stopnja rasti izvoza 15,0%. Znatno večja usmerjenost izvoza v tem obdobju je potrebna naši industriji predvsem zaradi povečanja industrijske proizvodnje, uvajanja modernejših tehnologije in kvalitetnejših izdelkov. V letu 1975 je znašal izvoz 25,2% družbenega proizvoda, leta 1980 pa se predvideva 34,8% udeležba. Kljub naraščanju industrijske proizvodnje bo uvoz naraščal po stopnji 8,0%. Tako bo ob koncu petletnega obdobja izvoz pokrival uvoz s 100%.

1.6. Kazalci gospodarjenja

Družbeni proizvod na zaposlenega v gospodarstvu se bo po predvidevanjih povečal realno za 40,2% in bo rasel po poprečni letni stopnji 7,0 in bo porasel od 109.078 din v letu 1975 na 153.570 din v letu 1980. Taka rast družbenega proizvoda na zaposlenega je pogojena z realizacijo naložb v modernizacijo tehnoloških postopkov, boljše organizacijo dela, racionalnim zaposlovanjem ter zvišano produktivnostjo dela.

Poslovni skladi na zaposlenega v gospodarstvu se bodo v petletnem obdobju povečali za 140,5% in bodo rasli po poprečni letni stopnji 19,1%.

Reprodukcijska sposobnost na zaposlenega bo rasla po poprečni letni stopnji 15,3% in se bo dvignila od 29.051 din v letu 1975 na 59.123 din v letu 1980.

2. URBANIZEM IN KOMUNALNO GOSPODARSTVO

2.1. Urbanizacija občine

Za uspešno realizacijo politike urbanizacije, začrtane z osnovno urbanistično dokumentacijo, je treba v tem planskem obdobju opraviti naslednje naloge:

1. Formirati strokovno urbanistično službo v občini, ki bo sposobna zadostiti vsem zahtevam sodobnega načina permanentnega planiranja.

2. Izdelati detaljne urbanistične rede funkcijskih območij in sprejeti akcijske programe krajevnih skupnosti ter pripraviti podrobnejša določila za urejanje manjših naselij.

3. Izdelati in sprejeti urbanistične načrte za Golnik z Goričami, Jezersko in letališče Brnik.

4. Pristopiti k izdelavi zazidalnih načrtov za stanovanjsko gradnjo ter urejanju zemljišč predvidenih za organizirano stanovanjsko gradnjo.

5. Pripraviti ali uskladiti občinske odloke z novo zakonodajo s področja urejanja prostora. Ti odloki so:

– odlok o prepovedi gradnje in parcelacije,

– odlok o kategorizaciji kmetijskih zemljišč (Zakon o kmetijskih zemljiščih),

– odlok o spomeniško-varstvenem redu (Zakon o spomeniškem varstvu),

– odlok o gozdovih s posebnim pomenom in varovalnih gozdovih (Zakon o gozdarstvu),

– odlok o gradbenih posegih, za katere ni potrebne lokacijske dovoljenja,

– odlok o zunanem videzu mesta,

– odlok o urejanju in vzdrževanju parkov in nasadov,

– odlok o zavarovanju širšega vodnega rezervata,

– odlok o malih vodotokih.

6. Za celotno staro mesto s starim predmestjem bo potrebno izdelati asanacijski in revitalizacijski načrt, ki bo osnova za nadaljnje urejanje tega zanimivega predela.

7. Izdelati bo treba temeljito prometno študijo ter pričeti z načrtovanjem in postopno izgradnjo avtobusne postaje in spremljajočih objektov (po zazidalnem načrtu mestnega centra).

8. Posebno pozornost občine in njenih strokovnih služb zasluži načrtovanje in sama izgradnja gorenjske avtoceste Ljubljana–Naklo. Trasa te ceste je sicer definirana z urbanističnim načrtom za mesto Kranj, vendar bo pri dokončnem oblikovanju priključkov, podvozov in nadvozov, potrebno upoštevati tehtne predloge krajevnih dejavnikov.

9. Izdelati zazidalne oziroma ureditvene načrte za gradnjo počitniških hišic in s tem zadostiti vse večjemu interesu po tovrstni gradnji.

10. Nadaljevati z realizacijo zazidalnega načrta mestnega centra.

11. Pričeti z izdelavo dispozicijskih načrtov, ki so vmesna stopnja med urbanističnim načrtom in zazidalnim načrtom.

12. V sodelovanju z urbanistično inšpekcijo in pooblaščenim urbanistično organizacijo bo potrebno izvesti ugotovitveni postopek za vsako od registriranih nedovljenih gradenj ter v postopku predlagati oziroma razvrstiti te gradnje v 4 skupine:

– legalizirati v primeru, če je objekt zgrajen na zazidljivem zemljišču,

– vpis v zemljiško knjigo v list A-2, če je objekt zgrajen izven zazidljivih površin, vendar ne v rezervatu,

– odstranitev objekta, če je zgrajen v rezervatu,

– odstranitev objekta takoj, če je to v interesu skupnosti.

13. Težiti k poenostavitvi oziroma skrajšanju postopkov za pridobitev lokacijskih, gradbenih in drugih dovoljenj.

2.2. Uporaba in gospodarjenje s prostorom

Sama uporaba in gospodarjenje s prostorom na širšem ureditvenem območju mesta je določena s pravilnikom o izvajanju urbanističnega načrta in v poglavju Opredelitev ureditvenih in zazidalnih območij – obseg zmogljivosti, namembnost ter s pregledno karto območij, za katere je potrebno izdelati zazidalne načrte. Izven širšega ureditvenega območja Kranja pa bo to določeno s sprejetjem urbanističnih načrtov za vodilna naselja in z detaljnimi urbanističnimi redi.

Da bi preprečili zmanjševanje kmetijskih in gozdnih površin kot posledico urbanizacije, je nujno potrebno sprejeti ukrepe, ki bi zagotavljali: maksimalno zaščito kmetijskih površin, preprečevanje zmanjševanja števila kmečkega prebivalstva in intenzivno izkoriščanje kmetijske zemlje.

Preprečevati je treba širitev mesta Kranja, še posebno industrijskih območij na površine s podtalnico, ki bo v prihodnjih obdobjih zelo pomembna in iskan vir pitne vode.

Stanovanjsko in drugo gradnjo je treba umerjati na manjvredna zemljišča, ki za kmetijsko proizvodnjo niso interesantna in kjer tudi komunalno urejanje ne terja prevelikih stroškov. Tako se bo stanovanjska gradnja v bodoče izvajala v primestnih območjih, kot so: Kokrica, Mlaka, Naklo, Tenetiše, Stražišče, Bitnje, Orehek, Drulovka, Hrastje itd.

Pri izdelavi zazidalnih načrtov za ta območja pa bo treba upoštevati racionalnejšo izrabo zemljišča ter predlagati temu primerno zazidavo – omogočiti gradnjo vrstnih, verižnih ali atrijskih družinskih hiš. Urbanistične parcele naj bodo za to zazidavo primerno velike.

Blokovna gradnja se bo še nadalje odvijala na Planini (v izdelavi je zazidalni načrt za II. fazo), kjer bo po urbanističnem načrtu dosežena gostota nad 150 prebivalcev na ha.

Gradnja, namenjena industriji, se bo še nadalje odvijala na Laborah (Iskra, Sava), vendar z omejitvijo proti Sorskemu polju, kjer je širši rezervat podtalnice. Poleg gradnje na omenjeni industrijski coni bo možna gradnja industrijskih objektov tudi ob že obstoječih industrijskih obratih, če bo to v skladu z urbanističnim načrtom in njihovimi razvojnimi načrti. Še nadalje se bo izgrajevala cona, določena za komunalne dejavnosti na Primskovem in skladiščno komunalna cona v Naklem.

Na izvenmestnih območjih se bo nadaljnja gradnja stanovanjskih in drugih objektov urejala, kot je bilo že uvodoma omenjeno, na podlagi detaljnih urbanističnih redov in zazidalnih načrtov, upoštevajoč določila urbanističnega programa pokazateljev razvoja ruralnih naselij in kategorizacijo naselij. V naseljih tipa 1 so možne samo najboljše bivalne pogoje, v naselju tipa B se že omogoča preobrazba naselja z vnašanjem novih dejavnosti (turizem, rekreacija) in omogoča omejen dotok novih prebivalcev. V naselju tipa C se omogoča omejen dotok novih prebivalcev, do čim se v naseljih tipa D in E že načrtujejo pomembne in obsežne funkcionalne in oblikovne preobrazbe naselja.

2.3. Investicije v komunalno izgradnjo

Na osnovi izhodišč in za dosego ciljev za obravnavano plansko obdobje bo potrebno investirati v naslednje komunalne objekte in naprave:

2.3.1. Vodovodno omrežje in naprave:

1. Rekonstrukcija cevovoda Tupaliče – Adergas II. etapa in del I. Izvedena bo s tem povezava rezervoarja Tupaliče z rezervoarjem Trata. Cevovod je dimenzioniran tako, da bo zadoščal za pretok vode in rezervoarja Tupaliče v rezervoar Trata tudi v primerih, ko bodo zajeti dodatni vodni viri pri zajetju Čemšenik in izvršena rekonstrukcija cevovoda iz Čemšenika.

2. Vodovodno omrežje soseske S-5 Planina obravnava le del celotnega kompleksa, ki naj bi ga zajemal hidravlični sistem krožnega voda.

3. Sanacija vodovoda pod Krvavcem in zavarovanje obstoječih objektov po delitvenem razmerju odvzema vode in financiranja.

4. Izgradnja rezervoarja Pivka

Ob gradnji omrežja se rezervoar ni gradil zaradi pomanjkanja sredstev. Vedno večja poraba vode in novi objekti na območju Naklega v celotnem območju, katerega napajamo iz vodovoda Kovor – Naklo povzročajo ob maksimalnih potrošnjah motnje pri preskrbi z vodo. Ureditev je rešljiva z izgradnjo potrebne akumulacije – rezervoarja.

5. Rekonstrukcija v Čirčah

Vodovodno omrežje v Čirčah je bilo zgrajeno v istem razdobju kot kranjsko. Starost se giblje od 65 – 70 let in je rekonstrukcija nujno potrebna.

Okvare, netesnost spojev in povečana potrošnja v Mlekarni, Farmi Hrastje in razširjeni zazidavi se izražajo v tem, da to področje kljub nizki legi in pojačanju dotoka vode preko Planine ne dobiva vode v zadostnih količinah in je občasno tudi zmanjka.

Rekonstrukcija Čirčič je vezana z rekonstrukcijo oziroma oskrbo novega stanovanjskega naselja na Planini. Z izdelavo novega cevovoda Ø 300 mm se bodo znatno izboljšale hidravlične razmere v Čirčah in nadaljnjih vaseh, kjer je bila od sedaj vodna oskrba zelo nezanesljiva.

6. Rekonstrukcija vodovoda Senčur – Srednja vas

Omrežje na tem območju je bilo zgrajeno pred 80 leti in je zaradi netesnosti spojev in povečane potrošnje zaradi razširjene zazidave že neustrezno, prešibko.

7. Sanacija zajetja Povelje

Zajetje nad Poveljami za preskrbo naselij: Povelje, Trstenik, Pangeršica, Tenetiše, Čadovlje, Zablje, Hraše in Tatinc ob naliivih kali, ob sušnem obdobju zimskem in letnem pa se pojavlja že pomanjkanje vode. Potrebno je urediti strugo ob in nad zajetjem in zajeti dodatni vodni vir.

8. Izgradnja vodovoda za Šolski center Zlató polje

Za potrebe predvidenega šolskega centra na Zlatem polju zgraditi vodovod. V končni fazi bo treba zgraditi ustrezni cevovod Ø 300 od stolpnega rezervoarja do Zlatega polja.

9. Obvoznica II. faza

Z izgradnjo II. faze obvoznice je na tem delu zgraditi ustrezno vodovodno omrežje. Financiranje po možnosti urediti z investitorjem izgradnje II. faze obvoznice. Možna bo povezava napajalnega omrežja Stražišča z omrežjem v Kranju.

10. Izgradnja zavarovalnih naprav na vodovodnih objektih

Izdelava ograj ob vodovodnih objektih.

11. Sanacija struge Belce ob objektu v Bašlju

Urediti strugo potoka ob zajetju v Bašlju. Ob večjih naliivih ogroža zajetje in cevovod nereguliran potok, ki teče v neposredni bližini zajetja I. in II. v Bašlju. Financiranje po možnosti urediti z Vodno skupnostjo Gorenjske.

12. Dodatno zajetje Blajšnice

Za rednejšo preskrbo naselij od Zadrage do Police in v perspektivi tudi Okroglega iz vodovoda Kovor – Naklo je potrebno zgra-

dati dodatno zajetje – sofinanciranje s Komunalnim podjetjem Tržič.

13. Rekonstrukcija cevovoda Kranj – Hrastje – Prebačevo

Staro omrežje, dotrajano in prešibkih dimenzij; zamenjati z novim omrežjem.

14. Rekonstrukcija cevovoda Voklo – Voglje

Dotrajano omrežje zamenjati z novim in s tako zgrajenim omrežjem doseči povezavo omrežja iz severovzhoda, to je Senčurja preko Voklega in Prebačevega z omrežjem na levi strani Save Kranj – Prebačevo – Smednik.

15. Rekonstrukcija cevovoda v Cerkljah

Vodovodno omrežje v Cerkljah je zgrajeno predvsem iz neustreznega materiala in je neustreznih dimenzij. Nekaj sekundarnega omrežja, zgrajenega v zadnjih letih, je iz ustrežnejših materialov in zadostnih dimenzij. Cerklje se preskrbujejo z vodo iz starega cerkljanskega zajetja, ki je ob cesti Cerklje – spodnja postaja žičnice na Krvavec in iz vodovoda – izvirov pod Krvavcem. Rekonstrukcijo omrežja v Cerkljah bo potrebno urediti vzporedno z novopredvidenimi urbanističnimi rešitvami na tem območju. Prvenstveno bo potrebno urediti staro cerkljansko zajetje.

16. Cevovod Naklo – Okroglo

Ze z investicijskim programom vodovoda Kovor – Naklo je bilo predvideno, da se naselje Okroglo oskrbuje iz tega vodovoda. Naselje ima svoj sicer dotrajan vodovod – črpalni sistem brez požarne varnosti in primernih hidravličnih razmer tlakov v omrežju.

Občani Okroglega in krajevna skupnost Naklo v zadnjem obdobju želijo urediti oskrbo naselja Okroglo z vodo iz omrežja v Naklem. V prvi fazi mogoče samo del naselja Okroglo, 4 hiše ob železnici Kranj – Naklo na levi strani. Pri financiranju izgradnje naj bi zainteresirani plačali ustrezen del (ostali na vodovodu Kovor – Naklo) 14.000 din + 20 m izkopa na delazmožnega, kmetje pa 20 % od katastrskega dohodka.

17. Rekonstrukcija vodovoda Kokrica – Mlaka – Ilovka

Zaradi vse večje zazidave na območju Kokrice in Mlake je že dalj časa problematična preskrba z vodo v višje ležečih predelih Mlake. Potrebno bo zgraditi nov cevovod v ustreznem profilu od Ilovke do Kokrice.

18. Rekonstrukcija cevovoda Čemšenik – Tupaliče – Kranj

Najstarejši vodovod iz Čemšenika bo zaradi dotrajnosti etapno rekonstruirati z upoštevanjem zajetja še razpoložljivih količin na tem območju. Zgrajeno omrežje je staro 85 let in se na njem pojavlja vse več okvar.

19. Rekonstrukcija cevovoda mesto in povezava s Planino

Z dokončno stanovanjsko izgradnjo na Planini bo potrebno zgraditi poleg zgrajenega glavnega dovodnega voda Ø 300 od stolpnega rezervoarja do Planine preko komunalne cone na Primskovem tudi drugi krak cevovoda, ki naj bi se preko mesta zaključil pri stolpnem rezervoarju. S tem bo stanovanjska soseska na Planini imela krožno preskrbo.

20. Izgradnja dodatnega zajetja v Bašlju

V bodoče je še vedno računati na izgradnjo in pridobitev novih količin gravitacijske vode za tako hitro razvijajoče se mesto kot je Kranj.

21. Rekonstrukcija vodovoda v Strahinju

Del Strahinja se oskrbuje še vedno iz starega vodovoda iz neprimernih izvirov z večkrat neprimerno vodo. Tudi za ta del Strahinja je potrebno računati na izgradnjo vodovoda iz omrežja Kovor – Naklo. Financiranje – prispevek.

2.3.2. Kanalizacijsko omrežje in naprave

– nadaljevanje gradnje glavnega sušnega zbiralnika S (GZ 4) preko savskega mostu in po levem bregu Save navzgor proti Struževemu z zajetjem vseh rajonskih kanalizacijskih zbiralnikov na tem območju in na območju desnega brega Save,

– izgradnja I. faze centralne čistilne naprave za mesto Kranj na območju Zariče,

– izgradnja del glavnega zbirnega kanala B (GZ-1) Primskovo – Planina,

– izgradnja rajonskih kanalizacijskih zbiralnikov na območju Stražišča, Vodovodnega stolpa in Zlatega polja,

– izgradnja kanalizacijskega omrežja v okviru programirane stanovanjske gradnje na Planini.

Rekonstrukcija in modernizacija občinskih cest in mestnih ulic

1. Modernizacija ceste Srednja vas – Luže

Navedeni odsek ceste je krajevna skupnost že razširila in utrdila vozišče. V letošnjem letu bo v Lužah reguliran tudi potok ob cesti, ki jo je potrebno še asfaltirati.

2. Rekonstrukcija in modernizacija ceste Besnica – Nemilje – Jamnik

Navedeni cestni odsek je v makadamski izvedbi v širini 3 m. Cesto je potrebno do Nemilj deloma razširiti in asfaltirati.

3. Rekonstrukcija in modernizacija ceste Cerklje – Šmartno – Glinje – Zalog

Skozi navedena naselja je potrebno cesto mestoma razširiti in izravnati, vozišče utrditi in modernizirati.

4. Modernizacija ceste Senčur – Voklo

Vozišče navedene ceste je dovolj utrjeno in ga je potrebno glede na velik promet asfaltirati.

5. Modernizacija ceste Senčur – Trata

Vozišče navedene ceste je potrebno mestoma utrditi in ublažiti krivine ter ga asfaltirati.

6. Modernizacija ceste od Škofjeloške ceste do samopostrežne trgovine v Bitnjah

Ta cestni odsek je potrebno glede na velik promet asfaltirati.

7. Sanacija asfaltnega vozišča Kranj – Trboje

Začeto sanacijo protiprašne prevleke je potrebno dokončati v celoti.

8. Sanacija asfaltnega vozišča stare Škofjeloške ceste skozi naselje Stražišče

Z izgradnjo novega odseka ceste od Labor proti Škofji Loki je prešel stari odsek ceste skozi naselje v občinsko upravljanje. Vozišče je potrebno sanirati z asfaltno prevleko.

9. Sanacija asfaltnega vozišča Naklo – Duplje

Protiprašna prevleka na tej cesti je praktično dotrajana. Potrebna je nova asfaltna prevleka.

10. Delna sanacija vozišča ceste Labore – Podreča

Protiprašno prevleko je potrebno na kritičnih odsekih sanirati, posebno skozi naselja.

11. Modernizacija Vodopivčeve ulice s sejmiščem

Zaradi številnih pešcev je potrebno ulico deloma rekonstruirati in njeno vozišče asfaltirati. Izdelan je že glavni projekt v skladu s potrebami spomeniškega varstva tega območja.

12. Rekonstrukcija Stražiške ulice mimo vrtca do Benedikove ulice in izgradnja krožne ceste po Stražiški, Benedikovi in Ješetovi ulici do Škofjeloške ceste

Naselje Stražišče v srednjem in zapadnem delu nima pravih cestnih povezav. Sprejeta je bila rešitev, kot je zgoraj navedena. Za gradnjo navedenih cest so že izdelani glavni načrti.

Vse navedene ceste in mestne ulice so bile že programirane v preteklem planskem

obdobju, vendar so dela zaradi pomanjkanja sredstev izostala.

13. Sanacija asfaltnega vozišča Naklo - Kokrica

Protiprašna prevleka je glede na promet dotrajana.

14. Sanacija asfaltnega vozišča Prebačevo - Voklo

Protiprašna prevleka je dotrajana.

2.3.3. Vodogradbeni dela

1. Regulacija potoka Žabnica

V preteklem planskem obdobju so bila za leto 1975 planirana sredstva vodnega sklada SRS za pričetek regulacije Žabnice od reke Sore pri naselju Lipica po že izdelanem regulacijskem načrtu. Planirana sredstva so bila letos zagotovljena in se je z deli že pričelo. Po tem srednjeročnem planu je potrebno z deli nadaljevati in zati naselja do Zg. Bitenj.

2. Regulacija potokov Reka, Pšata in Doblíč

V tem planiranem obdobju je potrebno zgraditi oba razbremenilnika, in sicer iz Cerklj in Zg. Brnikov z namenom, da se prepreči stalne poplave v Zg. in Sp. Brniku. Vzporedno s temi deli je potrebno nizvodno izvesti razna regulacijska in druga dela, da se vodne razmere na tem območju ne bodo poslabšale. Pričeti je potrebno z gradnjo zadrževalnika na potoku Doblíč, ki naj reši od poplav nižjeležeča naselja.

3. Sanacija Majdičevega jezua

S sanacijskimi deli se je že toliko napredovalo, da jez ni več v nevarnosti ob visokih vodah. V tem obdobju je potrebno sanacijo dokončati.

4. Vzdrževanje vodotokov z gradnjo manjših obrežnih zavarovanj in drugih vodnogospodarskih objektov v prioriteto zavarovanja komunalnih objektov (vodovodno zajetje nad Bašljem, pod Krvavcem, na Povljah, ob mostovih lokalnih in krajevnih cest in ostalo).

2.3.4. Električno omrežje

1. Daljnovid 2 x 110 kV ETP Primskovo - RTP Žlato polje, 2,5 km

Gradnja daljnovoda je potrebna zaradi dvostranske povezave treh RTP in zaključuje tzv. kranjsko zanko. Zgraditev, ki je bila predvidena v letu 1972, je bila odložena zaradi zapletov s traso avtoceste in zaradi pomanjkanja sredstev. Daljnovid bo zgrajen za napetost 110 kV, v vmesnih obdobjih pa bo služil za prenos energije 10 in 20 kV napetosti.

2. Daljnovid 2 x 110 kV RTP Žlato polje - RTP Naklo 6,0 km

Z izgradnjo tega daljnovoda bo zaključena tzv. kranjska zanka 110 kV, s čimer bo omogočeno dvostransko napajanje RTP Kranj iz RTP 220/110 kV Kleče in bodoče RTP x/110 kV Naklo.

3. Rajonska trafopostaja 110/10 kV Primskovo - Kranj

Na vzhodnem delu mesta Kranja je v teku intenzivna gradnja stanovanj in industrijskih objektov. Zato bo v prvi fazi potrebno zgraditi stikalnišča x kV, napajano iz rajonske trafo postaje Labore in rajonske trafo postaje Žlato polje. V letu 1980 bo zgrajeno 110 kV stikalnišče in montiran prvi transformator 20 MVA, 110/10, 20 kV.

4. Rajonska trafopostaja 110/20 kV Visoko

V bodoče bo za območje Visoko, Cerklje, Jezersko in Hrastje potrebno zgraditi novo rajonsko trafopostajo 110/20 kV. V prvem obdobju bo zadoščalo 20 kV stikalnišče, ki bo omogočilo razdelitev omrežja na več izvodov. Napajanje tega razklopišča bo v prvi fazi še iz rajonske trafo postaje Labore oziroma rajonske trafo postaje Primskovo preko transformatorja 35/20 kV, 8 MVA.

2.3.5. PTT omrežja in naprave

1. Telefonsko omrežje

Največja vlaganja so predvidena na območju mesta Kranja, kjer se pojavljajo strnjena naselja stanovanjskih blokov (Planina). Gradnja krajevnega telefonskega omrežja je predvidena tudi na območju krajevnih skupnosti: Besnica, Žabnica, Mavčiče, Senčur, Cerklje, Jezersko, Predvor, Naklo, Goriče in Golnik. Skupna dolžina v telefonskih kablh novozgrajenih omrežij bo znašala 7.140 km.

Da bi se povečalo število spojnih poti med telefonskimi centralami, bodo na nekaterih relacijah montirani zračni samonosilni simetrični kabli, na katere bodo priključene visokofrekvenčne naprave. Tako sodobno povezavo s Kranjem bodo dobile avtomatske telefonske centrale v Predvoru in Voklem. Skupna dolžina telefonskih kablov bo znašala 20 km.

2. Telefonske centrale in prenosni sistemi

Predvidene so razširitve avtomatskih telefonskih central v Kranju, Mavčičah, Zg. Besnici in Žabnici. Telefonske centrale v Predvoru in Naklem, ki se ne dajo več širiti, bodo zamenjane s centralami večjih zmogljivosti in drugega sistema. Na novo bo postavljena telefonska centrala v Voklem.

Istočasno z gradnjo teh kapacitet se bodo gradili tudi novi gradbeni objekti, ki bodo služili tako telefoniji kot poštnemu poslovanju.

Skupna kapaciteta pridobljena z razširitvami in postavitvami novih telefonskih central bo omogočila priključitev 3540 novih telefonskih naročnikov.

Z nabavo in montažo visokofrekvenčnih prenosnih sistemov bo povečano število telefonskih kanalov in s tem zveznih poti med telefonsko centralo v Kranju in telefonskimi centralami v Trziču, Radovljici, Jesenicah, Škofji Loki, Predvoru in Voklem. Skupno povečanje bo znašalo 100 telefonskih kanalov.

3. Telegrafsko omrežje

Avtomatska telegrafska centrala v Kranju bo povečana za 80 teletprinterskih priključkov. Za priključevanje oddaljenih telex naročnikov bodo nabavljeni telegrafski sistemi, ki bodo omogočili priključitev 44 oddaljenih telex naročnikov na centralo v Kranju. Zadovoljene bodo vse potrebe po teletprinterskih priključkih.

4. Poštno omrežje

Predvidena je vsakodnevna poštna dostava v vsa naselja.

3. STANOVANJSKA IZGRADNJA

Potrebe po stanovanjih so stalen spremljevalec družbenega in gospodarskega življenja in razvoja v občini. Obseg gradnje pa bomo morali tudi v bodoče usklajevati z ekonomskimi možnostmi.

Za naslednje srednjeročno obdobje je treba določiti nekatere cilje, da bi hitreje odpravljali primanjkljaj stanovanj, pokrivali tekoče potrebe in izboljšali stanovanjski standard glede na površino stanovanja na prebivalca.

Predvsem je potrebno:

- v okviru samoupravne stanovanjske skupnosti obvladovati vsa področja stanovanjskega gospodarstva in zagotoviti neposreden vpliv delovnih ljudi in občanov na odločanje na tem področju,

- z izvajanjem družbenega dogovora o oblikovanju cen in usmerjeni blokovni gradnji stanovanj po srednjeročnih programih, katerega podpisniki so vsi dejavniki v občini, bo omogočeno vplivati na obseg, kvaliteto in ceno gradnje,

- s samoupravnim sporazumevanjem in dogovorjanjem zagotoviti tudi po letu 1977 izvajanje in združevanje sredstev za usmerjeno gradnjo stanovanj, glede na potrebe in možnosti,

- še nadalje zagotoviti izgradnjo stanovanj s sredstvi solidarnostnega stanovanjskega sklada,

- zagotoviti urbanistično dokumentacijo za vse vrste gradnje in usmerjati tudi gradnjo stanovanj v individualni hiši,

- graditi vsaj 10 stanovanj letno na 1000 prebivalcev,

- s politiko stanarin zagotoviti možnosti za vzdrževanje stanovanj in stanovanjskih hiš ter stimulirati racionalno izrabo stanovanjskega prostora.

V letih 1976 - 1980 bo v občini zgrajenih 3000 stanovanj ali 600 stanovanj na leto. Planirano število stanovanj pa bo možno zgraditi, če se bodo delavci v temeljnih organizacijah združenega dela in delovni ljudje v samoupravnih skupnostih s samoupravnim sporazumom dogovorili, da bodo po letu 1977 izločali za stanovanjsko gradnjo najmanj 6 - 8 %, da bodo sredstva združevali v poslovni banki in obsegu, dogovorjenem s samoupravnim sporazumom v letih 1978 in dalje, potem ko preneha veljavnost sedanjega samoupravnega sporazuma.

V obdobju do leta 1980 sedanjega stanovanjskega primanjkljaja ne bo možno odpraviti, težiti pa bo za tem, da bi se leta zmanjšal. Ob koncu leta 1977 bo znašal stanovanjski primanjkljaj ca. 2000 stanovanj, v kolikor ne bomo bistveno zmanjšali mehanični priliv prebivalstva. Zakaj primanjkljaj, smo se odločili pri sprejemanju srednjeročnega programa stanovanjske gradnje v letih 1973 - 1977.

V organizirani, usmerjeni blokovni gradnji bo pretežni del na novo zgrajenih stanovanj na območju mesta Kranja. V vsem srednjeročnem obdobju in tudi po letu 1980 se bo blokovna stanovanjska gradnja izvajala na vzhodnem predelu mesta Kranja - Planina. Vložena sredstva v infrastrukturo omogočajo tako obliko gradnje le na tem območju. Nekaj najemnih stanovanj pa bi morali zgraditi še na Golniku, Senčurju, Cerkljah, Naklem, Predvoru, predvsem za potrebe prosvetnih in vzgojnih kadrov, zdravstvenega osebja, delavcev ljudske milice in tudi za občane, ki imajo pogoje za pridobitev stanovanja, katerih gradnjo financira solidarnostni stanovanjski sklad, pa tudi najemna stanovanja za delavce v gospodarstvu na omejenih območjih.

Pri programiranju stanovanjske gradnje moramo težiti k čim racionalnejši izrabi zemljišča, zato bo v blokovni gradnji zgrajenih ca. 70 % planiranih stanovanj, v zasebni gradnji individualnih hiš pa 30 %.

Zasebna gradnja bo imela družbeno podporo, če se bo le-ta izvajala organizirano v kompleksih, določenih z zazidalnim načrtom po urbanističnih načrtih večjih naselij in urbanističnem programu občine.

Z realizacijo stanovanjske gradnje v obdobju 1971 - 1975 in planirano izgradnjo v letih 1976 - 1980 se bo stanovanjski standard glede površine, ki odpade na prebivalca (ob popisu 1971 je znašal 17,2 kv. m na prebivalca), še izboljšal, posebno v najemnih stanovanjih družbene lastnine, koder je znašal ob popisu 1971 14,92 kv. m.

V občini Kranj je sedaj ca. 17200 stanovanj, od tega ca. 26 % družbenih in 74 % zasebnih. Glede na tolikšno število stanovanj in vrednost, še posebno družbenih stanovanj, katerih današnja vrednost znaša ca. 1.000.000.000,00 din, je potrebno posvetiti vso skrb in pozornost vzdrževanju in obnavljanju stanovanj in stanovanjskih hiš. To bo možno le, če bomo z izvajanjem poli-

tike stanarin zagotoviti potrebno materialno osnovo za vzdrževanje hiš in stanovanj.

V obdobju 1976–1980 je treba v občini odstraniti vsa, za bivanje neprimerna stanovanja ter proučiti možnost postopne revitalizacije stanovanjskih hiš v središču mesta Kranja.

Z ustreznim politiko v kmetijstvu, turizmu in drugih dejavnostih pa je treba obnoviti in zagotoviti obnavljanje stanovanjskega fonda v goratih predelih občine.

Vrednost planiranih stanovanj po današnjih cenah se predvideva 1.080.000.000 dinarjev. Ca. 60 % potrebnih sredstev bi morali zagotoviti iz prispevka iz bruto osebnih dohodkov, razlika 40 % pa se planira iz drugih virov, pri čemer so največji deleži sredstva, delo in material zasebnikov.

Tako bomo stanovanjsko gradnjo v nadaljnjem obdobju izvajali v obsegu, ki ustreza materialnim možnostim, gibala pa se bo iznad povprečja v SR Sloveniji.

Prizadevati si je treba, da bomo gradili stanovanjska naselja z vsemi spremljajočimi objekti, tako za potrebe družbenih dejavnosti, kakor osnovne preskrbe in druge spremljajoče objekte. Zato bo potrebno zagotoviti stalne vire sredstev, da bi izgradnja takih objektov bila vzporedna z gradnjo stanovanj.

Na navedenih izhodiščih družbeno-ekonomskega razvoja občine v letu 1976–1980 je treba izoblikovati konkretni in usklajeni srednjeročni program stanovanjske graditve, katerih osnova morajo biti programi temeljnih organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij.

Odločen dejavnik pri realizaciji programa stanovanjske graditve v občini bodo delovni ljudje in občani, organizirani v samoupravni stanovanjski skupnosti, ki bodo upravljali s sredstvi in jih usmerjali in se zavzemali za racionalizacijo graditve.

4. DRUŽBENE DEJAVNOSTI

4.1. Otroško varstvo

Da bi odpravili deficite na področju predšolske vzgoje in varstva otrok oziroma poskrbeli za razvoj varstva matere, otroka in družine in tako postopno ustvarjali vsem otrokom vsaj podobne pogoje za start v življenje, skupnost otroškega varstva Kranj predvideva, da bo sama in v sodelovanju z drugimi interesnimi skupnostmi v občini, organizacijami združenega dela, družbenopolitičnimi skupnostmi in drugimi samoupravnimi organi poskrbela, da bo obsežen splet nalog, ki jih nalaga ustava, uresničila v največji meri.

Med neposredne naloge, ki čakajo skupnost otroškega varstva Kranj v prihodnjem obdobju, sodijo:

- spremljanje družinske zakonodaje v korist majhnih otrok in zaščite materinstva z namenom, da se zakonodaja izpopolni v tem smislu, da bi bili otroci čimbolj zaščiteni ne glede na socialni in prostorski položaj,

- zagotovitev ustreznega varstva in nege otroka v najbolj ugodni dobi (otroci do 3. leta starosti) z vsemi možnimi oblikami, predvsem s podaljšanim porodniškim dopustom in usmerjanjem varstva v drugih družinah,

- usklajevanje otroških dodatkov in denarne pomoči ob rojstvu otroka z gibalnim cen osnovnih življenjskih potrebščin in razširitev kroga upravičencev.

- večja pomoč otrokom, ki so težje razvojno prizadeti in

- razvijanje dejavnosti za varstvo in vzgojo otrok.

Pri razvijanju dejavnosti za varstvo in vzgojo otrok je v naslednjih letih treba doseči, da bodo vsi otroci, ki so nujno potrebni varstva, v organizirano varstvo zajeti. Do leta 1980 naj bi bilo v predšolsko varstvo v Kranju vključenih okrog 17 otrok na 100 zaposlenih žena oziroma 30 % vseh otrok v občini. V ta namen naj bi v naslednjih petih letih zgradili nove prostorske zmogljivosti še v tistih predelih občine, kjer je potreba po varstvu in vzgoji največja (Planina, Predvor, Primskovo in Mavčiče). Treba bo urediti tudi vsa otroška igrišča ob vrtcih in v naseljih.

V prihodnjem petletnem obdobju moramo vzgojno-varstvena zavoda Kranj in Golnik ter oddelek predšolskega varstva pri osnovnih šolah postopoma preoblikovati v centre za varstvo in vzgojo vseh predšolskih otrok na njihovem območju. V njihovem okviru naj bi se:

- postopno organizirala celoletna mala šola za vse šestletne otroke,

- organizirale občasne dejavnosti za vse otroke, stare nad tri leta (delo z otroki na otroških igriščih, telesna vzgoja v telovadnicah VVZ in OŠ, letovanje in razne druge interesne dejavnosti s poudarkom na izobraževanju),

- organiziralo popolno zdravstveno varstvo varovancev,

- organiziralo vzgojno svetovanje staršem,

- organiziralo vzgojno svetovanje in izobraževanje družin, ki bodo pod vodstvom VVZ pripravljene prevzeti v varstvo otroke od 0–3 let starosti,

- še naprej razvijalo diferencirano plačevanje oskrbnin tako, da po eni strani varstvo otrok v VVZ in varstvenih družinah ne bo prizadelo možnosti za preživljanje otrok v družini, po drugi strani pa, da bodo družbena sredstva čim bolj smotrno porabljena.

Skupnost otroškega varstva Kranj se bo za izpolnitev naštetih neposrednih nalog, to je za financiranje redne dejavnosti, razširjene dejavnosti in investicij, poleg angažiranja lastnih sredstev, dogovarjala z izobraževalno skupnostjo in drugimi, ki so za razvoj vzgojno-varstvene dejavnosti soodgovorni.

Po predvidevanju naj bi se finančna sredstva skupnosti otroškega varstva gibala v dosedanjih okvirih. V nalogah naštetih investicij naj bi pokrili delno iz združenih sredstev v okviru programa gradnje družbenih objektov v krajevnih skupnostih, delno pa z razpoložljivimi lastnimi sredstvi. Računati bo treba s tem, da bo morala skupnost v vedno večji meri svoja sredstva namenjati za redno in razširjeno vzgojno-varstveno dejavnost v občini.

Pri programiranju nalog ne bi smeli zanemariti skrbi za kader. Širitev prostorskih kapacitet, sedanja delno nestrokovno zasedena delovna mesta in drugačna vsebina bodočega dela bo terjala precej novega kadra, ki ga bo tudi vnaprej treba pridobivati s štipendiranjem in drugimi oblikami (ureditev osebnih dohodkov in ureditev stanovanjske politike).

Ker je skupnost otroškega varstva zadolžena za celotni razvoj otroškega varstva, mora skrbeti tudi za vrsto nalog, ki jih izvajajo druge samoupravne interesne skupnosti. Zaradi tega se bo povezovala s samoupravnimi interesnimi skupnostmi na področjih, ki so opredeljena v programu skupnosti otroškega varstva.

4.2. Vzgoja in izobraževanje

Srednjeročni načrt razvoja vzgoje in

izobraževanja za obdobje 1976–1980 vsebuje v bistvu nadaljevanje vseh začelih nalog, ki imajo trajnejši značaj s tem, da bomo morali dati poseben poudarek naslednjim:

- okrepiti vlogo in pomen šolstva v združenem delu kot dela družbene reprodukcije,

- hitreje in tesneje povezovati šolstvo z gospodarstvom ter nadalje uveljavljati svobodno menjavo dela,

- utrjevati samoupravne odnose in delegatski sistem,

- povezovati se in sodelovati z drugimi interesnimi skupnostmi v občini in republiki,

- krepiti materialno osnovo vzgoje in izobraževanje (vključno z investicijami),

- ustvarjati pogoje za uvedbo celodnevni osnovnih šol,

- problematiki srednjega in visokega šolstva,

- družbenemu izobraževanju,

- kadrovske problematiki področja v odvisnosti od splošnih razmer v šolstvu,

- idejnosti učnovzgojnega dela,

- ukrepom socialne politike.

Osnovne smernice razvoja opredeljujejo v letu 1974 sprejeti družbeni dokumenti, s katerimi je za daljšo dobo začrtana razvojna pot vzgojnoizobraževalnega področja. Z njimi je hkrati opredeljen družbeno-ekonomski položaj te dejavnosti in nove organizacijske zasnove kot tudi temeljna načela za vsebino in metode dela. Zato je treba v naslednjem obdobju vztrajati na sprejetih stališčih in jih sistematično ter celovito izvajati. Izhajajoč iz gospodarskih razmer občine pa je pri nadaljnjem razvoju šolstva predvsem pomembno terjati več usmerjenosti v potrebe temeljne organizacije združenega dela tako, da bi bili končni izobrazbeni produkti v skladu z razvojnimi programi posameznih dejavnosti. Večje povezovanje med izobraževanjem in gospodarstvom pa istočasno predpostavlja več načrtnosti na obeh področjih. Le na ta način bo uresničeno ustavno načelo o svobodni menjavi dela in zagotovljen enak družbeno-ekonomski položaj delavcev v prosveti in delavcev v drugih organizacijah združenega dela.

Smotri, ki jih želimo uresničiti na področju vzgoje in izobraževanja v prihodnje, zahtevajo razvite samoupravne odnose. Samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje morata postati najpogostejša pot za uresničevanje skupnih ciljev in za skladen razvoj vseh dejavnosti. Zato si bo interesna skupnost za izobraževanje prizadevala okrepiti že izoblikovano samoupravna razmerja in se še tesneje povezati z vsemi dejavniki v družbenem okolju ter v krajevnih skupnostih. Programi dela in financiranja vzgoje in izobraževanja bodo morali biti priznani s strani temeljne organizacije združenega dela in krajevne skupnosti ob aktivni in odločujoči vlogi delovnih ljudi in občanov. Zato bodo morali programi upoštevati potrebe in zahteve združenega dela, kakor tudi njegove ekonomske zmogljivosti. Te zahteve bodo lahko uresničene preko delegacij in delegatske skupščine. Zato bo trajna naloga delegatski sistem še naprej razvijati in utrjevati.

Izobraževalna skupnost ne bo mogla uveljaviti svojih smotrov, če ne bo tesno sodelovala, usklajevala svoje delo in uresničevala nekatere cilje širšega družbenega pomena v sodelovanju z drugimi samoupravnimi interesnimi skupnostmi v občini in republiki. Ob tem bo potrebno razmejiti pristojnosti s skupnostjo otroškega varstva glede financiranja osnovne dejavnosti vzgojnovarstvenih ustanov za predšolske otroke in razčistiti še nekatere vprašanja finančnega značaja, ki zadevajo obe skupnosti. Pomembno je tudi sodelovanje s samoupravno stanovanjsko skupnostjo kot tudi z drugimi občinskimi interesnimi skupnostmi v zadevah osebne in druž-

benega standarda občanov. Sodelovanje na ravni republike pa se bo v pretežni meri nanašalo na solidarno zagotavljanje pogojev za enakomerni razvoj osnovnega šolstva. Tesnejše sodelovanje med občinskimi samoupravnimi interesnimi skupnostmi bo omogočila ustanovitev skupne strokovne službe, kar naj bi se uresničilo s 1/1-1977.

Med konkretnimi nalogami izobraževalne skupnosti je treba postaviti v ospredje ureditev položaja šolstva v družbenoekonomskem pogledu, sicer se bomo kaj kmalu soočili z nepremagljivimi kadrovskega problema v šolstvu. Ustvarjeno politično vzdušje omogoča sorazmerno hitro in učinkovito reševanje ključnih problemov kadrovanja, nastalih v preteklem obdobju. Ob dejstvu, da kadra primanjkuje in da bodo potrebe vedno večje (povečanje prostorskih zmogljivosti, uvedba celodnevne šole), se je treba naloge lotiti akcijsko. Učiteljem je treba izboljšati materialni in socialni položaj, v okvir katerega sodi tudi stanovanjsko vprašanje. Slednje bo treba reševati skupaj s stanovanjsko skupnostjo in z združenim nastopom šolskih zavodov pri najemanju stanovanjskih kreditov. Vzporedno bo potekalo bolje organizirano in vsebinsko obogateno poklicno usmerjanje mladine v prosvetno stroko. Pri tem bodo imele vidno vlogo strokovne službe v šolah ob nepogrešljivem sodelovanju staršev. Potrebno bo povečevati število kadrovskega štipendij izobraževalne skupnosti v skladu z ugotovljenimi potrebami. Kadrovska komisija in komisija za štipendije morata tekoče spremljati kadrovska gibanja v prosveti in dajati pobude za ustrezno ukrepanje. S kandidati za učiteljski poklic bo potrebno vzdrževati stike in doseči, da vztrajajo v svoji poklicni usmeritvi.

Vzporedno bomo okrepili prizadevanja za večjo idejnost na področju vzgoje in izobraževanja, saj uresničevanje temeljnih družbenih vzgojnoizobraževalnih smotrov in družbene funkcije šole lahko temeljita le na marksističnih znanstvenih osnovah. Zato je potrebno izboljšati strokovno ravnen učiteljev družboslovnih predmetov, v okviru katerih bo marksizem postal osnova izobraževanja. Še naprej bo treba poglobljati enotno idejno socialistično samoupravno usmeritev učiteljev kot pomembnih nosilcev vzgojnih vplivov. Učitelji naj bi še nadalje razvijali znanstveni pogled na svet, spoznavali sodobne dosežke pedagoške in drugih znanosti in si prizadevali za novo kvaliteto in vsebino vzgoje in izobraževanja.

Da bi oblikovali tak lik prosvetnega delavca, bomo morali v bodoče še bolj skrbeti za njegovo strokovno in družbenopolitično rast in ga z raznimi oblikami družbenega izobraževanja usposabljanja za uresničevanje družbeno angažirane samoupravne socialistične šole.

V procesu razvoja dejavnosti ter družbene preobrazbe vzgoje in izobraževanja moramo imeti pred seboj vedno isti cilj: izobraziti in vzgojiti vse naše otroke. Z vzgojo bomo začeli že v predšolski dobi, bodisi v okviru zavodov za dnevno varstvo otrok ali v mali šoli, ki mora zajeti vse otroke pred vstopom v osnovno šolo. Nadaljevali bomo tudi s testiranjem šolskih novincev, v pouk pa uvajali vse inovacije, ki ga posodablja in bogatijo. Dosledno je treba uresničevati smoter, da bodo vsi učenci enakih psihofizičnih sposobnosti imeli enake minimalne možnosti za učenje na vseh stopnjah šolanja, ki jih lahko ustvarimo s solidarnostjo in s primernimi socialnimi akcijami. Za nadaljnje izboljšanje učnih uspehov bo potrebno več dopolnilnega dela s slabimi učenci in več oddelkov podaljšane bivanja, kjer bo učencem nudena strokovna pomoč. Razvijali bomo še naprej izvenšolske dejavnosti, ki imajo izreden

Za naraščanje obsega in kakovosti izobraževanja bo izobraževalna skupnost potrebovala večja materialna sredstva. Do leta 1980 bomo imeli v občini okoli 9000 šoloobveznih otrok, povečal se bo šolski prostor, nekaj osnovnih šol pa bo prešlo na celodnevni pouk. Taka realna predvidevanja zahtevajo povečanje deleža sredstev za vzgojo in izobraževanje v narodnem dohodku občine, če bomo hoteli imeti uspešno in učinkovito šolstvo in varstvo.

Ob predvideni rasti sredstev na področju vzgoje in izobraževanja bo izobraževalna skupnost v občini mogla pokriti le obseg dejavnosti šolskega leta 1975/1976, za vso ostalo razširjeno dejavnost in nove naloge, ki jih prevzema v skladu s svojo družbeno vlogo ali zakonskimi normativi, se bomo v okviru družbenopolitične skupnosti dogovorili o drugih dodatnih virih financiranja.

Če se v naslednjem petletnem obdobju ne predvideva sistemska rešitev financiranja investicij v osnovno šolstvo, bodo z združenimi sredstvi amortizacije deloma sanirane podružnične šole v Zalogu, na Olševku in usposobljen prizidek osnovne šole »Stane Žagar« na Plačini. Šole na Primskovem in na Planini bodo zagotovljene v okviru programa gradnje družbenih objektov v krajevnih skupnostih iz sredstev družbenega dogovora. Nadzidava osnovne šole na Kokrici bo realizirana, v kolikor se bo za potrebna sredstva povečala prispevna stopnja v okviru sredstev izobraževalne skupnosti.

Vsebinske ukrepe na področju vzgoje in izobraževanja v občini bodo spremljale nekatere organizacijske spremembe. Že s šolskim letom 1976/77 bodo preselani še preostali učenci (8) s Šenturske gore v matično šolo Cerklje in bo s tem začasno prekinjen pouk na omenjeni podružnični šoli, saj bodo učenci imeli na centralni šoli boljše pogoje za učno-vzgojno delo. Spremenila se bo mreža in šolski okoliš kot posledica izvajanja programa gradnje družbenih objektov in povečanja šolskega prostora. Med organizacijske in hkrati vsebinske premike posebnega pomena štejemo uvedbo celodnevnega pouka na še nekaterih osnovnih šolah po programu Zavoda za šolstvo, čeprav v prvih letih srednjeročnega obdobja ne pričakujemo širšega uvajanja celodnevni šol, ker za to ne bodo dani potrebni pogoji.

S postopnim uresničevanjem preobrazbe srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje lahko pričakujemo organizacijske in vsebinske spremembe tudi v srednjem šolstvu, kar bo omogočilo večji vpliv združenega dela na programe usmerjenega izobraževanja in na vzgojo ustreznih profilov kadrov.

Postopoma se bodo začeli reševati tudi prostorski problemi srednjega šolstva, ki so že nekaj let v ospredju. Začela se bo gradnja centra srednjih šol na Zlatem polju po že pripravljeni dokumentaciji. Viri financiranja sicer niso v celoti opredeljeni; del potrebnih sredstev bo zagotovljen z družbenim dogovorom o financiranju programa gradnje družbenih objektov v krajevnih skupnostih.

Visoka šola za organizacijo dela bo v naslednjih letih dokončno oblikovala računalniško usmeritev na II. stopnji, uvedla podiplomski študij in povečala število slušateljev. Za tako predviden razvoj bo šola nujno potrebovala bistveno več kadra, predvsem pa primeren šolski prostor.

Nekaj pomembnejših nalog nas čaka na področju družbenega izobraževanja, ki ga moramo bolj kot doslej vključiti v sistem vzgoje in izobraževanja. Vsi sprejeti politični dokumenti so poudarili izjemni značaj tovrstne dejavnosti in opredelili perspektivne naloge na tem področju. Vsekakor bo potrebno zagotoviti več sistematike v družbenem izobraževanju, okrepiti regionalno povezanost pri izvajanju programov delavskih univerz, skleniti druž-

benega izobraževanja. Konkretno nalogo izobraževalne skupnosti v tej zadevi so, da v okviru globalnih sredstev izdvoji več denarja za financiranje programov Delavske univerze, vključno z usposobitvijo kadrov za izvajanje programov družbenega izobraževanja. Naloga širše občinske skupnosti pa bo, da postopoma rešuje prostorsko problematiko Delavske univerze v okviru predvidenega centra srednjih šol in ji v še večji meri omogoči organizacijo izobraževanja ob delu.

4.3. Raziskovalna dejavnost

Izhodišče programa raziskovalne dejavnosti za obdobje 1976-1980 je dosežena stopnja razvoja in spoznanja, da je raziskovalna dejavnost nepogrešljiva za nadaljnji in hitrejši razvoj družbene skupnosti, da je družbeno pomembna stvar, ki odločujoče vpliva na hitrejšo rast proizvodnje materialnih dobrin, razvoj družbenih dejavnosti, kakor tudi na napredek pri oblikovanju socialističnih družbenih odnosov.

Za razvoj raziskovalne dejavnosti bo skrbela raziskovalna skupnost. Njene naloge in cilji so:

- ugotavljati in oblikovati skupne interese po raziskovalni dejavnosti v občini ter usmerjati raziskovalne pobude,
- sodelovati pri oblikovanju raziskovalne politike in programa področnih in republiške raziskovalne skupnosti,
- sodelovati pri načrtovanju družbeno-ekonomskega razvoja občine,
- organizirati in pospeševati samoupravno sporazumevanje ter sodelovati pri sklepanju družbenih dogovorov na področju raziskovalnih dejavnosti,
- spodbujati in skrbeti za uporabo rezultatov znanosti v proizvodni in družbeni praksi,
- spodbujati novatorstvo in izumiteljstvo,
- skrbeti za informiranost o raziskovalnem delu, popularizacijo znanosti in spodbujati družbene akcije, ki podpirajo ustvarjalnost delavcev v združenem delu.

Raziskovalna dejavnost v občini je bila do nedavna prepuščena izključno delovnim organizacijam. Z ustanovitvijo raziskovalne skupnosti občine Kranj pa so nastali pogoji, da se raziskovalna dejavnost poveže tudi na nivoju občine. Obenem so bili ustvarjeni pogoji, da bodo neposredni proizvajalci kot financerji raziskovalne dejavnosti dobili preko občinske raziskovalne skupnosti večji vpliv na porabo sredstev za raziskovalno dejavnost ter program raziskovalnih nalog. Kaže se tudi potreba po večji povezavi z raziskovalnimi skupnostmi občin gorenjske regije, saj so mnoge raziskovalne naloge širšega, regijskega značaja. Zato bo skupnost pobudnik take povezave.

Pobudnik raziskovalnih nalog so bile doslej predvsem delovne organizacije na področju kemične, elektrotehnične in tekstilne industrije, zdravstva, zgodovine, organizacije dela, kmetijstva, vodnega gospodarstva in turizma. V srednjeročnem obdobju predvidevamo navedene delovne organizacije 56 raziskovalnih nalog, v pretežni meri ozko povezanih z osnovno dejavnostjo delovne organizacije.

Poleg tega predvidevamo, da bi bilo v naslednjem srednjeročnem obdobju potrebno opraviti še raziskovalne naloge, na katerih je zainteresirana občinska ali širša družbena skupnost in to na področju prostorskega planiranja, integracijskih procesov, intenzifikacije zaposlovanja, zaposlovanja delovno manj zmognih oseb, varstva pri delu, socialne politike, vsebine in organizacije življenja mladine v prostem času,

na preobrazbo podeželja, raziskav masovnih kroničnih obolenj, zaščite in sanacije okolja, razvoja kmečkega turizma, delavskega turizma ter marketinga na področju turistične propagande in informacijske službe.

Raziskovalna skupnost si bo prizadevala, da se raziskovalne teme, ki se kažejo kot obča družbena potreba, vključijo v program Raziskovalne skupnosti Slovenije. Pri temah lokalnega značaja bo dana prednost tistim, ki izhajajo iz nalog srednjeročnega načrta občine Kranj in so za njegovo realizacijo pomembne. Za slednje si bo skupnost prizadevala zainteresirati vse prizadete činitele in najti sofinancerje. Poleg tega si bo prizadevala angažirati raziskovalce, ki delajo na območju občine in jih povežati v klub raziskovalcev.

Nosilci razvoja morajo načrtovati realizacijo svojih razvojnih projektov na osnovi predhodnih raziskav, pri čemer bodo dajali prednost domači inovacijski dejavnosti; OZD morajo razvojno-raziskovalno delo obravnavati kot sestavni del združenega dela in ga morajo načrtovati kot strošek.

Skupnost si bo prizadevala, da se bodo v prihodnje podeljevale nagrade občine Kranj tudi za uspehe na raziskovalnem področju, ki so izredno pomembni za družbenoekonomski napredek v občini.

4.4. Kultura

Kultura je eden izmed pomembnih dejavnikov za uspešen razvoj socialistične družbe in splošnega napredka, vsestranskega razvoja osebnosti in odnosov, zato bo potrebno bolj kot doslej spodbujati napredno ustvarjalnost na vseh področjih kulturnega življenja. Pri tej nalogi bo treba še posebej spodbujati tiste napore, ki bi v največji meri pripomogli k oblikovanju socialistične osebnosti mladega človeka. Vsa prizadevanja bodo usmerjena tako, da bo postalo življenje delovnega človeka kulturno bogatejše ter da bo napredna kultura postala njegova potreba.

Da bi čimbolj približali kulturo delovnemu človeku, bo potrebno v strokovnih centrih kulturne skupnosti povezati profesionalne in amaterske kulturne delavce in z novimi oblikami približati kulturo delavcu, da bi jo bolje razumel, sprejel kot svojo in postal pobudnik kulturnih dogajanj.

Z izboljšanjem kriterijev za vrednotenje delovnih programov posameznih kulturnih dejavnosti bo izboljšano tudi spremljanje izvajanja in uresničevanja programov, kar se bo odražalo v pogodbenih odnosih.

Kulturna skupnost si bo prizadevala, da bodo vse poklicne kulturne institucije in ZKPO s svojim delovanjem širili in pospeševali splošno izobraževanje med delovnimi ljudmi in obenem omogočali svojim delavcem izobraževanje ob delu. S smotrnejšo kadrovsko politiko bo potrebno skrbeti za usposabljanje tako poklicnih kot tudi amaterskih kadrov. Posamezne kulturne dejavnosti bo potrebno vključevati v slovenski kulturni prostor, predvsem v regiji.

Zveza kulturno prosvetnih organizacij se bo preko društev in samostojnih skupin še bolj povežala s krajevnimi organizacijami SZDL, da bi kulturna dejavnost postala sestavni del programa delovanja in aktivnosti vseh organizacij v krajevni skupnosti.

Investicijska politika na kulturnem področju ni le stvar kulturne skupnosti, ampak resen problem družbenopolitične skupnosti in vseh, ki uporabljajo prostore, kjer se odvija kulturno življenje. Predvsem

na podeželju so to družbeni prostori, ki jih uporabljajo vse organizacije v kraju. Glede na to bi morali sredstva v te namene prispevati vsi zainteresirani, kajti kulturna skupnost ne bo mogla pokriti investicijskih potreb v občini v okviru prispevne stopnje. V ta namen je treba izdelati program adaptacij in gradnje objektov iz sredstev, ki se bodo združevala za potrebe krajevnih skupnosti.

Sistemsko je treba rešiti problem združevanja sredstev za investicijske potrebe na področju kulture, oz. se v okviru družbenopolitične skupnosti dogovoriti za druge dodatne vire financiranja, ker bodo le tako lahko postopno sanirani kulturni domovi oz. družbeni prostori v krajevnih skupnostih, zaključena adaptacijska dela v Prešernovem gledališču (pred tem je treba naročiti načrt za oder) ter omogočeno normalno delo knjižnični in glasbeni dejavnosti.

S posredovanjem knjige, ki bo bralca duhovno obogatila in strokovno izpopolnjevala, bo potrebno še nadalje vplivati na njegov okus, preko knjižničarskega centra poskrbeti za boljše povezanost med Osrednjo knjižnico in šolskimi knjižnicami ter knjižnicami pri vzgojno-varstvenih zavodih in v delovnih organizacijah; z uvedbo bibliobusne mreže pa bi največ pripomogli k zmanjšanju razlike med mestom z bogato knjižnično tradicijo ter kraji brez te tradicije.

Osrednja knjižnica mora v načrtovanem obdobju dokončno prerasti v tip splošno izobraževalne knjižnice II. kategorije. V zvezi s temi prizadevanji bo izposoja v vseh oddelkih knjižnice do leta 1980 narasla na 340.000 zvezkov letno oz. za 36 %.

V preurejenih prostorih v Delavskem domu bo oddelek za odrasle bralce dal večino knjig v prost pristop bralcem. Razpoložljivi sklad se bo povečal za približno 43.000 zvezkov. Oddelek za mlade bralce se bo preselil v sedanje prostore oddelka za odrasle bralce.

V prihodnjem obdobju bi bilo potrebno poleg treh že obstoječih knjižnic VI. kategorije ustanoviti vsaj še dve taki knjižnici, in sicer v krajih, kjer bo za to največ pogojev (Čerklje, Predoslje, Korkrica, Goriče, Žabnica).

Težnje delovnega človeka po kvalitetnih dramskih, lutkovnih in ostalih prireditvah bo potrebno zadovoljiti z idejno neoporečno repertoarno politiko, ki jo morajo zasledovati vse dramske družine v občini in osrednja gledališka hiša v Kranju. Preko gledališkega centra bo mogoče skrbeti za strokovno usposabljanje režiserjev in igralcev, dramske družine pa bodo dobile ustrežnejšo strokovno pomoč.

Redna dejavnost Prešernovega gledališča zajema predvsem tri najvažnejše naloge, in sicer: organizacijo gostovanj, skrb za domačo gledališko družino in skrb za mladinsko gledališko dejavnost. Za uresničevanje omenjenih nalog bo potrebno v prihodnjem obdobju izvesti ukrepe, ki jih načrtuje kulturna skupnost.

Večja družbena skrb bo posvečena kvaliteti rasti obstoječih ljubiteljskih vokalnih in instrumentalnih skupin in njihovi številni okrepitvi. Ena pomembnih nalog na tem področju je kvalitetno strokovno usposabljanje dirigentov in zborovodij ter skrb za ustrezno nagajevanje njihovih del. Dejavnost glasbene mladine moramo podpreti ter omogočiti še večjo množičnost in kvaliteto tega gibanja. Posebno pozornost bo potrebno posvetiti glasbenemu izobraževanju mladih tako v šolah kot tudi v delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih. Glasbena šola bo morala v svoj program vključiti izobraževanje mladih pihalcev za potrebe godbe. Ena izmed oblik izobraževanja bodo koncerti za mladino, združeni z razlago in pojasnili.

V preurejeni koncertni dvorani Delavskega doma bo organiziran glasbeni abon-

ma, komorni koncerti pa bodo poživljali otvoritve posameznih razstav.

Doseči vpliv v programski usmerjenosti kinematografskega podjetja je naloga, ki bi jo morali uresničiti, ker bodo le tako delovni ljudje lahko gledali dober film. Druga pomembna naloga tega področja pa je filmska vzgoja, zlasti mladih obiskovalcev (filmsko gledališče). Tudi v prihodnjem obdobju bo posvečena skrb filmskim in foto amaterskim skupinam. Vsaki dve leti bo organiziran mednarodni festival športnih in turističnih filmov.

Pri proučevanju materialne in duhovne kulturne dediščine bosta imeli prednosti področji delavskega gibanja in NOB.

Na vseh področjih muzejske in galerijske dejavnosti pa bo potrebno večjo skrb kot doslej posvetiti odpiranju muzeja nazven. Potrebno bo najti stik z delovnimi organizacijami in jim posredovati v obliki likovnih in tematskih razstav našo preteklost in ustvarjalnost sedanjega časa. Odrprtost muzeja se bo morala odražati tudi v predavanjih v muzeju in izven njega, saj ima muzej zbranega veliko slikovnega gradiva.

V nekaterih središčih zunaj mestnega območja bo potrebno najti ustrezne prostore za postavitev razstav, ki bi muzejsko in galerijsko dejavnost približale odmaknjenim krajem. Podobna prizadevanja bodo usmerjena tudi v organizacije združenega dela in šole.

Akcije po posameznih področjih so zajete v programu skupnosti.

V okviru gorenske regije bo potrebno doseči nov ustrežnejši dogovor o sofinanciranju temeljne dejavnosti zavoda za spomeniško varstvo, ki naj bi temeljil na številu spomenikov v posamezni občini. Posebno skrb in obravnavo zaslužijo prvorazredni spomeniki, ki po svojem pomenu in kvaliteti presegajo lokalni in regionalni značaj. V zvezi z registriranimi spomeniki I. kategorije bo zavod pripravil prednostni program akcij za njihovo ohranitev, sanacijo, revitalizacijo in spomeniško predstavitev, ki bodo potrjene s programom skupnosti.

Stalna naloga arhivske službe je predvsem ugotavljanje, urejanje in obdelava arhivskega gradiva. Popularizaciji arhivskega gradiva naj služijo tudi objave gradiva in na podlagi gradiva izdelani krajši zgodovinski prikazi v tovarniških glasilih. Objaviti bo treba vodnik po gradivu, ki ga je zbral arhiv. Poseben poudarek bo dan raziskovanju krajevne zgodovine na podlagi arhivskega gradiva.

Dejavnostim, ki so razvite v okviru Centra za estetsko vzgojo pri Zvezi kulturno prosvetnih organizacij, bo treba najti ustrežnejšo organizacijsko obliko.

4.5. Telesna kultura

V prihodnjem srednjeročnem obdobju bodo zaradi dosedanjega zaostajanja v zagotavljanju materialnih pogojev za področje telesne kulture in zaradi novih potreb, porajajočih se ob povečanju števila občanov vseh starostnih stopenj, vključenih v telesnokulturne dejavnosti, potrebna mnogo večja vlaganja in prizadevanja v to področje, če se hočemo izogniti zaostajanju telesne kulture za drugimi dejavnostmi.

Povečati se mora učinkovitost telesne vzgoje v šolah in vzgojno-varstvenih zavodih, da bi odpravili negativne učinke enostranskih in statičnih obremenitev, katerim je izpostavljena šolska mladina. Zato je treba še naprej ustvarjati ustrezne objektivne pogoje, zlasti minimalne pogoje za vsakodnevno svobodno, toda od vzgoji-

teljev vodeno športno rekreacijsko, igralno ali tekmovalno dejavnost. Ob vsaki šoli oziroma vzgojno-izobraževalni ustanovi bi bila poleg primernih igrišč potrebna tudi telovadnica. Slehernemu učencu osnovne in srednje šole je potrebno v času šolanja omogočiti udeležbo vsaj na enem enotedenskem smučarskem tečaju. Po letu 1976 ne sme biti v občini nobenega učenca, ki zapuša osnovno šolo, ne da bi znal plavati. Učence z nakazanimi telesnimi hibami in deformacijami je treba dodatno obravnavati v posebni preventivno-kurativni telovadbi. Pri razvijanju telesno kulturne dejavnosti v šolah so izredno pomembna šolska športna društva, ki bodo delovala na vseh šolah. Z organizacijo občinskih šolskih tekmovanj in telesnovzgojnih manifestacij je treba zagotoviti vsakemu učencu od 5. razreda osnovne šole dalje, kakor tudi učencem srednjih šol udeležbo na vsaj enem tekmovanju, pohodu, planinskem izletu ali telesno-vzgojni manifestaciji.

Ob vse večjem zanimanju občanov za športno-rekreacijsko aktivnost lahko pričakujemo hiter porast te dejavnosti. Pomembna je zlasti primerna organiziranost. Potrebne so nove oblike vključevanja občanov v športno rekreacijo kot so: manifestacije, priložnostna tekmovanja, tečaji, TRIM, tekmovanja za značke, izleti, rekreacija na dopustu, »šport v odmoru« itd. Za povečano aktivno športno-rekreacijsko udeležbo delovnih ljudi se morajo zavzeti predvsem same organizacije združenega dela in sindikati, saj jim ni več tuje spoznanje, da je telesna kultura delovnega človeka eden izmed bistvenih dejavnikov pri razvijanju sposobnosti za produktivno delo, za ohranjanje zdravja in povečanje obrambne sposobnosti in pripravljenosti.

V OZD je zato potrebno usmerjati delavce v športno rekreacijo in tekmovalni šport (mlajši) ter takšne dejavnosti tudi organizirati neposredno v okviru delovne organizacije oz. sindikata. V ta namen se OZD povezujejo s telesnokulturnimi dejavniki v KS in občini, večje organizacije pa tudi same organizirajo takšno dejavnost v okviru svojih kadrovskega zmogljivosti. Profesionalni organizator rekreacije je zato v vsaki večji OZD nepogrešljiv.

Poseben interes morajo OZD pokazati tudi pri programiranju in realizaciji izgradnje telesnokulturnih objektov v KS in centralnih objektov v občini, saj so objekti poleg rekvizitov in kadrov osnova za uresničitev omenjenih teženj.

V telesni vzgoji, tekmovalnem športu in športni rekreaciji se bodo tudi v prihodnjem obdobju udeleževali občani predvsem v telesnokulturnih organizacijah, ki delujejo v krajevnih skupnostih. Ob koncu petletnega obdobja 1976-1980 ne sme biti več nobene krajevne skupnosti, kjer ne bi delovala vsaj ena telesnokulturna organizacija.

Samoupravni organi krajevnih skupnosti se morajo bolj kot doslej zavzeti za ustvarjanje ustreznih pogojev za delovanje telesno-kulturnih organizacij na njihovem območju, da občani v njih na najdostopnejši način zadovoljujejo svoje potrebe po tovrstni dejavnosti.

Skladno s porastom števila prebivalcev v občini, deloma pa tudi zaradi ustreznega osveščanja, se bo večalo število članstva v telesnokulturnih organizacijah. Prav tako se bo povečalo število organizacij, kar kažejo tudi tendence v zadnjem letu.

V občini Kranj bomo tudi v prihodnje pospeševali razvoj najrazličnejših oblik telesnokulturnih aktivnosti, od katerih so nekatere z gospodarskega, vzgojnega, tradicijskega, obrambnega in še nekaterih vidikov posebej pomembne. Zato bodo uvrščene v posebno skupino »prioritetnih panog«, katerim bo namenjena poudarjena skrb za množično in kvalitetno razširitev. Športna rekreacija kot vsebinsko samostojna telesnokulturna aktivnost

morala dobiti mesto v vsaki telesnokulturni organizaciji, v vsaki OZD kot v vsaki KS. Le tako bo mogoče vključiti v to dejavnost veliko število delovnih ljudi vseh starostnih kategorij. Največ rekreacijske dejavnosti bo na objektih v krajevnih skupnostih, torej tam, kjer občani živijo. K vključevanju delavcev v rekreacijo pa bodo prispevale odločene deleže same OZD in sindikati, tako da bodo bolj kot doslej pospeševale prosvetljevanje, sodelovale pri organiziranju ter si ustvarile pregled nad rekreativno aktivnostjo delavcev, obenem pa z vso prizadevnostjo spremljale razvoj objektivnih pogojev za to dejavnost v vsej občini. Ne gre pa zanemariti tudi organiziranja medobratnih tekmovanj, izletov, delavskih športnih dnevo, tečajev, dopustov itd. neposredno s strani OZD oz. sindikatov.

Tekmovalni šport kot najbolj zapažena oblika telesnokulturne dejavnosti bo v prihodnjih petih letih napredoval vsaj z enakim tempom kot doslej, pričakovati pa je hitrejši napredek, saj se pretok aktivnih tekmovalcev iz ŠSD v športna društva vse bolj veča. Za aktivne udeležence v tekmovalnem športu bo zagotovljeno ustrezno zdravstveno varstvo. Posebno skrb bodo morali telesnokulturni dejavniki, spričo pričakovanega povečanja obsega tekmovanja, posvetiti racionalizaciji tekmovalnih sistemov, hkrati s tem in tudi zaradi tega pa poglobiti medobčinsko sodelovanje na področju telesne kulture na Gorenjskem.

Problematica strokovnega, organizatorskega in sodniškega kadra bo treba reševati zelo resno, intenzivno in odgovorno. Pomanjkanje kadra je poleg materialnih in nekaterih vsebinskih vprašanj eden najbolj problematičnih činiteljev razvoja. Za ustrezno kadrovsko politiko se morajo zadolžiti predvsem naslednji dejavniki:

Izobraževalna skupnost, za področje šolske telesne vzgoje in ŠSD;

Telesnokulturna skupnost, za področje društvene telesne vzgoje, tekmovalnega športa in športne rekreacije v KS ter za centralne potrebe in

organizacije združenega dela, za športno rekreacijsko dejavnost v lastni sredini.

V zadnjih desetih letih ni bil v občini zgrajen noben športno-rekreacijski objekt, če izzamemo telovadnice in igrišča ob novih osnovnih šolah. Ker so objekti osnovni pogoj za normalen razvoj, je skupščina občine Kranj ocenila, da je potrebno izgradnjo ustreznih športno-rekreacijskih objektov takoj in odločno pospešiti. V ta namen je v program gradnje družbenih objektov v KS v letih 1975-1980, ob drugih družbenih objektih, vključila tudi izgradnjo naslednjih športno-rekreacijskih objektov:

- umetno drsališče,
- strelišče za malokalibrsko puško in pištolo,
- športni park v Šenčurju (nogomet in atletske naprave),
- nogometno igrišče v Naklem,
- asfaltirano ploščad na Jezerškem,
- igrišča za tenis in odbojko na Golniku,
- dvorano 18 x 12 m v Dupljah,
- igrišče za košarko in odbojko ter adaptacijo doma Partizana v Stražišču,
- igrišča pri šolah v Voklem, Besnici, Kokrici, Orehku, Predosljah in Trbojah ter manjše objekte v drugih krajih,

4.6. Zdravstveno varstvo

Številčna rast prebivalstva, ki nakazuje razvojne zahteve, potrebe in možnosti pri uresničevanju zdravstvenega varstva, se v obdobju 1976-1980 ne bo bistveno spreminila.

Število prebivalstva v občini kaže v zadnjih letih 1,3- do 1,4-odstotni prirast, to je ca. 800 prebivalcev letno. Delež prebivalcev, starih 60 let in več, je znašal leta 1975 12,3 % in je tako že prekorčil mejo, od katere dalje šteje mo prebivalstvo kot staro. Tak tip prebivalstva pa vključuje večje število kroničnih degenerativnih obolenj in zato tudi večje zahteve do zdravstvene službe.

Naraščanje števila prebivalstva in njegov prehod v tip starega prebivalstva sta pogojena z vitalnimi dogajanjem, to je visoko rodnostjo (18 do 19 na 1000 prebivalcev), nizko umrljivostjo dojenčkov (12 do 16 na 1000 živorojenih) ter nizko splošno umrljivostjo (okrog 7 na 100 prebivalcev). Zato sta naravni prirastek (10 do 11 na 100 prebivalcev) in vitalni indeks (230 do 250) dosti višja od regijskega in še zlasti od republiškega povprečja. Takšna aktivna bilanca naravnega gibanja zahteva tudi ustrezno službo varstva matere in otroka.

V skladu s planskimi dokumenti, ki še pripravljajo za obdobje 1976-1980, bo imelo zdravstveno varstvo v družbeni reprodukciji pomembno vlogo, saj lahko bistveno vpliva na povečanje produktivnosti družbenega dela ter sodi med bistvene elemente življenjske ravni delovnih ljudi.

Cilji zdravstvenega varstva v srednjeročnem obdobju so: ustvarjanje enakih možnosti za zadovoljitev potreb po zdravstvenem varstvu vsem prebivalcem v okviru dogovorjenega obsega, boljše zdravstveno stanje prebivalcev, zlasti delavcev, ohranitev zdravega človekovega okolja ter skladnejši razvoj zdravstvene dejavnosti.

Prednostne naloge pri načrtovanju nadaljnega razvoja zdravstvenega varstva pa so: boljše in popolnejše zdravstveno varstvo aktivnega prebivalstva in udeležencev NOB, krepitev higiensko-epidemiološke dejavnosti, predvsem njene aktivnosti za ohranitev človekovega okolja, zdravstveno-vzgojna dejavnost in usposabljanje zdravstvene službe za delo v izrednih razmerah ter v pogojih splošnega ljudskega odpora in ljudske obrambe.

Glede na dogovorjene cilje in prednostne naloge se bo hitreje razvijala osnovna in higiensko-epidemiološka dejavnost. Na področju bolnišnične dejavnosti pa se bo ohranilo doseženo število obstoječih postelj in v tem okviru neustrezne postelje postopoma nadomeščale s standardnimi.

Razvoj zdravstvenega varstva in obseg pravic bosta odvisna od splošnega gospodarskega razvoja. Za doseg navedenih ciljev bo potrebna večja samoupravna organiziranost z namenom, da se bodo sredstva čim racionalneje koristila.

Obseg dela in sredstev naj bi se v osnovni ter preventivni dejavnosti povečeval hitreje od načrtovane rasti družbenega proizvoda, celotno neposredno zdravstveno varstvo pa v skladu z rastjo družbenega proizvoda. Denarne dajatve bodo naraščale ob upoštevanju dosedanjih pravic v skladu z rastjo sklada bruto osebnih dohodkov.

V zvezi z nalogami in cilji se predvideva povečanje zaposlenih zdravstvenih delavcev:

- v osnovni zdravstveni službi (splošno, dispanzersko zdravljenje, zobozdravstvo, higiensko-epidemiološka dejavnost) za 13 delavcev z visoko izobrazbo in 22 delavcev z višjo ter srednjo strokovno izobrazbo,

- v specialistični zdravstveni službi (v okviru zdravstvenih domov in bolnišnic) za 4 delavce z visoko izobrazbo in 4 delavce z višjo ter srednjo izobrazbo.

Pomembna vprašanja v zvezi z racionalnim koriščenjem razpoložljivih sredstev bo zdravstvena skupnost reševala s samoupravnimi sporazumi:

- o enotni kadrovski in štipendijski politiki in skladu s svetovnimi trendi

o združevanju sredstev in dela ter o delitvi dela med zdravstvenimi organizacijami v okviru občine, regije in delitvi dela s K liničnim centrom Ljubljana,

o načrtovanju, usklajanju in skupnem koriščenju zdravstvenih zmogljivosti v okviru občine, regije in SR Slovenije.

Predvidoma bo leta 1980 v občini Kranj prišlo v osnovni zdravstveni službi na 1 zdravnika cca 1390 prebivalcev.

Materialna osnova za razvoj zdravstvene službe je podana v investicijskem programu do leta 1980. Le-ta obsega:

- izgradnjo zdravstvene postaje Stražišče
- izgradnjo lekarne v Stražišču
- nabavo nujne medicinske opreme Zdravstvenega doma Kranj
- izgradnjo druge lekarne v Kranju
- nujne adaptacije v Institutu za pljučne bolezni in TBC na Golniku (hemodializa) in adaptacijo internistične ambulante v Kranju in nabavo nujne medicinske in nemedicinske opreme
- nabavo nujne medicinske opreme v BGP Kranj in adaptacijo prostorov nad kurilnico
- novogradnjo s potrebno opremo Zavodu za socialno medicino in higieno Kranj
- nabavo računalniške opreme v okviru Regionalne zdravstvene skupnosti Kranj.

4.7. Socialno skrbstvo in socialno varstvo

Normalni spremljevalci hitrega družbeno-ekonomskega razvoja, ki poteka v kranjski občini, so poleg pozitivnih ekonomskih in socialnih posledic tudi negativni pojavi — različne človeške stiske, medsebojni konflikti in težave. Vse to poraja vrsto socialnih problemov; med prednostne naloge v planskem obdobju 1976—1980 sodi izvajanje družbenega dogovora o politiki socialnega skrbstva ter s samoupravnim sporazumevanjem in družbenim dogovarjanjem na osnovi socialistične solidarnosti in vzajemnosti izenačevanje pogojev in možnosti reševanja problemov s področja socialnega skrbstva, tako na občinski, kot na republiški ravni.

Potrebno bo pospešeno razvijanje strokovnih služb, da bi učinkovito pomagali ljudem reševati njihove osebne, družinske in družbene »socialne« probleme, ki niso zgolj materialne narave. Strokovno službo ni potrebno razvijati le pri »matičnih« skupnostih socialnega skrbstva, ampak tudi v drugih okoljih, kjer nastajajo problemi: v organizacijah združenega dela, v šolah, v zdravstvu, sodstvu in pravosodju in ne nazadnje v krajevnih skupnostih. Hkrati naj bi strokovni delavci v okviru svojega delovnega področja delovali tudi kot organizatorji številnih oblik prostovoljnega socialnega dela od sosedske pomoči starim in bolnim osebam do raznih oblik preventivnega dela z otroki in mladino.

Pereč problem predstavlja mladoletno prestopništvo. Bistvena naloga, ki se zastavlja na tem področju, je doseči upadanje mladoletnega prestopništva. V ta namen bo potrebno zagotoviti boljšo organizacijo dela v okviru skrbstvenega organa. Izdelati bo treba kompleksno analizo vzrokov in posledic mladoletne delinkvence ter na osnovi ugotovitev planirati tako preventivne kot kurativne oblike dela s to kategorijo mladih. V sistem preventivnega dela bo treba vključiti krajevne skupnosti, delovne organizacije, družbeno poli-

tične organizacije, zlasti ZSMS, razna društva ter vse druge dejavnike, ki se posredno ali neposredno vključujejo v življenje in delo mladine.

Vloga skrbstvenega organa bo v usklajevanju delovanja posameznih dejavnikov ter v analitičnem spremljanju uspehov preventivnih prizadevanj. Načrtujemo tudi spremembo kurativnega načina dela s problematično mladino. Poleg posamične obravnave naj bi uveljavili še razne skupinske oblike dela s to mladino.

Vrsta nalog čaka socialno skrbstvo tudi na področju dela z ostarelimi občani. Število teh se nenehno povečuje, nimamo pa organiziranih izvedenskih oblik pomoči in varstva. V srednjeročnem planskem obdobju predvidevamo, ob aktivnem sodelovanju vseh dejavnikov socialnega skrbstva v občini načrtno reševanje vseh problemov, ki tarejo ostarele. Nosilca in usklajevalca vseh oblik dejavnosti bosta socialna zavoda na Planini v Kranju in v Preddvoru. Organizirale naj bi se zlasti naslednje oblike dela:

- sosedska pomoč, drobne usluge in različne pozornosti,
- laična nega na domu in hišna pomoč starejšim, osamljenim in bolnim osebam,
- skrb za materialno preskrbljenost starih in angažiranje svojcev za izboljšanje njihovih življenjskih pogojev,
- vključevanje starejših, tudi tistih, ki so vključeni v domsko varstvo, v aktivno družbeno delo, ki ga zmorejo in želijo,
- aktiviranje in popestritev delovanja klubov upokojencev.

Izpolniti bo potrebno domsko varstvo ostarelih. V štiriletnem obdobju se bo število ostarelih v domskem varstvu predvidoma povečalo za 33%. Tako povečanje je načrtovano na osnovi predvidene izgradnje prizidka k domu ostarelih v Preddvoru (70 ležišč), povečala se bo zmogljivost, hkrati z adaptacijo starega doma pa se bodo izenačili pogoji življenja in bivanja v obeh socialnih zavodih. Popestriti in izpolniti bo potrebno tudi način življenja v domovih, predvsem uvesti delovno terapijo.

Naloga socialne službe je, v tem planskem obdobju vsem občanom, katerih materialni položaj je iz določenih razlogov ogrožen, zagotoviti vsaj minimalna finančna sredstva, potrebna za življenje. Predvidevamo, da se bo število družbenih denarnih pomoči povečalo za 17%. Potrebno bo zagotoviti, da bo vsaka oseba, ko doseže določeno starost in se ne more več sama preživljati z delom, dobila minimalno pokojnino. Višina le-te naj bi se gibala v določenem razmerju z varstveno pokojnino, pri čemer bi se upoštevale tudi življenjske prilike, v katerih oseba živi. Najmanjša višina bi se morala ravnati po ugotovljenem eksistenčnem minimumu, kar bi v sedanjih razmerah pomenilo vsaj 75% varstvene pokojnine. Naloga strokovnih služb socialnega skrbstva na vseh ravneh, zlasti pa v krajevni skupnosti, bo sistematično ugotavljanje vseh oseb, ki so potrebne te oblike pomoči. Hkrati bo treba skrbeti, da se bodo vse oblike družbenih denarnih pomoči pravočasno in ustrezno valorizirale v skladu z rastjo življenjskih stroškov.

Rejništvo predstavlja eno najučinkovitejših oblik varstva mladoletnih otrok, ki zaradi kakršnihkoli razlogov ne morejo živeti v lastni družini. Naloga skrbstvenega organa bo evidentirati večje število rejniških družin, predvsem takih, ki bi bile pripravljene vzeti v vzgojo starejše otroke. Število otrok v reji bi bilo potrebno povečati vsaj za 44%. Pri izvajanju teh nalog bo potrebno pritegniti zlasti komisije za socialno delo pri KS. Skupaj s patronažno službo in komisijami za socialno delo pri KS bo skrbstveni organ nadaljeval s strokovnim vodenjem in izpopolnjevanjem rejnic. Rejnicam, ki jim je zaupana vzgoja več tujih otrok, bo treba omogočiti ureditev delovnega razpisa, kar omogoča novi

zakon o socialnem skrbstvu. Skladno z naraščanjem življenjskih stroškov bo potrebno povečevati tudi rejnine.

Alkoholizem predstavlja enega najhujših socialnih problemov, saj dobiva vse večji obseg in ogroža posameznika in družbo v celoti. Naloga socialnega skrbstva skupaj z vsemi dejavniki, ki se vključujejo v proces zdravljenja, rehabilitacije in resocializacije alkoholika, bo priprava in sprejem akcijskega programa za boj proti alkoholizmu. Vsebovati mora široko zasnovano preventivno dejavnost, hkrati pa mora izpopolnjevati tudi sistem dela na področju zdravljenja alkoholikov. Potrebno si bo prizadevati za dosledno uresničevanje določil akcijskega programa na vseh ravneh. Predvidoma naj bi se število klubov zdravljenih alkoholikov podvojilo, prav tako pa tudi število zdravljenih alkoholikov.

Finančna sredstva, potrebna za nemo-teno delo socialnega skrbstva, bodo na osnovi družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja ter programa dela prispevali občani iz svojih bruto osebnih dohodkov. Del finančnih sredstev bo treba zagotoviti tudi za solidarnostno prelivanje za tiste občinske skupnosti socialnega skrbstva v Sloveniji, ki iz svojih prispevnih stopenj ne bodo uspele zagotoviti dovolj sredstev za financiranje lastnega minimalnega programa socialnega skrbstva ter za financiranje skupnih nalog na nivoju republike.

Del opisanih nalog s svojo obsežnostjo ne vključuje zgolj socialnega skrbstva, ampak je širšega, socialno varstvenega značaja. To velja zlasti za razvijanje strokovnih služb na vseh ravneh življenja in dela ter delno tudi za področje dela z mladino, kjer načrtovane preventivne akcije prav tako presega obseg socialnega skrbstva. Problem, ki je širšega pomena, je tudi ugotavljanje materialne ogroženosti ter v povezavi s tem politika dodeljevanja družbene pomoči. Na tem področju, kot lahko sklepamo iz analize, ki jo je izvedel CSD Kranj, bo potrebno usklajeno delovanje najrazličnejših dejavnikov.

5. KRAJEVNE SKUPNOSTI

Kot osnovna naloga, kateri morajo krajevne skupnosti v bodoče posvetiti vso skrb in zavzeto delovati, so programi razvoja krajevne skupnosti. Program naj odgovori na vsa odprta vprašanja oziroma zahteve in potrebe delovnih ljudi in občanov v krajevni skupnosti ter načine in oblike financiranja. Pri tem je ugotoviti dejanski interes in ne samo želje vseh občanov, oceniti možnosti za rešitev teh problemov, zagotoviti sredstva za realizacijo programa. Program KS mora vključevati tudi programe TOZD na svojem območju, programe interesnih skupnosti, ki zadevajo območje KS, vsi skupaj pa morajo biti usklajeni med seboj in sočasno upoštevanji tudi v planu občine. Samo tako oblikovani programi bodo solidna osnova za samoupravno sporazumevanje s TOZD za združevanje sredstev za financiranje nalog krajevnih skupnosti. Sprejeti programi bodo s tem postali resnični in vsebinski usmerjevalec razvoja krajevne skupnosti v prihodnjih letih.

Hkrati s prostorskim preoblikovanjem KS, je treba pospešiti in podpreti prizadevanja za ustanavljanje skupnosti KS, ki naj pomagajo zagotoviti učinkovito uresničevanje skupnih interesov in potreb na širšem območju, za več krajevnih skupnosti skupaj. Pri tem gre nedvomno za usklajeno programiranje in financiranje, ureditve nekaterih skupnih vprašanj s področja komunalnih zadev, vzgoje in izobraževanja, otroškega varstva, kulture in telesne kulture itd. in ne nazadnje za ustanovitev enotne in dobro organizirane strokovne službe krajevnih skupnosti, ki jo danes posamezne krajevne skupnosti niso v stanju ustanoviti. Skupnost krajevnih skupnosti naj bi bila nadalje tudi koordinator in usklajevalec akcij in nalog posameznih organov krajevnih skupnosti, kakor so: SLO, družbena samozaščita, civilna zaščita, varnost prometa, varstvo interesov potrošnikov, socialno skrbstvo, požarna varnost, enotna merila za podeljevanje priznanj in podobno.

Posebno pozornost morajo krajevne skupnosti nadalje posvetiti tudi obrambnim pripravam in družbeni samozaščiti. Odbori za ljudsko obrambo morajo od dosedanjih organizacijskih priprav pristopiti h konkretni izdelavi obrambnih načrtov. Ista ugotovitev velja za novoustanovljene odbore družbene samozaščite, ki morajo izdelati programe svojega delovanja in v skladu s temi programi tvorno delovati z vsemi drugimi pristojnimi organi.

Glede na navedene ugotovitve naj organi krajevnih skupnosti že v letu 1976 analizirajo obstoječo organiziranost – proučijo območja krajevnih skupnosti in se glede na razmere in potrebe po močnejših krajevnih skupnostih:

1. v manjših krajevnih skupnostih združijo v večje zaokrožene skupnosti, ki

bodo imele širšo ekonomsko podlago, na dosedanjih območjih pa ustanovijo vaške odbore;

2. v velikih krajevnih skupnostih (na območju mesta Kranja) razdružijo v več manjših krajevnih skupnosti;

3. tako v mestu Kranju, kakor na podeželju pa za skupno proučevanje in ureditev vprašanj, ki presegajo okvir posamezne krajevne skupnosti ustanovijo skupnosti krajevnih skupnosti.

Merila za prostorsko preoblikovanje sedanjih KS in oblikovanje skupnosti krajevnih skupnosti bodo izoblikovale in širše družbeno preverile organizacije SZDL, ki imajo po ustavi in statutih KS pravico in dolžnost usklajevanja družbeno-politične aktivnosti delovnih ljudi in občanov ter vseh njihovih organiziranih socialističnih sil na svojem območju.

Organi krajevnih skupnosti naj sočasno s pripravami za prostorsko preoblikovanje pregledajo in na podlagi političnih stališč pripravijo dopolnitev statotov za nove krajevne skupnosti.

Ne glede na predvideno prostorsko preoblikovanje, morajo krajevne skupnosti v svojih srednjeročnih programih razvoja opredeliti zadovoljevanje skupnih potreb delovnih ljudi in občanov tako z lastnimi sredstvi in samoprисpevki občanov, s sredstvi, ki jih bodo namenili delavci TOZD, preostali del skupnih potreb pa naj bi financirale v okviru skupnih programov samoupravne interesne skupnosti, vsaka za svoje področje.

Občinska skupščina bo še v večji meri kot doslej nudila vsem krajevnim skupnostim ustrezno pomoč zlasti pri usklajevanju skupnih interesov večih ali vseh KS, prevzela bo iniciativo pri sporazumevanju med KS in TOZD izven občine, katerih delavci prebivajo v posameznih KS pri uresničevanju skupnih potreb in interesov, zagotovila bo ustrezno strokovno pomoč samoupravnim organom KS, zlasti na po-

dročju programiranja in načrtovanja ter usklajevanju družbenega razvoja, razvijanja in pospeševanja normativne ter družbene pobude KS nasploh. Občinska skupščina bo v bodoče v svojem proračunu zagotavljala vsem krajevnim skupnostim potrebna sredstva za redno vzdrževanje komunalnih objektov in naprav, za nemo-teno delovanje strokovnih služb KS in družbenopolitičnega sistema (za delo delegacij, obveščanje delovnih ljudi in občanov, za nekatere naloge družbenopolitičnih organizacij ipd. Ostale potrebe bodo KS morale kriti z lastnimi sredstvi, prispevki občanov in s sredstvi TOZD.

Kakor doslej, bo tudi še v bodoče občinska skupščina odstopala za komunalne potrebe podeželskim KS celotni vplačani prispevek za uporabo mestnega zemljišča, krajevnim skupnostim v mestu oziroma skupnosti krajevnih skupnosti, na območju mesta Kranja pa 30 % tega prispevka vplačanega od stanovanjskih površin.

Številka: 30-07/1975-05
Kranj, dne 14/7-1976

Predsednik zbora
krajevnih skupnosti
Janez Grašič, l. r.

Predsednik
občinske skupščine
Tone Volčič, l. r.

Predsednik zbora
združenega dela
Vinko Šarabon, l. r.

Podpredsednik družbeno-
političnega zbora
Ivan Jelen, l. r.

